Gardeners'
World

Gardeners' World

Groene school

Vul je tuin met
droogtebestendige
planten

Geurplanten in potten

Geniet van
bloemenparfum
op je terras

Lezers aan het woord

Dit zijn jullie
mini-moestuinen

Oogsttijd

Zomerse
overvloed uit
de tuin

Hoogzomer: vakantie in de tuin!

Ga gerust op reis: tips voor kamerplanten • Maak een simpele compostbak van oude pallets
Alles over de zomersnoei • Zomerse potten voor schaduwplekken • Onmisbare vaste planten

€6,99

BP8

Buiten-gewoon gelukkig

met je euro-serre

Elke Euro-Serre is gemaakt van circulaire grondstoffen en voor 95 % recycleerbaar. Zo kan je steeds genieten van een duurzaam geproduceerde tuinkas of tuinkamer.

Topservice én ruime keuze voor elk budget. Ons team van experts staat ter beschikking voor advies en plaatsing, zodat jij levenslang tevreden bent met je serre.

Euro-Serre wil je laten ervaren wat het betekent om deel uit te maken van de Euro-Serre familie. Daarom kiezen we voor exclusieve, betrouwbare dealers in België en Nederland.

www.euroserre.com

+32 (0)89 35 13 93

Geleenlaan 1
3600 Genk - België

info@euroserre.com

Groot nieuws

Jarenlang struinde ik als duurzaam tuinontwerper kwekerijen af. Mijn belofte aan klanten was namelijk: ik gebruik alleen onbespoten, ambachtelijk gekweekt plantgoed. Tja, en daar sta je dan met je goede gedrag, want als consument hier en daar wat plantjes kopen voor de tuin gaat prima bij de goede kweker. Als ontwerper honderden planten nodig hebben van een enkele kwekerij is nagenoeg onmogelijk. Er is altijd wel een soort uitverkocht, want de vraag naar biologische planten stijgt, en de beste kwekerijen werken kleinschalig. Zo kwam het er vaak op neer dat ik voor één beplantingsplan bij zeker drie verschillende kwekers langs ging. Dat was een enorm tijdrovende klus, maar ik heb zelden zo'n plezier gehad. Als er namelijk toch mensen zijn van wie je plantenkennis exponentieel groeit, dan zijn het wel kwekers

Kwekerijen zijn bronnen van kennis, inspiratie en het allerbeste plantgoed. Als er dan ook iets is wat we als redactie van *Gardeners' World* graag doen, dan is het wel de echte, ambachtelijke kweker in het zonnetje zetten. Toen de geliefde kwekersdagen in Bingerden stopten na 25 jaar, en we als plantengekken ook nog eens geen plantjes meer mee mochten nemen uit Engeland na Brexit (waardoor de befaamde plantfair in Great Dixter vooral een tantaluskwelling werd), leek het tijd om hier iets mee te doen. En dan ook nog eens op het moment waarop je het allerbeste kan planten, namelijk de herfst.

Mary, Kate en Laura Gatacre, die samen het Landgoed de Wiersse bestieren en hier ongelooflijk mooie, Engels geïnspireerde tuinen creëren en bijhouden, schreven hier voorheen over voor dit magazine. Aldaar – terwijl ik werd rondgeleid door deze tuinvrouwen – kwamen de gesprekken op het verlangen naar een dergelijke plantendag, en nu is het dan eindelijk zover! **Dit najaar, op 1 oktober, vindt de eerste 'Ambachtelijke plantenmarkt' op de Wiersse plaats!** Onze lievelingskwekers nemen hun mooiste plantgoed mee, en jij als lezer kan je hart helemaal ophalen aan de beste, mooiste planten, op een prachtige locatie, te midden van mede-tuinliefhebbers! Dit nieuws wilde ik graag met jullie delen. Op pagina 8 lees je er meer over en stel ik de eerste kwekers die erbij zijn aan je voor.

Liefs,

Anne

awieggers@fnl.nl

Anne is ook op Instagram te vinden via
@anne_wieggers

juli 2023

Inhoud

Seizoen

- 14 Wij houden van juli**
Agastache 'Blackadder' is de ster van de maand.
- 19 The Full Monty**
In zijn strijd tegen droogte legde Monty de Dry Garden opnieuw aan.
- 20 Topkeuze**
Volop variatie onder de dagbloemen (*Ipomoea*).
- 22 Red de bij**
Tips van De Bijenstichting.
- 24 Tuingast van de maand**
De kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*).
- 26 Vers uit de tuin**
Rekha omarmt juli en plukt de vruchten van haar harde werk.

Op de cover

- 32** Zomerse overvloed uit de tuin
- 37** Alles over de zomersnoei
- 42** Zomerse potten voor schaduwplekken
- 45** Geniet van bloemenparfum op je terras
- 50** Vul je tuin met droogtebestendige planten
- 77** Met je (klein)kinderen op tuinavontuur
- 84** Maak een simpele compostbak van oude pallets
- 90** Dit zijn jullie mini-moestuinen
- 93** Ga gerust op reis: tips voor kamerplanten

Groene school

- 32 Monty's moestuin**
Monty geeft tips om je oogst te vergroten.
- 37 Jouw snoeimaand**
Maak met een zomerse snoeibeurt je planten productiever en gezonder.
- 42 Markante zomerpotten**
Planten voor opvallende potten die elke schaduwplek opfleuren.
- 45 Hemelse geuren**
Maak zomerpotten die net zo fantastisch ruiken als ze eruitzien.
- 50 Waar moet ik beginnen? Deel 11**
Alan geeft tips om waardevol water zo goed mogelijk te gebruiken.
- 55 Vraag & antwoord**
We geven antwoord op de meestgestelde tuin vragen.

Inspiratie

- 62 Planten met een missie, deel 5**
Carol Klein vertelt over haar favoriete vaste planten.
- 67 Aftellen naar de kerst!**
Kom nu in actie en oogst met de kerstdagen – en daarna.
- 72 Help de tuindieren en vergroot diversiteit**
Creëer waardevolle plekken voor tuindieren.
- 77 Met je (klein)kinderen op tuinavontuur**
Tips voor leuke activiteiten voor het hele gezin.
- 82 Bewateringshulpjes**
Producten die je helpen zo waterbewust mogelijk te tuinieren.
- 84 Klein budget, grote oogst**
Zaai met beleid en blij oogsten.
- 89 Inheemse held**
Boslathyrus (*Lathyrus sylvestris*) stelt zichzelf voor.
- 90 Dit zijn jullie mini-moestuinen**
Lezers aan het woord.
- 93 Zomergids voor kamerplanten**
Hou je kamerplanten in topvorm deze zomer.

Aan de slag

- 100 Monty's maand**
- 103 Adams tuintaak van de maand**
- 104 Groente en fruit**
- 106 In de kas**
- 108 Bloemen in juli**
- 110 Algemene tuintaken**

En verder

- 6 Prikbord**
- 8 Ambachtelijke plantenmarkt**
- 12 In de tuin van ...**
- 40 Puzzel en win**
- 112 Colofon**

*"Ik ben zo blij ons grote nieuws te kunnen delen deze maand! Er komt iets heel bijzonders aan.
Lees het op pagina 8."*

Anne Wiegers - hoofdredacteur

"Dit is de tijd om te genieten van een overvloed aan heerlijke zelf gekweekte groenten, vruchten en kruiden."

Monty Don - tuinexpert en presentator

"De zomer duurt nog wel even, maar vooruit plannen is in de moestuin belangrijk. Ik hoop dit jaar dan ook op een goede winteroogst! (pagina 67)"

Helga Kluiter - redacteur

"Om in de zomer zoveel mogelijk water te besparen, zorg ik voor een dikke laag houtsnippers in mijn balkonpotten. Zie ook pagina 50"

Jos Heijmans - redacteur

"Het is zo fijn als de lavendel weer bloeit! Als ik thuis word verwelkomd door de zomergerur en het gezoem van bijen, is mijn dag gemaakt."

Iona van den Dries - redacteur

"Zwoele zomeravonden op het terras, met heerlijk geurende bloemen? Ik doe inspiratie op vanaf pagina 45 met fantastisch ruikende zomerpotten."

Linda Passies - redacteur

Gardeners' World

Volg @GardenersWorldNL ook op Facebook, Pinterest en Instagram

Welkom

Lees hier alles over wat er deze maand te doen valt op tuingebied, nieuws, weetjes en nog veel meer ...

Lieveheersbeestjes

Coccinellidae

Grofweg kun je lieveheersbeestjes in twee groepen indelen: bladluiseters en vegetariërs die leven van schimmels en planten. De eerste groep is geliefd bij tuiniers, terwijl de tweede groep ziektes kan verspreiden. En dan is er nog het invasieve Aziatisch lieveheersbeestje (o.a. herkenbaar aan de zwarte 'M'-vormige tekening op het halsschild), die bij gebrek aan luizen ook rupsen, vlindereitjes en zelfs inheemse lieveheersbeestjes eet.

Fraaie schijnboktor

Oedemera nobilis

De fraaie schijnboktor is slank, 8 à 9 mm groot en hij schittert met zijn groene metaalglans. De achterpoten van mannetjes hebben opvallend dikke dijen. De dekschilden zijn achteraan erg smal en daardoor zijn de achtervleugels niet volledig bedekt. De kever voedt zich met stuifmeel en nectar, dus grote kans dat je hem op bloemen tegenkomt. De larven ontwikkelen zich in de dode stengels van vederdistels en Spaanse brem.

Gegroefde lapsnuitkever

Otiorhynchus sulcatus

Tuiniers zijn vaak niet zo blij met deze kever, ook wel bekend als de taxuskever. Hij legt eitjes onder de grond en de larven vreten vervolgens de wortels van planten aan. De kever van 8-11 mm groot kan niet vliegen en rent ook niet hard, maar als je hem stoort laat hij zich snel vallen.

Kevertjes & torretjes

Kevers, ook wel torren genoemd, zijn een ontzettend diverse insectengroep. Alleen al in Nederland en België vind je bijna 4200 soorten, en wereldwijd zeker een half miljoen!

Ze hebben hun succes mede te danken aan hun stevige dekschilden (elytra), die de kwetsbare vleugels en het achterlijf eronder beschermen. Daardoor kunnen ze in de kleinste kiertjes kruipen zonder hun vleugels te beschadigen. Hoewel sommige kevers worden gezien als plaag, doen ze ook veel nuttig werk, zoals het eten van luizen en andere plagen. Die paar hapjes uit onze planten vergeven we ze dan ook met liefde.

Meikever

Melolontha melolontha

Meikevers worden tot ongeveer 3 cm groot. De larven eten plantenwortels en kunnen een ware plaag vormen in moestuinen. De volwassenen eten bladeren en kunnen complete eikenbomen kaalvreten. Meikevers zijn een tijdlang flink bestreden met insecticiden en daardoor in sommige streken volledig uitgeroeid. Het is echter een belangrijk prooidier, onder andere voor dassen, zwijnen, vleermuizen, kikkers en allerlei vogels, zoals mezen, spreeuwen en steenuilen.

Vliegend hert

Lucanus cervus

Een van de meest indrukwekkende (maar helaas zeldzame) kevers is het vliegend hert. De enorme kaken van het mannetje lijken op een hertengewei, dus vandaar zijn naam. De kever kan wel 9 cm (!) lang worden. De kaken van de mannetjes zijn vooral om te imponeren, maar vrouwtjeskaken zouden wél door de huid kunnen bijten. Ze worden echter liever gebruikt om gaten in boomschors te knagen en de sapstromen op te likken.

Agenda | De leukste tuinevents van de komende tijd

Stokrozen-Hortensia-Hemerocallis-Prairieplanten Dagen

Wanneer: 8 en 9 juli, 10:00-17:00 uur

Waar: Noordoostpolder

Info: websites van de deelnemende tuinen

In de Noordoostpolder, verspreid over meerdere tuinen, komen fans van stokrozen, hortensia's, daglelies en prairieplanten volop aan hun trekken. In De Stekkentuin in Espel (destekkentuin.nl) kun je genieten van de meer dan 150 stokrozen in allerlei kleurtinten, terwijl in de schaduwborders ruim 80 verschillende hortensia's bloeien. De strakke, landelijke boerderijtuin Het Zwaluwshuis in Ens

(hetzwaluwshuis.nl) pronkt met combinaties van vele grassen en vaste planten in een prairie stijl. Tot slot staan er bij de gerenommeerde Iris- en Hemerocallis Kwekerij Joosten in Rutten (kwekerij-joosten.nl, alleen op zaterdag, toegang gratis) ruim duizend verschillende soorten daglelies (Hemerocallis) in bloei. Kijk op de websites van de deelnemende tuinen voor de entreprijzen en meer openingsdagen.

Open Tuindagen De Berceau

Wanneer: 16, 23 en 30 juli (10:00-18:00 uur)

Waar: Emiel Welvaertstraat 17, Oostkamp (België)

Info: facebook.com/deberceau

Op zondag 16, 23 en 30 juli staat het tuinhek van De Berceau open tussen 10 en 18 uur. Loop ook eens naar binnen en geniet van de veertig meter lange *Echinacea*-border, met ongeveer 200 soorten en 600 planten, die volop bloeit. De tuin is verder verdeeld in verschillende tuinkamers: een binnentuin met vijver, een groentetuin met serre, een bordertuin met vele soorten vaste planten op naam, een binnentuin met verdiept terras, een hostaveldje en natuurlijk een berceau van vijftien meter lang en begroeid met klimop. De entree bedraagt 2 euro en een gratis drankje is inbegrepen.

Dahliadagen op De Boschhoeve

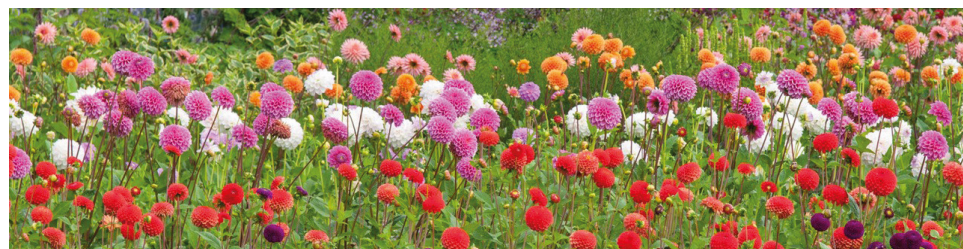
Wanneer: 30 juni-1 juli en 7-8 juli (10:00-17:00 uur)

Waar: Kwekerij/Tuin De Boschhoeve, Wolfheze

Info: www.boschhoeve.nl

De dahliatijd is weer aangebroken en dat betekent dat liefhebbers van deze schitterende bloemen hun hart kunnen ophalen tijdens de Dahliadagen van Kwekerij/Tuin De Boschhoeve in Wolfheze. Ook andere zomerbloeiërs zijn hier nu volop te bewonderen. In bloemenborders en pluktuinen mogen dahlia's eigenlijk niet

ontbreken: ze bloeien eindeloos en je kunt er tot de eerste nachtvorst van plukken. Zoals elk jaar vind je tijdens de Dahliadagen een ruim aanbod van bekende én nieuwe variëteiten. In de borders, de pluktuin en de moestuin van De Boschhoeve vind je bovendien volop dahlia-inspiratie voor je eigen tuin. De toegang tot de Dahliadagen is gratis.

INHEEMSE ZAAIWEEK

Oproep | Jouw inheemse planten

Heb jij vorig jaar ook enthousiast meegedaan aan de eerste Inheemse Zaaieweek, en heb je de zaadjes gezaaid die abonnees bij onze oktoberuitgave kregen? Wij zijn heel benieuwd naar de resultaten van de inspanningen van onze lezers! Wat waren bij jou de succesplanten? Wat werkte goed, wat minder? Of heb je dankzij je inheemse planten misschien al meer beestjes naar je tuin weten te lokken? Mail ons voor 25 juli 2023 je foto's van het resultaat via redactie@gardenersworldmagazine.nl, o.v.v. Inheemse Zaaieweek.

Gardeners' World magazine

Volg @GardenersWorldNL ook op Facebook, Pinterest en Instagram

Ambachtelijke Plantenmarkt

TEKST: ANNE WIEGERS

Kwekerijen zijn onze favoriete plekken als tuiniers en tuinredactie. We raken er geïnspireerd, vragen de oren van het hoofd van de kweker, en vertrekken altijd met meer planten en ideeën voor onze tuinen dan we strikt gezien nodig hebben. Nog leuker wordt het wanneer we heel veel inspirerende kwekers en hun uitgebreide assortiment bij elkaar treffen, op een prachtige plek. Het wordt helemaal geweldig wanneer dit ook nog plaatsvindt op het perfecte moment om te planten en poten, namelijk het najaar. Vanuit deze gedachte slaan Landgoed De Wiersse en *Gardeners' World* dit jaar de handen ineen.

Op 1 oktober vindt namelijk de eerste 'Ambachtelijke Plantenmarkt' plaats, op landgoed De Wiersse in Vorden. Aan de oprijlaan vind je alles waar je als plantenliefhebber van gaat watertanden: van biologische rozen, de mooiste onbespoten vaste planten en pootgoed, tot biologische zaden, inheems plantgoed en pluktuinplanten. Tel daar de kwekers die je graag te woord staan bij op, en volgens ons kan de dag niet meer stuk.

Vanaf deze uitgave tot en met ons oktobernummer, stellen we je hier voor aan de ambachtelijke kwekers die je er gaat treffen, en lichten zij een tipje van de sluier op. Wie zijn zij, wat gaan ze meenemen en waar kunnen we ons op verheugen?

**66% KORTING
OP TICKETS**

Koop nu je tickets op
[www.dewiersse.com/
plantenmarkt](http://www.dewiersse.com/plantenmarkt)

Een regulier ticket is te bestellen voor 7,50 p.p. Met het oktobernummer krijg je 66% korting, en koop je je kaart vooraf voor maar 2,50!

Landgoed DE WIERSSSE

Het prachtige Landgoed de Wiersse is waar het allemaal gaat gebeuren. Dit komt je als lezer misschien bekend voor, want de drie vakvrouwen die de prachtige tuinen en het landgoed bestieren hebben ons al eens verblijd met artikelen in dit magazine. Mary, Kate en Laura Gatacre hebben een enorme kennis van tuinieren, en brengen dat in de praktijk om de historische tuinen van De Wiersse zo adembenemend mooi te houden. De tuinen kenmerken zich door weidse uitzichten en romantische formaliteit. Met water, heemplanten en varens, een slingerende beukenloofgang, bruggen, fontein en beelden bieden de tuinen een verrassing om iedere hoek. Rond de tuinen ligt 32 hectare landschapspark. Het landgoed wordt sinds 1678 bewoond en beheerd door de familie, wat voor een zeldzame continuïteit heeft gezorgd. Er vinden op de Ambachtelijke Plantenmarkt rondleidingen door de tuinen plaats, zodat je niet alleen je hart kan ophalen aan de Plantenmarkt, maar ook aan de prachtige locatie. Meer informatie over Landgoed de Wiersse: www.dewiersse.com

Kwekerij de Arend

Jacqueline de Ruiter

Wat is er zo mooi aan jouw vak?

Je bent er dag en nacht mee bezig. Je schept een hele eigen wereld van groei en bloei. Er is niets mooiers dan dat.

Wat is jouw expertise?

We zitten zelf op de klei. Dat heeft ervoor gezorgd dat ik erg stilsta bij grondsoorten en wat voor vereisten die stellen aan planten. Er komen natuurlijk niet alleen mensen uit de nabije omgeving hier, dus ik heb inmiddels planten voor de meeste grondsoorten. Ik vind het heel erg leuk mensen te helpen met het uitzoeken van planten voor de specifieke condities van hun tuin. Wanneer ze dan vertrekken met een doosje planten, dan weet ik dat het mooi en gezond gaat groeien.

Wat neem je mee naar de Ambachtelijke Plantenmarkt?

Ik neem mooie najaarsbloeiers mee, siergrassen, en – een liefhebberij van mij – dertien soorten knoflook. Die kunnen in oktober de grond in, dus dat komt perfect uit.

“Tijdens de plantenmarkt vind je alles waarvan je gaat watertanden: van biologische rozen, de mooiste onbespoten vaste planten en pootgoed, tot biologische zaden.”

Arborealis

Sietske en Micha

Wat is er zo mooi aan jullie vak?

Het feit dat je planten maakt. Van een enkele mooie plant, maken wij er tientallen waar we andere mensen weer blij mee kunnen maken. Zo delen we de planten waar we zelf enthousiast van worden. Ik vind het ook fascinerend om te zien hoe een plant je maar één moment geeft om te kunnen vermeerderen. Hét moment om te stekken, af te leggen, of te zaaien. Heb je dat moment gemist dan heb je pech. Niet veel mensen beseffen dat. Het maakt ons beroep heel bijzonder.

Wat is jullie expertise?

We werken graag in thema's. We hebben een groot assortiment voedselbosplanten. Daarnaast hebben we bijen -en vlinderplanten als thema, schaduw, zon, varens, en ga zo maar door. Je kunt bij ons voor iedere donkere hoek of gortdroge, zonovergoten plek terecht. We vinden het heerlijk om mensen te helpen.

Wat nemen jullie mee naar de Ambachtelijke Plantenmarkt?

In ieder geval de Franse uiensoepboom. Die is ontzettend leuk voor mensen om te proeven, dus kom vooral langs! Verder denk ik dat met de herfst die dan in aantocht is, de aardbeiboom ook erg aantrekkelijk is om mee te nemen. Die blijft naast zijn vele andere kwaliteiten ook nog wintergroen. Daarnaast gaan we voor een mooi herfstkleur- en bessen-assortiment.

Plukatelier

Jennita Jansen

Wat is er zo mooi aan je vak?

Het allermooiste is het meemaken van de hele cyclus: van zaad tot zaad. Vooral bij eenjarige planten is dit zo. Die piepkleine zaadjes opkweken tot plantjes, die verder zien groeien tot een bloemenzee en boeketten voor mijn klanten, om vervolgens ook nog de zaden te oogsten: het blijft magisch. Dat de bloemen zo ontzettend mooi zijn is bijna een bijzaak. Het is het hele proces, in samenwerking met de natuur, is waar ik zo gelukkig van word.

Wat is je expertise?

Alles voor de pluktuin. Ik probeer allerlei planten uit maar houd een strenge selectie. Staan bloemen niet minstens een week op de vaas, dan zijn ze af en kweek ik ze niet meer. Zo weet je dus zeker dat de planten die ik aanbied de ideale plukbloemen opleveren.

Wat neem je mee naar de Ambachtelijke Plantenmarkt?

Ik neem planten mee voor de pluktuin, die ik speciaal voor deze dag opkweek. Ook neem ik verse bloemen, en alle tools die je maar nodig kan hebben voor de pluktuin mee. Dan heb ik ook nog een primeur voor de dag, namelijk mijn eigen zadenlijn!

De Tuinen van Weldadigheid

Lambert

Wat is er zo mooi aan jullie vak?

Wij combineren meerdere pijlers. We hebben een zorgfunctie en ik vind het geweldig om mensen te helpen. Daarnaast is het fantastisch om historische rassen op te speuren en in stand te houden zodat ze niet verloren gaan. Eigenlijk verkopen we verhalen. Daarnaast werken we ook nog aan recreatie en educatie. Het is de combinatie van dit alles die we zo bijzonder vinden.

Wat is jullie expertise?

We hebben grote collecties (historische) aardappelrassen, een grote collectie peulgewassen, en we hebben meer dan negentig soorten knoflookplantgoed.

Wat nemen jullie mee naar de Ambachtelijke Plantenmarkt?

We nemen een uitgebreide collectie zaden mee van groenten, bloemen en kruiden, en daarnaast heel veel soorten knoflook.

“Het is fantastisch om historische rassen op te speuren en in stand te houden.”

Cruydhoeck

Jasper Helmantel

Wat is er zo mooi aan jullie vak?

Het is het meest concrete wat we kunnen doen om de wereld een stukje mooier te maken. Joanneke en ik (Jasper Helmantel) willen heel graag werken aan het herstel van de biodiversiteit. We willen niet de dominee uithangen en mensen vertellen hoe het moet, en we willen ook geen massakweker zijn in het Westland. Cruydhoeck is voor ons het perfecte midden. We combineren hier onze liefde voor het kweken en het zien groeien van planten, met het adviseren en inspireren van mensen.

Wat is jullie expertise?

Onze expertise is het terugbrengen van wilde planten in onze omgeving. We willen dit zo makkelijk mogelijk maken dus we denken zoveel mogelijk met mensen mee. Van complete plantenpakketten voor balkontuintjes, tot zadenmengsels voor op een oprit en juist hele grote weides: overal kan een bloemenzee ontstaan. En als je de planten terugbrengt, volgen de bijen, vogels en insecten vanzelf.

Wat nemen jullie mee naar de Ambachtelijke Plantenmarkt?

We nemen zadenmengsels, wilde bloemenzaden en wilde planten mee. We vinden het fijn als mensen de planten die we meenemen een plekje in hun tuin geven gewoon omdat ze het een mooie plant vinden, niet zozeer omdat ze inheems zijn. Het moet steeds normaler worden om 'gewoon' inheemse planten in je tuin te hebben staan. De herfst is het perfecte moment om deze te zaaien en planten.

"Het moet steeds normaler worden om 'gewoon' inheemse planten in je tuin te hebben staan."

De Bierkreek

Hans van Hage

Wat is er zo mooi aan je vak?

Het biologisch kweken. Waar anderen zeiden dat het echt niet mogelijk was, gewoon laten zien dat het wel kan. Ik geniet ook enorm van het contact met mensen. Het zoeken naar nieuwe, gezonde soorten vind ik erg leuk. We hebben een strenge selectie want onze rozen worden volledig biologisch gekweekt. Ze moeten dus tegen een stootje kunnen.

Wat is je expertise?

We hebben een heel breed assortiment. We kweken best wat non-sens-soorten maar we vinden het ook heerlijk lekker onafhankelijk te zijn. We doen als kwekerij waarvan wij denken dat het werkt, want we hoeven niemand behalve onze klanten blij te maken. Dat resulteert in een bijzonder assortiment.

Wat neem je mee naar de Ambachtelijke Plantenmarkt?

We nemen van alles mee, waaronder soorten die echt uniek zijn in Europa. Liefhebbersdingen voor de mensen die blij worden van een plantendag als deze. We nemen dus een aantal soorten mee die echt niemand heeft.

In de tuin van ...

Melinda Hop

uit Krommenie

Ongeveer tien jaar geleden begon Melinda op de volkstuin, gelegen aan de Westdijk in Krommenie (Zaanstreek). Het complex ligt midden in de landerijen en tegenover het meertje De Ham.

“Toen wij (mijn man en ik) begonnen wisten we nog niet zoveel, maar met dank aan de oudere tuinders hebben we heel veel geleerd en gedaan, en hebben we ons stukje grond weten om te toveren tot hoe het nu is. Het groene huisje, wat ik mijn ‘Little green pottingshed’ noem, hebben mijn man en mijn vader erop gezet. Hier kan ik even een theetje zetten, schuilen en mijn spulletjes bewaren.

Ik verbouw hier groenten, maar ook bloemen voor bijen en insecten. Het ene jaar lukt dat beter dan het andere jaar, afhankelijk van het weer. Het is elke keer weer genieten als ik er ben en met mijn vingers in de aarde woel. Ik kom hier heerlijk tot rust, maar er zijn natuurlijk ook momenten dat ik denk: ‘waar ben ik aan begonnen?’ Als ik terugkom van vakantie bijvoorbeeld, en alles weer vol onkruid staat. Of als de oogst opgegeten wordt door de dieren uit de omgeving, maar desondanks zou ik niet meer zonder kunnen.”

Je kunt Melinda ook volgen op Instagram:
@mels_kitchengarden

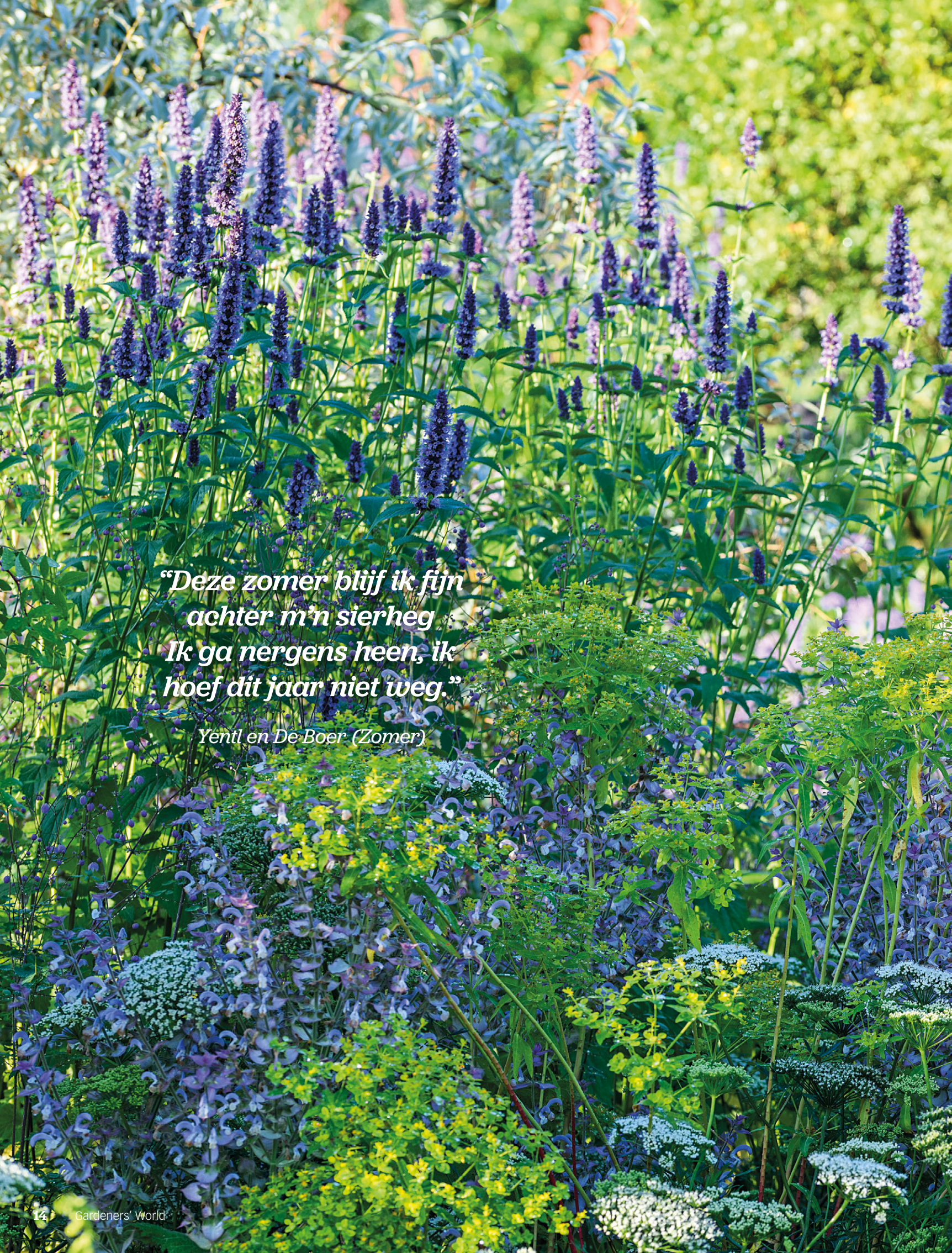

*“Het is elke keer weer genieten
als ik hier ben en met mijn
vingers in de aarde woel.”*

IN JOUW TUIN

Wil jij iets vertellen
over jouw tuin? Ga naar
[gardenersworld
magazine.nl/jouw-tuin](https://gardenersworldmagazine.nl/jouw-tuin)
en stuur ons jouw
verhaal.

*“Deze zomer blijf ik fijn
achter m’n sierheg.
Ik ga nergens heen, ik
hoef dit jaar niet weg.”*

Yentl en De Boer (Zomer)

Wij houden van juli

Juli kan soms een rustige maand zijn in onze tuinen. De drukte van de vroege zomer is voorbij en we doen het de komende weken wat rustiger aan. De meeste planten doen hun ding, maar wij maken plannen en zorgen voor ruimte voor bruisende eenjarigen, late vaste planten en (uiteindelijk) de eerste dahlia's.

Het mooie is dat we nu alle tijd hebben om te winkelen en dat is iets wat weinig tuiniers kunnen weerstaan! Tuinbeurzen, kwekerijen en bloemenshows: pas op, we komen eraan!

STER VAN DE MAAND

Agastache 'Blackadder'

Bij een plant met deze naam is het heel moeilijk om niet aan de gelijknamige serie met Rowan Atkinson te denken. Maar de vergelijking gaat al heen snel mank, want waar het tv-personage een beetje een onuitstaanbare man is, is dit één van de beste planten die we ooit heb mogen ontmoeten. Groot, elegant, perfect van kleur en vrijwel onmisbaar in elke tuin. Hier wordt hij prachtig gecombineerd met de dubieus geurende *Salvia sclarea turkestanica* (die een beetje naar Baldrick ruikt, dus er is toch een vergelijking).

Ook bekend als dropplant. Bloeit van nu tot oktober. Beschermen tegen vorst bij zeer strenge vorst. Laat de bloemaren staan voor de winter.

Hoogte x Breedte 90 cm x 45 cm

ROODKAPJE

Echinacea (eigenlijk een Noord-Amerikaanse prairieplant) heeft iets opbeurends. Dat komt door de roze kleur van de meeste soorten zonnehoed (hoewel deze iets subtieler is gekleurd) en het feit dat ze bijna altijd door een bij worden geknuffeld. Ze passen uitstekend bij lichte grassen (vooral vingergras) en bij onze vriend op de vorige bladzijde, de *Agastache*. Pas op, ze houden van een beetje ruimte, dus niet proppen!

Echinacea 'Summer Cocktail'

Zorg voor veel zon en goede drainage. Neem wortelstekken in de herfst of scheur ze.

H x B 60 cm x 45 cm

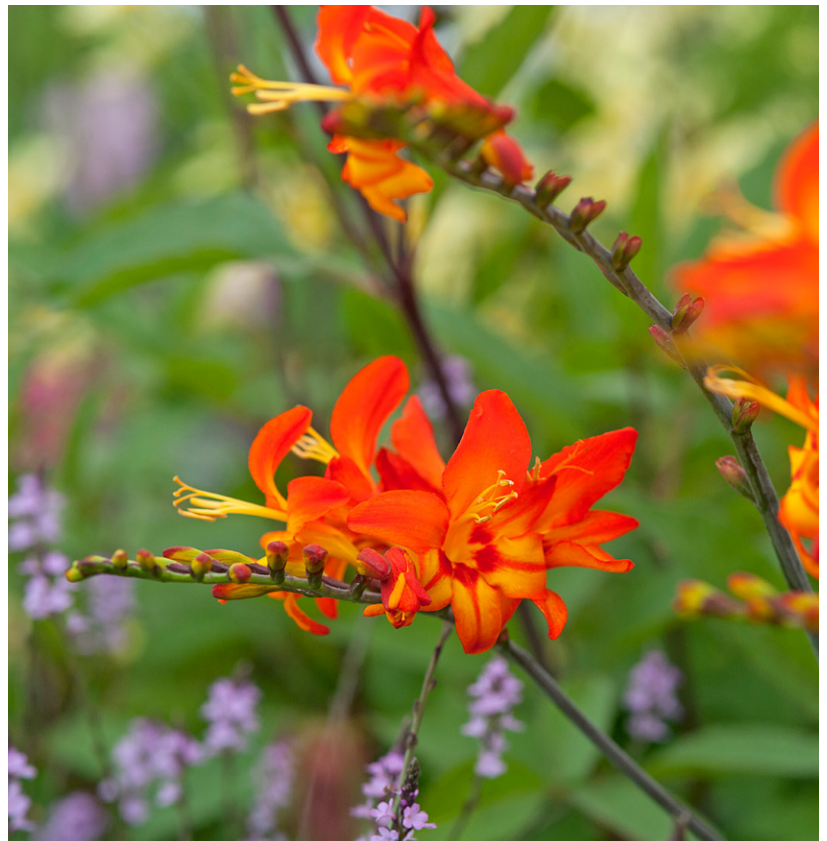
O, MOEDER WAT IS HET HEET

Dit is de tijd van het jaar waarin de bloemen met warme kleuren tot hun recht komen. De frisheid van de lente is voorbij en de zomerdagen zinderen. Onze tuinen zijn heet en een beetje stoffig. En daar passen oranje en rood prima bij. En het geeft ons de gelegenheid om nóg een verwijzing naar een komische tv-serie van weleer te maken.

Crocosmia 'Scorchio'

Groeit uit knollen, dus zeer gemakkelijk te vermeerderen: gewoon de kluit opgraven en delen in het voorjaar. Doe dit om de paar jaar anders groeien ze op een kluitje.

H x B 75 cm x 50 cm

FOTO'S: TORIE CHUGG, JASON INGRAM

HUWELIJKSPARTNERS

Dit is een klassieke zomercombinatie: *Verbena* is een van die planten die een nieuw aangeplante border wat pit geeft, omdat hij zo snel bloeit. Hij gaat goed samen met de pluïesjes en halmen van grassen, met name smele (*Deschampsia*), prachtriet (*Miscanthus*) en vedergras (*Stipa*). Maar eigenlijk vormt hij met bijna alles een mooi paar!

Verbena bonariensis

Zaait zichzelf uit. Verwijder grotere planten als ze te houtig worden. Jongere planten zijn eleganter. **H x B** 1,5 m x 50 cm

Deschampsia cespitosa

Groenblijvend gras met een vrij wild en ruig voorkomen. Heeft in het voorjaar een grondige kambeurt nodig om oude groei te verwijderen.

H x B 1,2 m x 30 cm

EEN MOOI KOPPEL

Oud en nieuw in perfecte harmonie. Als de *Allium* zijn beste tijd heeft gehad, komt de dahlia in het middelpunt. Dit is een mooi voorbeeld van geplande opvolging in een border: denk altijd vooruit en houd iets achter de hand voor de zomer.

Dahlia 'Blue Bayou'

Zoals met alle dahlia's uitplanten in mei zodra de vorst voorbij is. In de herfst opgraven en bewaren of bedekken met een dikke mulchlaag. **H x B** 1,2 m x 75 cm

Allium stipitatum 'Mount Everest'

Goede witte *Allium*. Plant bollen in de herfst voor zomerbloei. Zaadhoofden doen het goed in droogboeketten.

H x B 90 cm x 20 cm

DAAG, LELIE

De daglelie is een geweldige plant: niet alleen in geel maar maar ook in oranje en donkere bruintinten. Zoals de naam al zegt bloeit elke bloem slechts één dag, maar ze hebben zo'n diepe kleur dat dagleliedagen altijd goede dagen zijn. Bovendien, als je er veel van hebt (ze zijn heel makkelijk te vermeerderen), dan heb je genoeg reservebloemen om een salade mee op te fleuren.

Hemerocallis lilioasphodelus

Delen in het voorjaar of najaar. Verdraagt kleigrond, maar heeft zoveel mogelijk zon nodig voor bloei.

H x B 100 cm x 40 cm

The Full Monty

In zijn strijd tegen droogte, legde **Monty** de Dry Garden opnieuw aan. Maar zal die gedijen in het natte Herefordshire?

FOTO: MARSHA ARNOLD

Ik hoop dat het regent terwijl je dit leest. Dikke gestage druppels die urenlang uit een grijze hemel vallen en niet beuken maar langzaam in de dorstige grond weken. Maar ik ga ervan uit dat dit niet het geval is. Terwijl ik dit schrijf is de grond kurkdroog. Het heeft al heel lang nauwelijks geregend, het was een droog voorjaar. De beken staan droog en planten graven naar reserves die voor veel later in het jaar opgeslagen zouden moeten worden. Ik besef dat dit allemaal relatief is. Iemand in Australië, bijvoorbeeld, of Zuid-Afrika, leest dit alles met een ironische glimlach om wat wij droogte noemen. In het algemeen heeft Groot-Brittannië nooit een echt watertekort gehad. Maar tuiniers zijn gevoelig, of zouden dat moeten zijn. De variaties en schommelingen van het weer beïnvloeden ons minutieus en met de klimaatverandering weet niemand van ons raad weet – niet in het minst omdat niemand van ons zeker weet hoe het verandert en welke effecten het heeft op de tuin. Geef ons nog honderd jaar en we kunnen de situatie misschien beoordelen.

Maar ik heb geen honderd jaar. Als ik er over twintig jaar nog ben en kan tuinieren, ben ik al blij. Ik (en waarschijnlijk iedereen die leeft) moet me bezighouden met de problemen die de klimaatverandering vandaag opwerpt, niet over honderd of zelfs twintig jaar. Daar is niets nobels of deugdzaams aan. Ik probeer de planeet niet te redden. Afgezien van het feit dat dit enigszins buiten mijn opdracht valt, zal de planeet het prima doen, hoewel wij mensen misschien in de problemen komen. Nee, ik denk momenteel alleen aan mijn tuin.

Daarom heb ik onlangs de Dry Garden ontmanteld en, vóór het herplanten van de irissen, *Knautia's*, *Sedums*, *Euphorbia's* en *Tulbaghia's*, stenen toegevoegd. Grote stenen. Iets meer dan twee jaar geleden kreeg ik een stapel grote 'Old Red Sandstone'-stenen aangeboden. Ze zouden ooit een stenen brug hebben gevormd, maar toen ik ze ging bekijken, waren ze een vormloze hoop, grotendeels verborgen onder bramen en brandnetels. Ik zag echter dat het grote en interessante stenen waren, de prijs was heel redelijk en de gedachten aan een stenen 'folly' in de tuin dansten onweerstaanbaar voor me.

Toen kwam de pandemie en bleven ze liggen, niet opgehaald, nergens naar toe. Tot laatst, toen mijn zoon en ik ze gingen ophalen. We laadden zijn pick-uptruck met de stenen die we (maar net) konden tillen, puffend en steunend. Deze stenen liggen nu in de Dry Garden met nieuwe beplanting eromheen.

Het idee om stenen te gebruiken kwam eigenlijk voort uit mijn bezoeken aan tuinen in Griekenland. De droogte waarmee zij te kampen hebben is twee keer zo groot als wat wij ons hier in het natte Herefordshire kunnen voorstellen, en toch is de combinatie van stenen muren en de gevallen stenen van oude gebouwen met planten ertussen erg mooi. Mijn idee was om de atypische droogte en zonnigheid van het terrein te gebruiken om de mediterrane beplanting te verdubbelen.

Er ligt nog veel meer steen, steeds dieper verborgen onder de bramen, en ik zou nog een poging kunnen wagen om een kleine hoeveelheid op te halen. Ze zijn echter veel te zwaar om

zonder takel of kraan op hun plaats te krijgen zonder dat ik alle beplanting verniel. In het algemeen is het natuurlijk beter om alle zware tuin-

elementen op hun plaats te hebben voordat je begint met planten.

Ik zou misschien door de berg stenen kunnen gaan om kleinere exemplaren te vinden, maar de meeste zijn behoorlijk groot. En er is iets monumentaals en krachtigs aan grote objecten in een tuin – vooral als ze gemaakt zijn van natuurlijke materialen zoals steen of hout. Ze worden toevallige beeldhouwwerken en leveren verschillende manieren op om planten te planten en naar planten te kijken.

Is het nu een rotstuin? Zo ja, dan is dat per ongeluk gebeurd. Maar misschien ben ik op het begin van een rotstuin gestuit, een soort post-moderne, gedeconstrueerde versie waarbij de steen is omgevallen en uiteengevallen, maar die toch zowel het uiterlijk als de beplantingsstijl domineert. Wie weet? Soms kom je waar je moet zijn door een andere richting in te slaan.

Monty

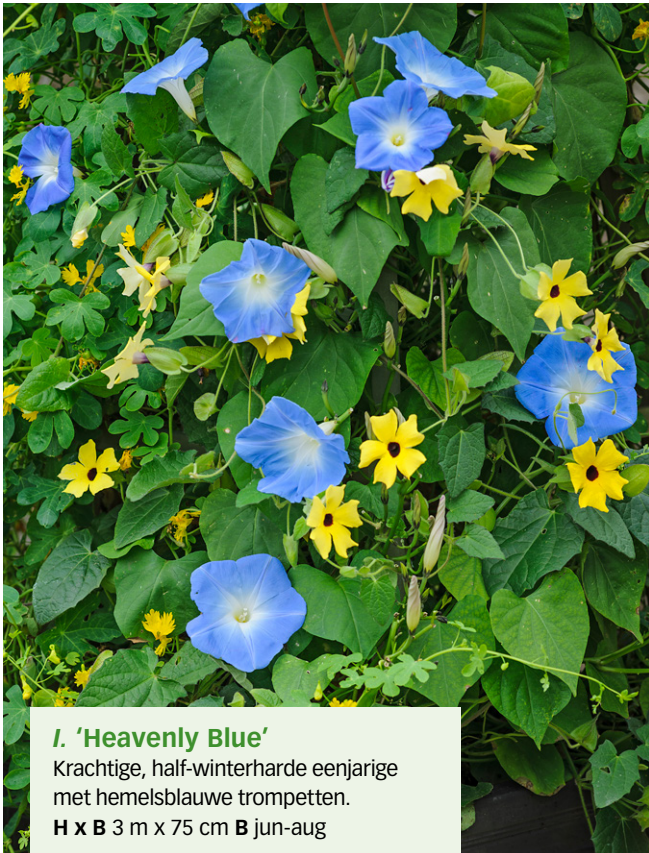
I. 'Carnevale di Venezia'

Bloemen zijn gestreept roze, blauw en wit. Krachtige, half-winterharde eenjarige. **H x B** 2 m x 50 cm **B** jul-sep

I. 'Cardinal Climber'

Opvallend blad met paarse tinten in de herfst. Krachtige, half-winterharde eenjarige. **H x B** 2 m x 50 cm **B** jun-sep

I. 'Heavenly Blue'

Krachtige, half-winterharde eenjarige met hemelsblauwe trompetten. **H x B** 3 m x 75 cm **B** jun-aug

I. Treasure Island-serie

Aantrekkelijk halfhangend blad - plus heerlijke knollen. Half-winterharde vaste plant. **H x B** 1,5 x 1,5 m **Oogst** sep-okt

Ipomoea

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Planten												
Bloei												

FOTO'S: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

I. lobata

Eenzijdige rijen gevorkte bloemen op paarse stelen. Krachtige, eenjarige plant. **H x B** 3 m x 75 cm **B** jul-okt

Topkeuze

Dagbloem (*Ipomoea*)

Alles draait om variatie bij deze kameleons.

Het is goed mogelijk dat *Ipomoea* 'Heavenly Blue' onze favoriete bloem is. Nou ja, voor deze maand dan toch!

Het punt van 'Heavenly Blue' is natuurlijk dat de bloemen gewoonweg prachtig zijn. Die zijdeachtige trompetten, die zo vroeg open gaan en in de namiddag sluiten. Elke dag als de klok 12 uur aangeeft, kijken we uit naar de volgende dag.

En 'Heavenly Blue' is gemakkelijk te kweken. Niet zo gemakkelijk dat hij door de border raast en de rozen wurgt, maar ook niet zo moeilijk dat de kans op succes nihil is. Het opkweken van de zaden vereist echter een beetje zorg. Behandel ze goed en ze zijn gemakkelijk.

'Heavenly Blue' maakt deel uit van de winde-familie, die zeer divers is. Behalve klimplanten vind je in deze familie ook zoete aardappelen (eetbaar en voor de sier), de kleine scharlakenrode *I. 'Cardinal'* en *I. lobata* (Spaanse vlag), die er helemaal niet uitziet als familie van 'Heavenly Blue'. En ze zijn allemaal de moeite van het kweken waard.

Maar begin met 'Heavenly Blue'. Hadden we al gezegd dat het onze favoriete bloem is?

■ **Standplaats** Bloeiende klimmers staan het best in de volle zon, maar met rijke grond die nooit uitdroogt. Ze kunnen ook gebruikt worden als bodembedekkers voor in de border of om uit potten te laten hangen.

■ **Planten** Kweek bloeiende soorten binnenshuis op uit in het voorjaar gezaaid zaad. Ze hebben een hekel aan kou en weinig licht, maar groeien sterk.

■ **Verzorging** Water geven en goed voeden. Koppen van bloeiende soorten heeft doorgaans geen zin.

■ **Te koop bij o.a.:** tuindreef.nl, bolster.nl, dezaden.nl, tabernal-zaden.nl

Bijenportret De vierkleurige koekoekshommel

In Nederland komen zeven soorten koekoekshommels voor. De vierkleurige koekoekshommel is waarschijnlijk de meest voorkomende daarvan. Hij houdt van bosrijke omgevingen, zoals in parken in de stad. In steden is het de meest voorkomende koekoekshommel. Hommels zijn actieve vliegers. Meestal vliegen ze wel zo'n 15 uur per dag rond, van voor zonsopgang tot na zonsondergang. Het typische brommende geluid maken ze met vliezen in hun ademhalingsopeningen, die onder de vleugelaanhechting zitten.

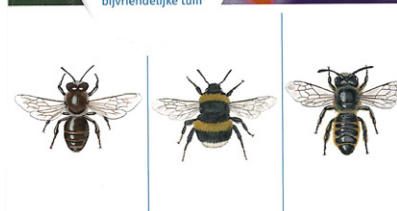
De vrouwtjes zijn 14-16 mm groot, de mannetjes zijn iets kleiner, 13-15 mm. De vier kleuren van deze hommel zijn: zwart (vanaf het achterlijf), dan een brede witte band, dan een smal zwart bandje met een rossig uiteinde en tot slot een brede gele band op de voorzijde van het borststuk. De vierkleurige koekoekshommel parasiteert voornamelijk op nesten van de weidehommel en de veenhommel. De overwinterende vrouwtjes van de koekoekshommel komen vaak al vanaf maart uit hun winterschuilplaats. De mannetjes ver-

schijnen in mei samen met de nieuwe generatie vrouwtjes. Het vliegseizoen is kort. Ze gaan samen met hun belangrijkste gastheer, de weidehommel, al vroeg hun overwintering in, vanaf augustus.

De vierkleurige koekoekshommel blijft het liefst in de buurt van de beschutting van bomen en struiken, ook als hij voedsel zoekt. De gewone braam is hun favoriete plant, maar we kunnen deze hommels ook vaak vinden op wilgenkatjes, distelbloemen, sneeuwbes en knikkende vogelmelk. Afhankelijk van de omgeving vinden we ze ook op wilgenroosje (aan slootranden) op valeriaan en dophei. Ook op de heide blijven ze altijd binnen een paar tientallen meters van de bosrand.

Red de bij

Bijen en tuinen

Veel bijen en hommels hebben behoefte aan water. Niet alleen om aan de larven te voeren, maar ook als koelmiddel om de temperatuur van de kast niet te hoog te laten worden. Bovendien hebben bijen water nodig om hun eigen lichaam te hydrateren en om hun wasklieren te laten functioneren. De bijen gebruiken deze wasklieren om was te produceren die wordt gebruikt om de raten te bouwen waarin de bijen leven.

Tip Zet een drinkschaal met water in je tuin. Leg er wel stenen of knikkers waar de bijen op kunnen landen anders verdrinken de bijen.

Kijk of jij de vierkleurige koekoekshommel of de weidehommel in je tuin hebt vliegen. Een handig hulpmiddel is de minigids *Bijen en Hommels*. Bestel hem via de Bijenstichting.

**10%
korting**

Ga naar
www.bijenlint-shop.nl
en krijg 10 % korting
op de minigids en
zoekkaarten met de
code **GW2023**.

De Bijenstichting

zet zich in voor bijen en beschermt ze tegen uitsterven. Via cursussen, workshops en open dagen leer je alles over bijen. Je kunt ook altijd een kijkje komen nemen in de demonstratietuin in Vorden, waar met veel vrijwilligers gewerkt wordt aan de bloemenborders. Iedere maand geeft de Bijenstichting ons de perfecte tips om onze tuinen nog natuur- en bijvriendelijker te maken.

www.bijenstichting.nl

Tuingast

van de maand

In juli is het seizoen op haar hoogtepunt: de weelderige borders barsten van leven, overdag zijn er jonge merels op het gazon en 's nachts hoor je het geluid van egelpootjes. Til een blad of een boomstam op en je kunt er kleine kikkers en padden onder zien schuilen. Tegelijkertijd beginnen libellen en waterjuffers net eitjes te leggen in de vijver, lokken sprinkhanen kandidaten om mee te paren in het lange gras en in de composthoop maken hazelwormen zich klaar om te 'bevallen'.

Het is moeilijk te geloven, maar te midden van al dat jonge leven en het leggen van eitjes gaan sommige hommelmkoninginnen eind juli al op zoek naar een schuilplaats voor de winter. Geniet dus volop van de zomer zolang het duurt. Voor je het weet is het voorbij.

Dit kun je tegenkomen

Kleine watersalamander, *Lissotriton vulgaris*

De kleine watersalamander is grijsbruin met een zwartgevekte, oranje-gele buik. In het paarstseizoen krijgen de mannetjes een kam over de lengte van hun lichaam. Ze worden dan soms verward met de grote kamsalamander, die groter is en een donkerdere, ruwere huid heeft. In vijvers eten ze kikkervisjes, schaaldieren en weekdieren, terwijl ze op het land insecten, rupsen, wormen en slakken verorberen.

Kleine watersalamanders planten zich van april tot juni voort in vijvers. Het mannetje gebruikt zijn staart om feromonen af te geven aan het vrouwtje, dat dan kiest of zij het pakketje sperma (spermatofoor) dat hij voor haar heeft achtergelaten, wel of niet opneemt. Vervolgens legt ze eitjes afzonderlijk, verpakt in het gevouwen blad van planten als het moerasvergeet-mij-nietje en beekpunge.

Salamanderlarven hebben veerachtige kieuwen achter hun kop,

Gouden tor op een roos.

die ze gebruiken om te ademen. Ze verliezen deze kieuwen vlak voordat ze de vijver voor het eerst verlaten – rond deze periode – wanneer ze geen larven meer zijn, maar juvenielen.

Kijk ook uit naar ...

■ Gierzwaluwen, die met hun jongen rond de daken vliegen. Geniet er nu van, want volgende maand zijn ze weg!

■ Goudvinken, die nog steeds broeden en tot en met september jongen kunnen hebben in het nest.

■ Gouden torren, de glanzende groene kevers, die zich voeden op rozen en andere bloemen.

Kleine watersalamanders vind je vaak in vochtige gebieden onder boomstammen en stenen.

*“Kleine watersalamanders
eten kikkervisjes,
schaaldieren en weekdieren
in vijvers, en rupsen, insecten
en slakken op het land.”*

Vers uit de tuin

Rekha omarmt juli en plukt de vruchten van haar harde werk. Deze maand heeft ze een recept voor een heerlijk brood met courgette en maanzaad voor je.

Kon ik deze maand maar wonen in de tuin. Dagen gevuld met zonneschijn, de warme geur van pronkerwten en een koel drankje tijdens welverdiende pauzes.

De late zonsondergangen van juli zijn een genot. Ik kan de hele dag op de tuin werken en pas naar huis gaan als ik moet gaan slapen. Watergeven, dode bloemkoppen afknippen en dartelen tussen de planten – normaal noemen we dat onkruid wieden! Wanneer ik de bonenstaken zie, overladen met peulen en bloementrossen, verstrengeld met Oost-Indische kers, voelt het als een knuffel van een vriend.

Mijn favoriete plant om naar te kijken, is komkommerkruid. De paarse, stervormige bloemen vol nectar zijn een constante pitstop voor bestuivers. Ik kan me voorstellen dat bijen zeggen, 'Nog één laatste slok, dan ga ik weer verder.' Wist je dat de bloemen zich in een paar minuten opnieuw vullen met nectar? Geen wonder dat de bijen terug blijven komen: dit is een welgevulde voorraadkast. En ik houd van de kleine doch perfect gevormde bieten, die geleidelijk hun kop uit de aarde steken en vechten om mijn aandacht.

Terwijl de zomeroogst groeit, reik ik naar de pakketten met winterzaden voor kool, bloemkool en boerenkool. De gedachte aan kou doet me rillen, maar mijn glas rabarber-en-citroenlikeur herinnert me eraan dat de winter nog ver weg is. Proost, juli.

Bestuivers zijn gek op komkommerkruid.

Zo kweek ik courgette

Ik had me kunnen laten meeslepen in april en massa's courgettezaden kunnen zaaien. Maar drie planten is meer dan genoeg om een middelgroot gezin te voeden. In een kas kan het tien dagen duren voor de zaden ontkiemen, maar zodra ze dat doen, vullen ze snel hun 9 cm potten. Binnen enkele weken gaan ze naar de koude bak en houd ik in de gaten of ik sporen van slakken zie. Als voorzorgsmaatregel, zet ik altijd een kleine plantenbak met bier in de buurt om slakken weg te lokken.

Rond half mei zijn de courgetteplanten sterke, stevige planten geworden. Dan zijn ze klaar voor een standplaats met zelfgemaakte tuinaarde en stro. Stro helpt de grond rond de plantwortels vochtig te houden, zeker tijdens hete zomers. Vanaf juni geef ik de planten elke twee weken voeding, zodra de eerste bloemknoppen bijna opengaan.

Rond juli verschijnen de eerste vruchten. Ik oogst ze het liefst als

ze 15 tot 20 cm zijn. Let goed op: sommige donkergroene soorten kunnen zich goed camoufleren. Vaak valt de monsterlijk grote vrucht me pas op als hij onder een blad vandaan steekt. Hoe groot of klein ze ook worden, slakken snoepen van courgette. Om teleurstelling te voorkomen, zet ik weer een biervallen neer wanneer ik de courgette uitplant.

PROBEER OOK

Ik houd ervan om de 'Diamant' te kweken, een struikachtige buitensoort met weinig stekelige haartjes. 'Black Beauty' en 'Firenze' zijn aanraders. Ook klimcourgette 'Black Forest' kweek ik graag. Hij heeft een sterke klimconstructie nodig, maar is de moeite meer dan waard vanwege zijn overvloedige oogst. Of wat dacht je van 'Zephyr', een aantrekkelijke lichtgele courgette met groene punten? Hij heeft een stevige textuur en valt zeker op in een oogstmand.

BOVEN Zet biervallen bij planten waar slakken van houden. RECHTS De ongewone 'Zephyr' ziet er geweldig uit in de tuin en op je bord.

TIP

Het blad kan last krijgen van meeldauw, dus geef geen water van bovenaf. Als het regent, verwijder en composteer aangetaste bladeren zo snel mogelijk om schade te voorkomen.

Courgette-en maanzaadcake

Deze heerlijke, sponzige cake is een uitstekende zomertraktatie

VOOR 8 TOT 10 PLAKKEN

- 175 g lichtbruine suiker
- 125 ml zonnebloemolie
- 3 grote eieren
- 1 tl citroen-extract
- 1 el maanzaad (plus extra voor eroverheen)
- 350 g courgettes, vers geraspt en uitgeknepen
- 300 g zelfrijzend bakmeel

BEREIDINGSWIJZE

- 1** Verhit de oven voor op 180°C. Vet een bakblik voor 1 kg licht in met olie en bekleed met bakpapier.
- 2** Klop suiker, olie, eieren en citroen-extract door elkaar.
- 3** Roer het maanzaad en de geraspte courgette erdoor.
- 4** Zeef en meng het zelfrijzend bakmeel erdoor tot deze is opgenomen in het courgettemengsel.
- 5** Schep het mengsel in de bakvorm met bakpapier en bak het 40-45 minuten. Check of het brood gaar is door een satéprikker in het brood te steken. Als deze schoon is, is je brood klaar. Zo niet, bak het brood nog 10 minuten tot het goed gaar is.
- 6** Laat het brood afkoelen op een rek en snijd het in stevige plakken. Serveer met slagroom of crème fraîche met maanzaad erover.

Te doen in de moestuin in juli

ZAAIEN

- **Rettich en rammenas** Zaai in ondiepe rijen, nadat je de halfvroeg aardappelen hebt gerooid. Dun de rij uit tot 5 cm wanneer je de eerste echte bladeren ziet. Houd de groeiende planten goed vochtig tijdens de zomer voor een smakelijke oogst vanaf september.
- **Bieten zaaien** Blijf geleidelijk zaaien. 'Chioggia' is altijd een herfst-favoriet.
- **Kreukzadige doperwten** Een tweede zaaironde van bijvoorbeeld 'Hurst Greenshaft' heeft profijt van de warme grond. Je kunt dan vroeg in september oogsten, wanneer de herfst begint.

OOGSTEN

- **Trek** bieten die net kleiner zijn dan een tennisbal uit de grond. Zo maak je ruimte voor jongere planten. In hun geheel roosteren, schillen en serveren met gekruimelde fetakaas en een tahini-dressing.
- **Oogst** de laatste erwten die je in de lente hebt gezaaid. Elke soort verse, rijpe erwten smaakt goed in een minestrone-soep.
- **Knip** de punten en blaadjes van dille af voor ze hun mooie, gele schermbloemen aanmaken. Snipper ze fijn en meng ze door couscous, komkommer, gestoomde sperziebonen en blaadjes Oost-Indische kers.

KLUSJES

- **Snoi** de stengels van zomerframbozen die vrucht hebben gedragen. Bind de stengels die volgend jaar vrucht zullen dragen op.
- **Blijf** je planten water geven en houd in de gaten of planten verslappen. Alles dat in een pot staat, heeft mogelijk elke dag wat water nodig.
- **Dun** appels uit. Houd het op 2-3 vruchten per twijg. Dit zorgt voor een middelgrote tot grote vrucht.
- **Check regelmatig** op plagen en ziektes. Onderneem wanneer nodig actie.

VOLGENDE MAAND Rekha vertelt alles over suikermaïs en bakt hartige scones met een frisse raita.

Maak je eigen pluktuin

- ✓ Zaadjes opkweken, verspenen, verpotten, stekken en zelf plukken
- ✓ De mooiste bloemen voor op vaas voor je uitgezocht
- ✓ De beste pluktuinexperts geven hun tips.

Speciale uitgave

€12,99

Bestel nu via
www.gardenersworldmagazine.nl/pluktuin

Gardeners'
World magazine

Groene school

Leer elke maand iets nieuws in de tuin. Van basistechnieken als met onkruid omgaan en snoeien tot het vergroten van je moestuinoogst, in deze rubriek komt het allemaal aan bod.

Deze maand

- 32 Monty's moestuin**
Monty geeft tips om je oogst te vergroten.
- 37 Jouw snoeimaand**
Maak met een zomersnoei je planten productiever en gezonder.
- 42 Markante zomerpotten**
Planten voor opvallende potten die elke schaduwplek opfleuren.
- 45 Hemelse geuren**
Maak zomerpotten die net zo fantastisch ruiken als ze eruitzien.
- 50 Waar moet ik beginnen? Deel 11**
Alan geeft tips om waardevol water zo goed mogelijk te gebruiken.
- 55 Vraag & antwoord**
We geven antwoord op tuinvragen.

Monty's zomermoestuin

DEEL 2 HET BESTE VAN DE ZOMEROOGST

Dit is de tijd om te genieten van een overvloed aan heerlijke zelf gekweekte groenten, vruchten en kruiden. **Monty** vertelt wat zijn favoriete gewassen van deze maand zijn en geeft tips om je oogst te vergroten.

“Bonen, erwten, de eerste tomaten en soorten sla tuimelen steeds sneller van de tuin naar de keuken. Daarmee vergeleken is boodschappen doen in de supermarkt maar saai.”

Monty oogst weelderige bossen bladpeterselie om royaal mee te koken – niet te vergelijken met de kleine, rommelige kruiden uit de winkel.

FOTO JASON INGRAM

Juli is mijn favoriete maand vanwege zijn oogsten. Voor de meesten van ons komt een moestuin of een groenteborder in de achtertuin tegenwoordig het dichtst bij de ervaring van een oogst. Maar het blijft een magisch woord, waarin voldoening en voltooiing doorklinken. Rond mijn verjaardag, begin juli, begint de oogst van onze zomer-groenten, met als eerste de nieuwe aard-appelen, die wit en glanzend uit de aarde komen en bijna schitteren in het zonlicht. Geen aardappel smaakt zo goed als deze eerste, bescheiden oogst van het jaar.

Dan komt de knoflook, die sinds oktober staat te groeien. Ik oogst die van ons als de bladeren beginnen te verwelken. Om de hals niet te beschadigen, haal ik ze voorzichtig met een vork uit de grond. Ik laat ze een paar weken drogen in de zon en bewaar ze dan tot het volgende voorjaar. Daarna tuimelen bonen, erwten, de eerste tomaten en allerlei soorten sla steeds sneller van de tuin naar de keuken. Daarmee vergeleken is boodschappen doen in de supermarkt maar saai. Het spreekt voor zich dat al deze zelf gekweekte overvloed het beste smaakt in de tuin, in de warme avondschemering in juli.

De eerste aardappelen

Op sommige verjaardagen past de oogst van piepers zo klein als kastanjes in één hand, op andere zijn de aardappelen opgezwollen tot ver voorbij hun ideale grootte. Niettemin nemen we ze mee naar binnen, koken we ze meteen en genieten we er net zo van als van asperges of de eerste erwten.

En zo moet je ze ook zien: een traktatie die per definitie niet buiten het seizoen kan worden herhaald zonder de hele essentie van dat soort traktaties geweld aan te doen. Dit is waarom het zo leuk is zelf je groente te kweken. Er gaat niets boven – er staat niets tussen jou en de ervaring, niemand die je belooft dat je er het hele jaar plezier van zult hebben en die het je verkoopt als De Nieuwe Aardappelervaring of Een Smaaksensatie. Kweek een paar piepers en eet ze rechtstreeks van het land.

Het gaat er niet om dat je vroege en middenvroeg aardappelen in de zomer kunt oogsten, want die kun je ook makkelijk en goedkoop in de winkel krijgen. Het gaat om hun textuur, smaak en vooral zoetheid. De suikers in een vers geoogste aardappel zijn intenser – en als je ze zo snel mogelijk na het oogsten kookt en eet, is er een merkbaar verschil met aardappels die vervoerd zijn. Nieuwe aardappelen moet je per maaltijd oogsten, en elke oogst moet je in zijn geheel koken, want koude restjes zijn bijna net zo lekker als warme aardappelen.

Als je dit jaar de nieuwe-aardappelboot gemist hebt (ik geef toe, als metafoor is dit een zinkend schip), wanhoop dan niet. Je kunt zorgen dat je met kerst nieuwe aardappelen hebt door deze maand in een grote pot

3 smaakmakers om te oogsten

Peterselie

Ik kweek voornamelijk blad-peterselie, omdat ik die een betere smaak en textuur vind hebben. Krulpeterselie was de enige soort die ik tot de jaren 80 tegenkwam. Het werd gebruikt als garnering of in een saus bij achterham en het is lekker en decoratief. Maar een royale portie bladpeterselie bij groenten, in stoofpotten, soepen, salades en heerlijke walnotenpesto is verrukkelijk.

Courgettes

Het grote voordeel van zelf courgettes kweken, is dat je ze kunt oogsten als ze klein zijn en de schil dun is. Massaproductie levert vaak meer robuuste soorten op, die minder beschadigd raken tijdens het vervoer. Maar variëteiten zoals 'Ronde de Nice', de gele 'Gold Rush' en de bijna zwarte 'Verte de Milan' (of 'Black Beauty') hebben een heerlijke nootachtige, smaak en hoeven voor hun reis van moestuin naar keuken niet robuust te zijn.

of kuip wat vroege of middenvroeg knollen te planten. Gebruik turfrijke potgrond, voeg wat scherp zand en een flinke hoeveelheid compost toe. Zet per pot drie pootaardappelen op 15 cm potgrond. Voeg naarmate het blad groeit extra potgrond toe tot de hele pot gevuld is. Geef regelmatig en royaal water, vooral tijdens de bloei, en bedek de planten bij de minste of geringste vorst. Wacht tot kerstochtend en geniet van hun ultieme zoetheit!

Geef je tomaten een boost

In juli groeien kastomaten het hardst en produceren ze de meeste vruchten. De rijping verloopt niet altijd hetzelfde, maar de meeste jaren beginnen we aan het eind van de maand met oogsten.

Ik hou de ventilatie en temperatuur in de kas voortdurend in de gaten. Beide worden uitsluitend geregeld door het openen en sluiten van de deuren en ramen. Tomaten groeien het best bij een gelijkmatige temperatuur. Stabiele, iets koelere omstandig-

heden zijn beter dan grote schommelingen tussen dag en nacht, waardoor de bladeren naar binnen krullen.

Ik bind de groeiende stengels wekelijks vast aan hun steunen, en ondertussen dief ik de plant. Alle tomaten maken uitlopers die diagonaal tussen de stengel en bladeren groeien. Deze zijscheuten produceren wel vruchten, maar als je ze hun gang laat gaan, verbruiken ze een groot deel van de energie van de plant, omdat ze krachtiger groeien dan de zijwaartse trossen. Door ze weg te halen als ze verschijnen (dieven), richt je de energie van de plant op het produceren van zo veel mogelijk vruchten.

Daarna geef ik de planten een flinke hoeveelheid water. Het is belangrijk regelmatig te gieten zodat de vochtigheid stabiel blijft en de planten niet te veel uitdrogen. Maar tegen het eind van de maand, als de vruchten groeien en rijpen, geef ik minder water. Ik wil niet dat de suikers in de vruchten te veel verdund worden, want dan krijg je grote tomaten die nergens naar smaken.

Bij nat en warm weer is tomatenziekte het grootste risico. Te weinig ventilatie en de planten blijven te vochtig, waardoor de schimmel zich kan vermeerderen. Te veel ventilatie en de planten raken gestrest en worden kwetsbaarder voor de ziekte, terwijl de sporen, die zich door de lucht verspreiden, de kas makkelijker binnenkomen door open ramen en deuren.

Zomerfruit

De allerbeste aardbei haalt het wat mij betreft niet bij een willekeurige framboos, en zomerframbozen zijn in juli op hun best. Ik kweek drie zomervariëteiten: 'Malling Jewel', een ouderwetse variëteit die grote vruchten heeft en bescheidener groeit, 'Glen Ample' en 'Glen Moy', die kleinere maar meer vruchten heeft en weinig stekels.

Zomerframbozen dragen hun vruchten op de stengels die de vorige zomer zijn gegroeid, dus van alle nieuwe uitlopers van dit jaar kun je volgend jaar juli oogsten. Herfstframbozen zoals 'Autumn Bliss' produceren hun vruchten daarentegen op de nieuwe uitlopers van het huidige seizoen.

Ik vind zomerframbozen vooral lekker omdat ze zo'n frisse, zomerse traktatie zijn. Vaak plukken we net voor de avondmaaltijd een kom en eten we ze met een beetje room als ze nog warm zijn van de avondzon. Hemels!

"Vaak plukken we net voor de avondmaaltijd een kom frambozen en eten we ze met een beetje room als ze nog warm zijn van de avondzon. Hemels!"

Wortelen

We oogsten jonge wortelen wanneer we ze nodig hebben, bij wijze van uitdunnen, en laten de rest onbelemmerd doorgroeien. De vroegste oogsten zijn het best, van variëteiten van het 'Amsterdam'-type met smalle, cilindervormige wortels en een gladde schil. 'Nantes'-wortelen zijn meestal groter en kunnen als vroeg en hoofdgewas worden verbouwd. 'Chantenay', 'Berlicum' en 'Autumn King' zijn het best als hoofdgewas en geven dikke wortelen in de herfst.

Snelle klusjes voor een betere oogst

- **Pluk** eenjarige kruiden regelmatig zodat ze bossig blijven en niet doorschieten.
- **Oogst** aardbeien vlak voordat je ze eet – bewaar ze niet in de koelkast.
- **Wied** tussen uien om ze de beste groeiomstandigheden te geven.
- **Bemest** en mulch rabarber nu de oogst voorbij is.
- **Zaai** bladsla daar waar je nieuwe aardappelen hebt geoogst.
- **Giet** 's ochtends vroeg, zodat planten overdag niet verschroeien.

Knip jonge groeischeuten van kruiden weg voor de beste smaak en bossige planten.

Zes onmisbare kruiden om te kweken

Kweek deze kruiden in grote hoeveelheden om de hele zomer je keukentuin mooier en je eten smakelijker te maken. Kies een mix van houtige kruiden zoals rozemarijn en tijm, waar je het hele jaar van kunt plukken, en eenjarige kruiden zoals basilicum en peterselie om aan zomergerechten toe te voegen.

■ ROZEMARIJN

Kweek op uit zomerstekken.
Pluk blaadjes en bloeiende stengels.

■ TIJM

Kweek op uit zaad of deel de pollen.
Pluk het hele groeiseizoen takjes.

■ BASILICUM

Kweek in de lente binnenshuis op uit zaad.
Pluk de toppen om de plant bossig te houden.

■ BIESLOOK

Kweek op uit zaad of deel pollen in de herfst
Pluk stengels (ook bloeiende) af bij de voet.

■ SALIE

Kweek op uit zaad in de lente of uit stekken.
Pluk de toppen van uitlopers voor ze bloeien.

■ OREGANO

Kweek op uit scheutstekken of deel de pollen.
Pluk het hele groeiseizoen blaadjes.

Maak ruimte voor kruiden

Wij tuiniers maken – terecht – een hoop drukte over het kweken van groente en sporen zo veel mogelijk mensen aan dat te doen. Maar we doen zelden evenveel ons best om te zorgen dat meer mensen kruiden gaan kweken. En dat is vreemd. Kruiden zijn onmisbaar. Een kleine selectie verse kruiden is onontbeerlijk voor wat je ook kookt en die kleine selectie kan op bijna elke plek worden gekweekt – op een vensterbank, in potten bij de achterdeur of in een heuse kruidentuin met alles erop en eraan. Naar mijn mening vinden we kruiden te vanzelfsprekend. We kweken wat munt, wat rozemarijn, misschien salie, lavendel en tijm, of een laurierboom vanwege zijn decoratieve snoeivorm. Dat is op zich niet ongewoon, maar we kweken kruiden bijna achteloos, zonder het enthousiasme dat we voor groenten laten zien.

Rozemarijn, tijm, salie en oregano gedijen bij eindeloze zonneschijn, weinig voedingsstoffen en heel goede afwatering. Regel 1 is dus: zoek het zonnigste plekje in je tuin en geef het aan hen. Idealiter is dit vlak bij de achterdeur, zodat je tijdens het koken snel even wat kruiden kunt pakken. Maar ze moeten absoluut zon hebben, dus als dat helemaal achter in de tuin is, dan is het niet anders. Dan wordt het een wandeling in plaats van even snel wat pakken.

Basilicum reageert altijd goed op echt vruchtbare grond en veel water. Als hij het naar zijn zin heeft, wordt het een grote plant – totaal iets anders dan de wegwijnende plantjes die je koopt om op een vensterbank te zetten. Wij gebruiken veel basilicum – vooral om pesto te maken, die je prima kunt invriezen. Alle verse tomaten smaken nog lekkerder met basilicumblaadjes in de zomer.

‘Veel’ is een belangrijk woord als je je eigen kruiden kweekt. Kwaliteit is goed, maar kwaliteit in grote hoeveelheden is het best. Een van de dingen waar ik me druk om kan maken, is de karigheid waarmee kruiden worden behandeld – al die spichtige plantjes in plastic potten die doorgaan voor peterselie of basilicum. Met kruiden moet je gul zijn, zowel qua aantal planten dat je kweekt als qua hoeveelheid die je oogst. Aangezien je bijna alle kruiden makkelijk kunt opkweken uit zaad of stekken, is dat niet duur of moeilijk. Het is meer een kwestie van instelling dan van bankrekening.

Monty op TV

Abonneer je op onze nieuwsbrief en mis geen enkele uitzending.

www.gardenersworldmagazine.nl/nieuwsbrief

VOLGENDE MAAND Monty vertelt hoe je overvloedige oogsten bijhoudt en aan de slag gaat met wintergewassen.

Jouw snoei- maand

Frances Tophill laat zien hoe je met een zomersnoei je planten productiever en gezonder maakt.

In juli is de langste dag weliswaar achter de rug, maar de zomer lijkt nog steeds aan te zwellen. Alles groeit zo snel en het kan heel warm zijn. Vaak regent het in deze tijd van het jaar ook niet veel, waardoor onze tuinen er vermoeid uit kunnen gaan zien.

We hebben het wel eens over een 'juni-kloof', maar er kan ook een juli-kloof zijn. De bloemen die vroeg in de zomer bloeien verwelken, terwijl de laatbloeiers nog moeten beginnen. Maar daardoor is deze tijd wel heel geschikt om de snoei-, heggen- of takkenschaar te pakken en de boel een beetje bij te werken.

Slordige klimplanten en heesters kunnen weer in vorm worden geknipt en wie staat te popelen om aan de slag te gaan, kan met de midzomersnoei beginnen. Groenblijvende planten kun je in vorm snoeien, zodat nieuwe groei ruim op tijd klaar is voor de winterkou. Controleer wel eerst of er geen bewoners meer in de planten zitten. Omdat zomersnoei – anders dan wintersnoei – de groei niet stimuleert maar beperkt, kun je bij leifruit zoals peren de uitlopers weghalen die geen fruit dragen.

Even checken

Neem een moment om de planten die je in eerdere seizoenen hebt gesnoeid te controleren. Deze forsythia herstelt goed van zijn verjongingssnoei in de winter en heeft deze zomer veel nieuwe uitlopers, waarvan sommige volgend voorjaar zullen bloeien.

Vogels nestelen nog steeds, dus controleer je planten voor je ze gaat snoeien.

Frances op TV

Abonneer je op onze nieuwsbrief en mis geen enkele uitzending.
www.gardenersworldmagazine.nl/nieuwsbrief

Snoei deze planten nu ook

Midzomer is voor al deze klusjes een goede tijd, maar juli is ideaal: de frisse, nieuwe groei die op deze snoei volgt, heeft genoeg tijd om sterk te worden voordat de eerste winterse vorst zijn intrede doet.

WISTERIA Snoei nu alle lange, buigzame stengels terug tot ongeveer zeven knoppen. In januari of februari volgt een steviger snoeibeurt.

PRUIM Snoei zieke, dode of afstervende takken van volwassen bomen terug tot een gezonde knop. Waarschijnlijk verwijder je dan ook wat vruchten.

ECHE LAURIER Snoei laurier nu terug tot een knop die wijst in de richting waarin je wilt dat hij groeit. Droog het snoeisel om mee te koken.

BOERENJASMIJN Snoei meteen na de bloei. Verwijder maximaal een derde van de stengels vanaf de voet voor meer licht en lucht.

Nu niet snoeien

De stengels van heesters zoals *Cornus alba* 'Atrosanguineus' kleuren prachtig in de winter.

✗ **KORNOELJE** Als je die nu terugsnoeit, mis je de prachtige, kleurige stengels in de winter. Snoei hem daarom pas weer in maart.

✗ **WILG** Net als bij de kornoelje gaat een zomersnoei ten koste van de winterkleur. Je hebt dan ook geen stengels die je in het rustseizoen kunt planten.

✗ **PERZISCH IJZERHOUT** Houd het gebladerte goed en geniet over een paar maanden van een levendig kleurenspektakel.

✗ **HERFSTFRAMBOZEN** Niet verwarren met zomerframbozen, die je kunt snoeien nadat ze vrucht hebben gedragen.

Een langs een muur geleide peer snoeien

Fruitbomen zoals appels en peren kunnen in de zomer behoorlijk krachtig groeien. Daardoor kunnen de takken te dicht op elkaar gaan staan en krijgen de vruchten niet meer genoeg zonlicht, wordt de ventilatie minder goed en gaat de plant zijn energie aan meer bladvorming besteden.

Dit is vooral een probleem bij leibomen,

zoals waaiers en snoeren, die al gauw hun compacte vorm kunnen verliezen en te vol worden. Het is dus een goed idee om ze hun belangrijkste snoeibeurt te geven in de zomer, wanneer de snoei verdere groei beperkt in plaats van stimuleert.

Struikvormen worden gewoonlijk juist vooral in de winter gesnoeid.

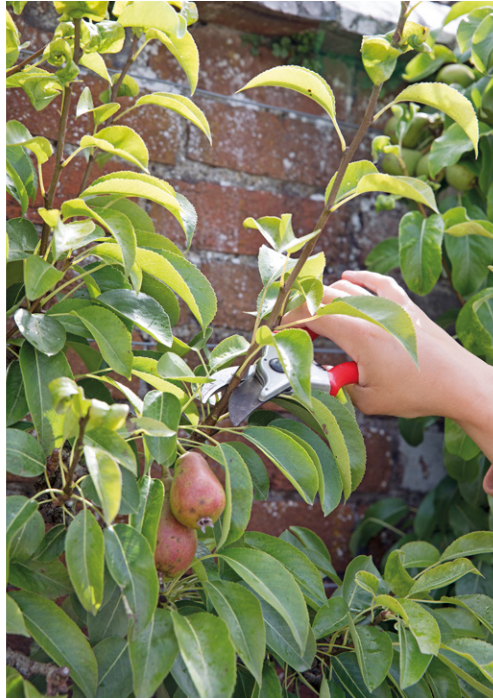
Snoeien in juli geeft fruit de kans sneller te rijpen en houdt plagen en ziekten op afstand.

Stap voor stap

1 Voel aan de takken om er zeker van te zijn dat ze tot ongeveer een derde van onderaan stevig zijn. Zoek dan naar takken die langer zijn dan 20 cm. Alles wat korter is, zal waarschijnlijk vrucht dragen en moet met rust worden gelaten.

2 Snoei met een scherpe snoeischaar tot net boven het derde bladpaar, tellend vanaf waar de frisse, nieuwe uitloper en ouder hout bij elkaar komen. Snij als het kan schuin – zo kan water beter weglopen en voorkom je ziekten.

3 Verwijder sterke uitlopers van onder de entplaats als je een geënte fruitboom snoeit. Je herkent de entplaats aan een bolling in de hoofdstam. Alles wat onder dat punt aangroeit, is afkomstig van de wortelstok.

Tip

Dun het fruit na het snoeien uit. Dat is een heel goede manier om te zorgen dat de boom minder voedingsstoffen nodig heeft en minder gewicht hoeft te dragen.

Als je niet uitdunt, kunnen takken breken onder het gewicht van het rijpende fruit. Ook maken vele vruchten de spoeling dun wat betreft water en voedingsstoffen, met kleinere en minder goede vruchten als resultaat. Laat in elk groepje een of twee vruchten zitten en je hebt straks een veel gezondere oogst.

Dun fruit uit, zodat de energie naar de overblijvende vruchten gaat.

Snoei zo ook

■ Lei-appels kun je ook zo snoeien, al wordt dat gewoonlijk ongeveer een maand later gedaan. Uitstel tot eind augustus beperkt hernieuwde bladgroei vanuit de sneden, zodat de vruchten niet door vers blad worden afgeschermd van zonlicht. Zo voorkom je dat het rijpingsproces vertraagd wordt.

■ Leikersen worden ook op deze manier gesnoeid. Wacht echter wel tot de kersen oogst voorbij is en dat je wat over laat voor de vogels. Snoei uiterlijk eind augustus.

Leiperen

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Bloei												
Snoei												

VOLGENDE MAAND Een late vormsnoei die je magnolia laat stralen.

Puzzel & win

Vul de puzzel in en maak kans op het boek **De complete kleurengids voor de tuin** door Francis Peeters en Guy Vandersande.

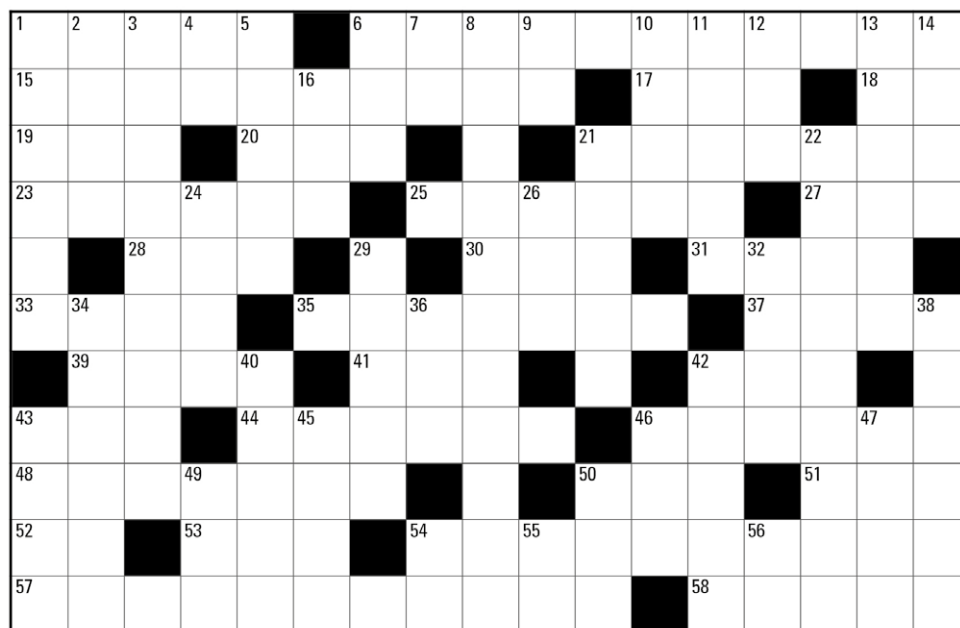
Kruiswoordpuzzel

horizontaal

1 nipt **6** liefhebber van geld en bezit **15** kermisattractie **17** in orde **18** rivier in Italië **19** tropische vogel **20** loofboom **21** kletsous **23** water doorlaten **25** watermolen **27** gymnastiektoestel **28** muzikant **30** dwaas **31** de edelen **33** bedrijf van een toneelstuk **35** jaarboekje **37** bordspel **39** lichtzuur **41** voorzetsel **42** erfactor **43** leerkracht **44** afnemer **46** erfenis **48** vertrek **50** klomp planten **51** zangstem **52** meer dan wenselijk **53** een zekere **54** lopende wacht **57** erepenning **58** hoger personeel.

verticaal

1 Nederlandse prinses **2** lopend gerucht **3** middel om te lijmen **4** eetlepel (afk.) **5** wezenlijk **6** drinkgerei **7** geheel **8** militaire reactie **9** plus **10** Amerikaanse staat **11** welpenleidster **12** koeienmaag **13** ludiek **14** beroep **16** negatieve waarde **21** tafelfles **22** handwerkerei **24** moedig **26** kerel **29** legendarische popartiest **32** zoektuig **34** sjouwer op stations **36** Chinese deegwaar **38** geloofsafvallige **40** dramatische ruzie **42** gunstig toeval **43** hennepen vezelstof **45** melodisch geluid **46** buitenverblijf bij Apeldoorn **47** niets uitgezonderd **49** vertraging **50** voorkeur **54** Griekse letter **55** theelepel (afk.) **56** dierengeluid.

Breng de letters uit de genummerde vakjes over naar de gelijkgenummerde vakjes van de oplossingbalk.

32	29	44	17	39	47	8	56	57

De complete kleurengids voor de tuin

Francis Peeters en Guy Vandersande

Kleuren zijn een belangrijke factor als het gaat om de sfeer in je tuin. Ze kunnen in een mum van tijd een troosteloze, kille plek omtoveren tot een oase van rust en ontspanning. Ze spelen een sleutelrol bij het creëren van diepte,

uitstraling, contrasten. Dit boek geeft je een breed én diepgaand overzicht op het gebied van planten die je op kleur kunt combineren. Voor elke situatie leggen de auteurs uit hoe je naar eigen smaak kunt spelen met kleuren.

Vul het antwoord vóór 25 juli 2023 in op www.gardenersworldmagazine.nl/puzzel

HENCHMAN®

DÉ ULTIEME TUINLADDER

Ongelijke grond, verschillende hoogtes en een combinatie van zachte en harde bodem: de tuin heeft verschillende uitdagingen waar een gewone ladder geen goede oplossing voor heeft.

Een **HENCHMAN Tripod Ladder** is ontworpen om je veilig, stabiel en zelfverzekerd te laten werken. De verhoogde stabiliteit geeft je het vertrouwen om op hoogte te werken en maakt het trimmen van heggen en het snoeien van bomen makkelijk. Als je hem eenmaal hebt, zou je willen dat je hem eerder had aangeschaft.

Door het lichtgewicht ontwerp van de **HENCHMAN Tripod Ladder** is het prettig om hem te tillen en te gebruiken – perfect voor de lastig bereikbare klusjes in je tuin en in huis.

1. VEILIG WERKEN

Elk van de drie poten kan individueel versteld worden voor complete stabiliteit op ongelijke ondergronden.

2. COMFORTABEL WERKEN

De ingebouwde platformtrede en hoge leuning zorgen ervoor dat je makkelijk handsfree kunt werken.

3. ZELFVERZEKERD WERKEN

De klauwvormige voeten van de ladder zorgen voor extra stabiliteit op zachte ondergronden. De gratis rubberen voetjes houden je stabiel op harde ondergronden, zowel binnen als buiten.

PRIJZEN V.A. € 349 • MATEN 1,8 - 4,8 M

GRATIS VERZENDING • 5 JAAR GARANTIE

"Kwalitatief hoogwaardige producten die ervoor zorgen dat je met vertrouwen werkt op hoogtes!" Daniel. G

2,4 M
3 VERSTELBARE
POTEN

DE ONGEËVENAARDE
VEILIGHEIDSKENMERKEN
VAN DE HENCHMAN
TRIPOD LADDER ZIJN
ONDER MEER:

4,9

Op basis van meer dan 3000 reviews in het VK

NEEM ZELF EEN KIJKJE!

Scan de QR-code om meer te weten te komen over alle HENCHMAN-ladders

BESTELLEN OF MEER INFORMATIE:

www.henchman.nl

“De structuur van de pluimhortensia en de grote crème- en limoenkleurige bloemen vallen echt op.”

Markante zomerpotten

DEEL 2 SPECIAAL VOOR SCHADUW

Arit Anderson vertelt over haar favoriete planten voor opvallende potten die elke schaduwplek opfleuren.

Een grote pot met
schaduwminners
behoeft minder water
en ziet er de hele
zomer geweldig uit.

FOTO: NEIL HEPWORTH
LOCATIE: CHARLES RUTHERFOORD
& RUPERT TYLER, NGS.ORG.UK/51-THE-CHASE

In bijna elke tuin is wel een schaduwplek te vinden die wordt verwaarloosd, omdat we niet goed weten hoe we die kunnen opvrolijken. Een pot kan op zo'n plek wonderen verrichten. Je kunt hierin experimenteren met plantcombinaties en (met de juiste pot) deze ooit genegeerde plek omvormen tot een echte blikvanger.

Je hebt planten nodig die de schaduw oplichten en daarom heb ik gekozen voor *Hydrangea paniculata* 'Limelight' (pluimhortensia). Deze struik is enorm veelzijdig. De structuur van de stengels en de grote bloemen, die crème- en limoenkleurig zijn, vallen echt op.

Behalve met kleur trek je ook met geur de aandacht. De aromatische bladeren van blauw kattenkruid (*Nepeta*) – die gedeeltelijke schaduw verdraagt – en de sterke avondgeur van de tabaksplant (*Nicotiana*) komen je vanuit de schaduw tegemoet.

De pot beplanten

DIT HEB JE NODIG:

- *Hydrangea paniculata* 'Limelight' ■ *Nepeta racemosa* 'Walker's Low' ■ *Nicotiana* 'Lime Green' ■ Turfvrije universele potgrond
- Terracotta pot van minimaal 40 cm breed.

1 Vul je pot voor de helft met turf-vrije potgrond, plus wat tuinaarde en organische mestkorrels met langzame afgifte. Begin met de hortensia. Haal de wortels eruit en zet hem achteraan, met de mooiste kant naar voren.

3 Als je tevreden bent over het resultaat, vul dan eventuele gaten tussen de planten op met meer potgrond. Druk het geheel voorzichtig aan en geef vervolgens een flinke plens water.

2 Voeg de kleinere planten toe. De tabaksplant vult de kleuren van de hortensia aan, terwijl de *Nepeta* mooi contrasteert en over de rand zal groeien. Voeg indien nodig meer potgrond toe, zodat alles op hetzelfde niveau staat.

Deze kleurencombinatie komt echt tot zijn recht op een schaduwplek.

5 goede schaduwplanten

Veel bosplanten houden van schaduw, omdat ze van nature onder bomen groeien. Kies planten die allemaal van vochtige of droge schaduw houden – jouw pot kan immers maar één van beide zijn!

1 *Hakonechloa macra*

Japans berggras heeft opvallend, wuivend blad. Het is een prachtig middelpunt in elke pot of als lage beplanting over een rand. Kies voor groen- of geelbladigen.

Hoogte x Breedte 40 x 45 cm

Bloei aug-sep

2 *Blechnum spicant*

De inheemse dubbelloofvaren heeft glanzende bladeren met vederlichte randen die het hele jaar door interessant zijn. Hij gedijt goed in goed doorlatende grond, in volle of halfschaduw, en geeft een weelderige groene tint aan elke pot.

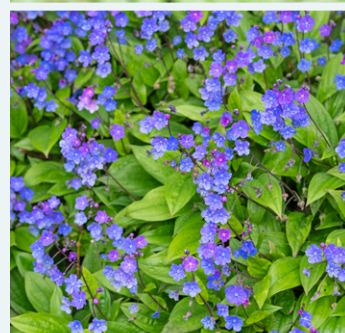
H x B 50 x 45 cm

3 *Omphalodes cappadocica* 'Cherry Ingram'

Groenblijvende bladeren vormen de achtergrond voor kleine, felblauwe bloemen. Ideaal voor schaduwhoekjes en zaait zichzelf uit.

H x B 20 x 30 cm **B** mrt-apr

4 *Anemone x hybrida* 'Lady Gilmour'

De Japanse anemoon is een hoge vaste plant met slanke stengels en roze bloemen. Ook geweldig als plukbloem.

H x B 100 x 60 cm

B jul-sep

5 *Sarcococca hookeriana digyna*

Compacte, groenblijvende vleesbes met glanzend donkergroen blad. De kleine witte bloemen openen in de winter en zijn zeer geurig. Ze worden gevolgd door glanzend rode bessen.

H x B 75 x 75 cm **B** jan-feb

Hemelse geuren

Maak zomerpotten die net zo fantastisch ruiken als ze eruitzien.

Mooie potten maken waarin de beste planten van het seizoen gecombineerd worden, is een waar genot. Maar als die potten ook nog eens een heerlijke geur hebben, is het dubbel genieten. Hier gaan we nog een stap verder door elke pot een thema te geven met een mix aan planten waarvan de geur een specifieke stemming oproept. Strijk zachtjes met je handen door het gebladerte en snuif de geur op – het zoete, romantische parfum van rozen en anjers, het

rijke, zware en kruidige aroma van Vietnamese koriander en salie en de pittige sprankeling van eucalyptus en tijm.

Een van de eerste dingen die we doen als we planten uitkiezen, is hun unieke geuren opsnuffen. De geur van een plant is een wezenlijk aspect van het plezier dat we eraan beleven. Neem deze potten als leidraad en ga op avontuur met de planten en geuren waar jij het meest van houdt.

◀ Moderne romantiek

Natuurlijk kon de ster van deze klassiek romantische pot niets anders dan een geurende roos zijn. En *Rosa 'The Generous Gardener'* is wat dat betreft zonder meer een topper, met zijn zachte, zoete en rond-uit zalige geur. Een vurig accent van anjers versterkt de zoete uitstraling en door de naam ervan, 'Pink Kisses', denk je toch zeker helemaal niet meer aan tankstationboeketten? Over de rand hangt *Erigeron karvinskianus*: helaas geurt die niet, maar ach, als je er zo charmant uitziet, hoeft dat ook niet. Deze roos is een klimplant, dus plant hem aan het eind van de winter met een steun op een zonnige plek in de tuin en laat hem zijn gang gaan.

Wij gebruikten

- 1 *Rosa 'The Generous Gardener'*
- 2 *Dianthus 'Pink Kisses'*
- 3 *Viola 'Raspberry'*
- 4 *Erigeron karvinskianus*
- 5 Terracotta pot van 35 cm

5 andere geurige rozen

- *R. 'Gertrude Jekyll'*
- *R. 'Ghita Renaissance'*
- *R. 'Benjamin Britten'*
- *R. 'Darcey Bussell'*
- *R. 'Grace'*

In vuur en vlam ►

Het startpunt van deze pittige plantencombinatie is de helderrode pot, die wordt aangevuld met violen en lang bloeiende salvia's. Luchtig Japans bloedgras maakt het geheel zwierig en chocolade-cosmea zorgt voor een warm cacao-accent. Maar het zijn de kruiden die de pot zijn pit geven: de krachtige geurencombinatie van *Mentha x piperita* 'Chocolate', de scherpe Vietnamese koriander en de paarse basilicum brengt je gegarandeerd in een betere stemming.

Wij gebruikten

- 1 *Salvia* 'Embers Wish'
- 2 *Ocimum basilicum purpurascens* (rode basilicum)
- 3 *Salvia coccinea*
- 4 *Cosmos atrosanguineus* 'Chocamocha'
- 5 *Imperata cylindrica* 'Red Baron'
- 6 *Mentha x piperita* 'Chocolate'
- 7 *Viola* 'Red Blotch'
- 8 *Persicaria odorata* (Vietnamese koriander)
- 9 Pot van 30 cm

5 andere warme en pittige planten

- *Chrysanthemum* 'Rossano'
- Kerriepiant (*Helichrysum italicum*)
- Laurier (*Laurus nobilis*)
- Afrikaantjes (*Tagetes erecta*)
- Heidebrem (*Genista lydia*)

▲ De kracht van kruiden

Met een selectie planten met fris, zilverachtig blad hebben we deze moderne, grijze pot een sierlijk en kruidig uiterlijk en aroma gegeven. De ster is de eucalyptus, met zijn unieke zoete dennengeur. *Artemisia* voegt een bittere, kruidige noot toe en vraagt er gewoon om dat je er zachtjes met je hand doorheen gaat. Citroentijm groeit als een waterval over de randen en versterkt het kruidige effect. Neem de tijd om de eucalyptus na één seizoen een permanente standplaats te geven, zodat je zijn tere wortelstelsel zo weinig mogelijk verstoort.

Wij gebruikten

- 1 *Panicum virgatum* 'Heavy Metal'
- 2 *Eucalyptus pulverulenta* 'Baby Blue'
- 3 *Jacobaea maritima* (zilverkruiskruid)
- 4 *Campanula portenschlagiana*
- 5 *Thymus* 'Silver Queen' en *T. citriodorus*
- 6 *Artemisia arborescens* (alsem)
- 7 Pot van 43 cm

5 andere kruidige planten

- Ananassalie (*Salvia elegans*)
- Citroenmelisse (*Melissa officinalis*)
- Lavas (*Levisticum officinale*)
- *Choisya ternata* 'White Dazzler'
- Heiligenbloem (*Santolina chamaecyparissus*)

▲ Mediterrane mijmeringen

Bestaat er een rustgevender geur dan het zware parfum van lavendel in de zon? Pas op dat je niet te dicht bij deze pot gaat zitten, anders kon je nog wel eens in slaap dommelen. Maar ruik je aan de blaadjes van de dropplant en snuif je de rijke geur van tijm op, dan ben je weer helemaal wakker. *Geranium* 'Rozanne' geurt weliswaar niet, maar vult met haar paarse tint de klassiek mediterrane terracotta pot mooi aan. En ze blijft maandenlang bloeien.

Wij gebruikten

- 1 *Lavandula* 'Regal Splendour'
- 2 *Agastache* 'Globetrotter' (dropplant)
- 3 *Geranium* 'Rozanne'
- 4 *Thymus* 'Silver Queen' en *T. citriodorus*
- 5 Ronde terracotta pot van 44 cm

5 andere geurende mediterrane planten

- Rozemarijn (*Salvia rosmarinus*)
- Echte marjolein (*Origanum majorana*)
- *Perovskia* 'Blue Spire'
- *Jasminum officinale*
- *Pelargonium* 'Graveolens'

Je geurende pot beplanten

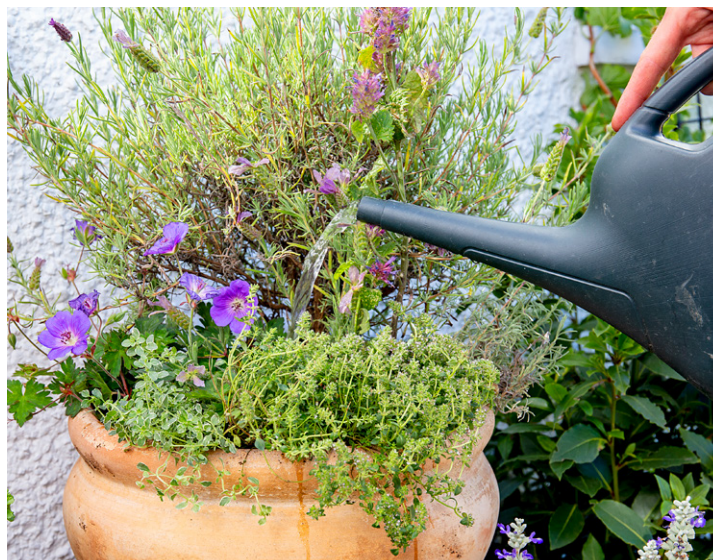
1 Controleer of je pot minstens één goed drainagegat heeft en doe er dan een royale hoeveelheid turfrijke potgrond in. In deze pot hebben we met het oog op de mediterrane planten extra scherp zand toegevoegd.

2 Begin je planten in de pot te zetten. Maak dicht op elkaar gegroeide wortels voorzichtig los. Zet de plant die de blikvanger moet worden in het midden of achteraan. Hier is het de lavendel.

3 Blijf planten toevoegen en zet hangende planten langs de rand, zodat ze daar overheen kunnen groeien. Vul gaten op met potgrond en druk alles voorzichtig aan tot alle planten goed staan.

4 Zet je pot op zijn definitieve plek en geef ruim water om de planten een goede start te geven. Giet regelmatig en geef af en toe vloeibare voeding om de bloei te stimuleren.

'Gertrude Jekyll' is een van de eerste Engelse rozen die bloeit en heeft een verrukkelijke geur.

De wetenschap van geur

Als tuiniers boffen we dat we kunnen genieten van de heerlijke geuren die veel bloemen produceren, maar het is niet voor ons dat ze de lucht vullen met parfum. De geuren die ze produceren zijn eigenlijk een communicatiemiddel: in de strijd om bestuivende insecten te lokken, worden krachtige vluchtige organische stoffen (VOS) geproduceerd. In combinatie met de kleur en vorm van de bloem vertellen deze oliën bestuivers dat op deze plek voedsel te vinden is.

Verschillende geuren lokken bovendien andere insecten. Als je een zoete bloemengeur ruikt, is dat gewoonlijk een signaal voor

bestuivers zoals honingbijen, hommels en vlinders, die dol zijn op zoete aroma's. De geur van rotting of vis is ook een signaal voor bestuivers, maar dan voor vliegen en kevers. De frisse kruidengeur van planten zoals rozemarijn en munt speelt echter een andere rol. De scherpe geur wordt uitgescheiden door de blaadjes op het moment dat de plant verstoord wordt, en de bitterheid van de geur beschermt tegen plagen zoals bladluizen. Vogels zoals mussen weten dit ook: zij gebruiken takjes van bijvoorbeeld tijm in hun nesten om parasieten te weren.

Aan welke plant je ook ruikt, dankzij honderden VOS zullen er geen twee hetzelfde ruiken.

DEEL 11 Aan de slag

Houd planten in potten goed vochtig, vooral bij warm weer. Ze drogen veel sneller uit dan planten in de vollegrond.

Waar moet ik beginnen?

Water geven

Veel beginnende tuiniers worden onzeker bij het idee dat ze eerst de basis moeten aanleren. Maar in deze exclusieve twaalfdelige serie helpt **Alan Titchmarsh** je om de vaardigheden onder de knie te krijgen die echt belangrijk zijn. Deze maand leer je alles over water geven: voorkom verspilling, planten die voorgaan bij het gieten en planten die zelfs bij droogte gedijen. Volg Alans tips om waardevol water zo goed mogelijk te gebruiken.

Je leert:

- ✓ Voor welke planten water het meest nodig is.
- ✓ Hoe je een droogtebestendige tuin maakt.
- ✓ Hoe je planten in potten het beste kunt begieten.

“Benut gratis water maximaal met regentonnen.”

Water geven

Zonder water overleven we niet, en onze tuinen evenmin. Water is van levensbelang, maar we moeten er zorgvuldig mee omgaan om verspilling te voorkomen en het optimaal te benutten.

Je hoeft maar naar je rekening te kijken om te zien dat water geen goedkope grondstof is, dus uit het oogpunt van efficiëntie moet je het in de tuin alleen geven aan de planten die het echt nodig hebben en het niet verkwisten aan planten die droogte prima kunnen overleven zonder jouw gieter of tuinslang.

Met een paar simpele maatregelen kun je ervoor zorgen dat je water bij de juiste planten terecht komt.

En om zo veel mogelijk te voorkomen dat je kostbaar kraanwater gebruikt, is het vooral belangrijk dat je waar je maar kan regenwater opvangt en bewaart. Door dit water aan je planten te geven, haal je meer uit deze waardevolle hulpbron.

Geef tomaten regelmatig water als de vruchten opzwellen, zodat het vel niet openbarst.

Wat moet je water geven?

Als het gaat om het geven van water, hebben de planten die er het slechtst tegen kunnen als het vochtgehalte van de bodem wisselt de meeste aandacht nodig. Het spreekt vanzelf dat alles wat in een pot groeit volledig afhankelijk is van jou en je gieter. Planten stoppen met groeien, verwelken en leggen het loodje als je de aarde in potten, manden en bakken laat uitdrogen. Maar als je de potgrond gelijkmatig vochtig houdt, groeien ze duidelijk gezonder en produceren ze consistentere bloemen en vruchten.

Pas geplante bomen, heesters, vaste planten en perkplanten moet je regelmatig water geven, zodat hun wortels kunnen aanslaan. Geef ze daarom water – zeker tijdens langdurige droogte in hun eerste jaar – totdat hun wortels ver genoeg reiken om zelf dieperliggende waterreserves te kunnen aanspreken.

Groente en fruit moeten regelmatig water krijgen om goed te blijven groeien en rijpen. Neem bijvoorbeeld tomaten. Laat je ze uitdrogen, dan stagneert de groei en wordt het velletje harder. Wanneer je daarna weer water geeft, is het niet vel flexibel meer en scheurt het. Je kunt tomaten dan nog steeds eten, maar ze zijn bij lange na niet zo sappig als ze zouden zijn geweest als ze regelmatig water hadden gekregen.

Volwassen planten met een diep wortelstelsel hoeft je geen water te geven. Alleen bij planten waarvan de wortels dicht onder het oppervlak liggen en die bij langdurige droogte altijd wegwilt (zoals rudbeckia's, floxen en asters) is het zinvol ze een flinke plens te geven om hun stress te verlichten en ze aan de groei te houden. Het gazon lijdt weliswaar als eerste onder droogte (omdat graswortels dicht onder het oppervlak liggen), maar heeft ook sterke knopjes die overleven en zich bij de eerste

regenbui herstellen. Alleen pas gezaaid gras of een gazon van grasmatten moet je water geven om te voorkomen dat het voor je ogen doodgaat. Gebruik dus alleen voor echt nieuwe gazons een tuinsproeier.

Planten lijken altijd meer te houden van regenwater dan van kraanwater, maar kraanwater is beter dan helemaal niets. Het blad van rododendrons en andere kalkhaters kan vergelen door hard water, dus geef die planten als het kan regenwater.

Efficiënte opties

Irrigatiesystemen zijn een geweldige luxe, en als je er bij het aanleggen van je tuin een kunt installeren, kan dat je een hoop tijd en ellende besparen, al zal de installatie relatief duur zijn. Systemen die niet van bovenaf sproeien maar het water afgeven bij de wortels zijn zuiniger en efficiënter wat betreft de hoeveelheid afgegeven water. Ze voorkomen niet alleen dat water verdampt, maar ook dat planten worden neergedrukt door het gewicht van het water, waardoor hun stengels breken. Een druppelslang die je tussen de planten legt, net onder het bodemoppervlak, is zo'n beetje de meest efficiënte manier om water bij de wortels te krijgen.

Koppel hem aan een timer bij de kraan en je planten kunnen automatisch water krijgen, passend bij de weersomstandigheden.

Verbeter je grond meteen in het begin door organisch materiaal toe te voegen, zodat de grond water beter vasthoudt. Mulch in het voorjaar om verdamping te voorkomen en kies planten die houden van de vochtomstandigheden in dat specifieke stuk van je tuin: vochtliefhebbers in drassige delen, droogtebestendige planten waar de grond vaak uitdroogt. Zo bespaar je zowel geld als planten.

Kies planten met zilver- of donsachtig blad, zoals ezelsoor. Door die aanpassingen verliezen ze minder water.

Leg een droogtebestendige tuin aan

Als je een tuin wilt maken die bestand is tegen langdurige droogte, ligt het voor de hand sterke planten te gebruiken die van nature lang zonder water kunnen. Gelukkig zijn er planten die zowel winterhard als droogtebestendig zijn. Dat zijn meestal planten met dikke, diepe wortels en bladeren die vocht vasthouden. De mogelijkheden variëren van de vuurrode vuurpijlen tot *Berberis* en van winterharde geraniums tot Mexicaanse oranjebloesem. Doe je huiswerk door te kijken welke planten in tuinen

in je buurt het goed doen zonder dat ze voortdurend water krijgen. Je kunt veel leren door te kijken.

Veel planten zullen, als ze eenmaal zijn aangeslagen, diepere wortelstelsels ontwikkelen als ze zelf op zoek moeten naar vocht. Als je ze steeds water geeft, kunnen ze afhankelijk worden van oppervlaktewortels en bereiken ze het vocht diep in de bodem niet. Als je een droogtebestendige tuin wilt, kun je de al genoemde floxen en rudbeckia's en andere planten die oppervlakkig wortelen beter vermijden.

Als je tuin van nature warm en droog is, kies dan mediterrane planten die zich hebben aangepast aan dat soort omstandigheden. Dat zijn er verrassend veel: onder meer lavendel, rozemarijn, Amerikaanse sering, vetkruid, artemisia, hebe, waaierpalm en cordyline, ezelsoor, salvia en baardirissen.

Zorg dat je bodem zo veel mogelijk water vasthoudt door er veel compost of goed verteerde stalmest doorheen te mengen en in het voorjaar de vochtige bodem te mulchen. Een dikke laag houtsnippers (of grind als dat beter bij je tuinstijl past) sluit vocht in en vermindert verdamping. Installeer regentonnen onder aan al je regenpijpen, zodat er geen regenwater verloren gaat. En zorg dat je elke druppel gebruikt, door niet met een tuinslang maar met een gieter water te geven.

Installeer zo veel mogelijk regentonnen, zodat je geen kraanwater hoeft te gebruiken in je tuin.

FOTO S. SARAH CUTTLE, NEIL HEPWORTH, JASON INGRAM

Hoe lang duurt het?

Water geven kost tijd, dus als je er zo weinig mogelijk tijd mee kwijt wilt zijn, kies dan planten die wat droogte bij de wortels kunnen verdragen. Planten in potten moet je regelmatig water geven, dus hoe meer je er daarvan hebt, hoe meer je aan het gieten bent – tot wel twee keer per dag als het 's zomers warm is.

Hoe bespaar je geld?

Als je een drinkwata aansluiting hebt, bespaar je geld als je hemelwater opvangt. Met regentonnen bij al je regenpijpen benut je dit gratis water maximaal. Het is slim om de regenpijpen van je kas om te leiden naar een verzinken tank daarbinnen, zodat je makkelijker water kunt geven. Het installeren van irrigatiesystemen kan duur zijn, maar ze besparen je tijd en moeite en kunnen efficiënter zijn.

Wat mag ik verwachten?

Door zo veel mogelijk droogtebestendige planten te kiezen, regenwater op te vangen en op te slaan en water om te leiden naar waar het het meest van pas komt, kun je een tuin creëren waarin je geen slaaf bent van de tuinslang of gieter, waar je planten gestaag en gezond groeien en waar water niet kwistig, maar wijs wordt gebruikt.

Plant mediterrane kruiden in een pot, want ze houden van de drogere omstandigheden.

**ALANS
TIPS**

Kies grotere potten om minder te hoeven gieten.

Potten begieten

Hoeveel water een pot gebruikt, hangt af van wat voor soort pot je kiest. Hoe groter de pot, hoe langer het duurt voor hij uitdroogt. Probeer dus te vermijden dat je terras vol kleine potjes staat, anders ben je voortdurend met de slang of gieter in de weer. De potgrond droogt dan veel te snel uit, wat de planten niet ten goede komt.

Potten van terracotta en keramiek blijven vaak koeler dan plastic potten. Aardewerken potten droger minder snel uit dan ongeglazuurde terracotta, maar nu betreden we het domein van smaak en ik wil me niet bemoeien met je stijlvoorkeuren.

Turfvrije potgrond moet te allen tijde gelijkmatig vochtig worden gehouden. Als die uitdroogt, krimpt de grond langs de zijkant van de pot en kan het moeilijk zijn de aarde weer nat te maken. Ik gebruik graag een mix van voedingsrijke en turfrijke potgrond, die minder snel uitdroogt en krimpt, en die wat zwaarder is en daardoor zorgt voor meer stabiliteit.

Als je potten beplant, vul ze dan niet helemaal tot de rand.

Laat een stuk vrij vanaf de rand van de pot zodat je hem makkelijk kunt begieten. Geef water tot de pot overstroomt.

Zet planten in buitenpotten dicht op elkaar. De pot staat weliswaar vol met wortels, maar het vocht verdampt vanaf het oppervlak van de potgrond minder snel.

Geef 's avonds water, zodat het water wordt geabsorbeerd in het donker, wanneer de minste verdamping plaatsvindt.

Controleer hoe droog de pot is door te kijken, met je vinger te voelen of de pot in je hand te wegen. Als de potgrond aanvoelt als een net uitgewrongen doekje is hij voldoende vochtig. Wacht tot het oppervlak een beetje droog is voor je de potgrond weer nat maakt.

Als je met vakantie gaat, kun je voor grotere bakken op het terras investeren in een irrigatiesysteem van druppelslangen, die je verbindt met een timer die aan de kraan gekoppeld is. Of je doet een beroep op een vriendelijke buur die de bakken met plezier elke dag controleert in ruil voor de oogst van je moestuin!

KOOPTIPS

- Regentonnen zijn een geweldige manier om je waterrekening omlaag te krijgen, je waterverbruik te verminderen en het milieu te helpen. Ze zijn er in vele maten, ontwerpen en prijzen – van slanke tonnen voor kleine ruimten tot milieuvriendelijke regentonnen van gerecycled plastic.
- Gieters helpen je selectiever en minder water te geven en voor elke smaak is er wel een passende stijl, kleur of grootte. Plastic is lichter om te dragen, maar gegalvaniseerd staal gaat langer mee.
- Irrigatiesystemen zijn verbazend makkelijk aan te leggen en besparen je op de lange duur tijd en geld. Je kunt ze zelfs aansluiten op een regenton als je een pomp toevoegt.

Lees meer over producten waarmee je milieubewust water kunt geven op pagina 82.

Een irrigatiesysteem of tuinslang met gaatjes is ideaal voor dorstige gewassen.

VOLGENDE MAAND Alan vertelt over het maken en onderhouden van waterelementen.

Vraag & Antwoord

In iedere tuin loop je wel eens tegen een vraag op – van vragen over plagen, ziekten en de beste planttijd tot het kweken van nieuwe soorten. Wij geven antwoord.

V Hoe kan ik roest op mijn stokrozen voorkomen?

A Sommige planten lijken onverbiddelijk ten prooi te vallen aan bepaalde ziektes – zodanig zelfs dat we wanneer we deze planten zien we automatisch beginnen te speuren naar de eerste tekenen van verval. Een zo'n plant is de stokroos, die in deze tijd van het jaar vaak wordt ontsierd door roest.

Deze ziekte arriveerde in Europa in de negentiende eeuw en hij veroorzaakt geel-oranje of roestbruine vlekken, meestal op de bladeren. Die kunnen er vervolgens treurig uit gaan zien.

Roest is trouwens niet kieskeurig. Het tast ook familieleden van de stokroos aan, zoals hibiscus en abutilon. Groot kaasjeskruid, een populaire wilde bloem, is ook gastheer. De sporen die op deze plant zitten kunnen door de wind grote afstanden afleggen en in je tuin terechtkomen – alwaar je tuinplanten er last van kunnen krijgen.

Zoals met veel schimmelziekten verspreidt roest zich sneller in natte zomers via de vochtige lucht. Jonge stokrozen en goed verzorgde exemplaren vertonen veel minder snel ernstige symptomen. Vermijd ook het planten in extreem natte of droge omstandigheden. Knip de planten terug tot de grond in de herfst om roest minder plekken te geven om te overwinteren. Zie je ernstige aantastingen, gooi de planten dan weg (maar niet op de composthoop). Als je stokrozen als tweejarige in plaats van als vaste planten kweekt, is roest ook makkelijker binnen de perken te houden.

V Wat is er gebeurd met het blad van mijn stokrozen?

A De gevlekte bladeren en stengels en de afhangende, bruine onderste bladeren wijzen op een roestinfectie. De bloemen kunnen er goed uitzien, maar het loof oogt helaas minder fraai. Knip aangetaste plantdelen af en gooi die weg.

TIP

Kijk of er andere leden van de kaasjeskruid-familie in de buurt van je stokrozen groeien, want ook die kunnen roest verspreiden naar je favoriete bloemen.

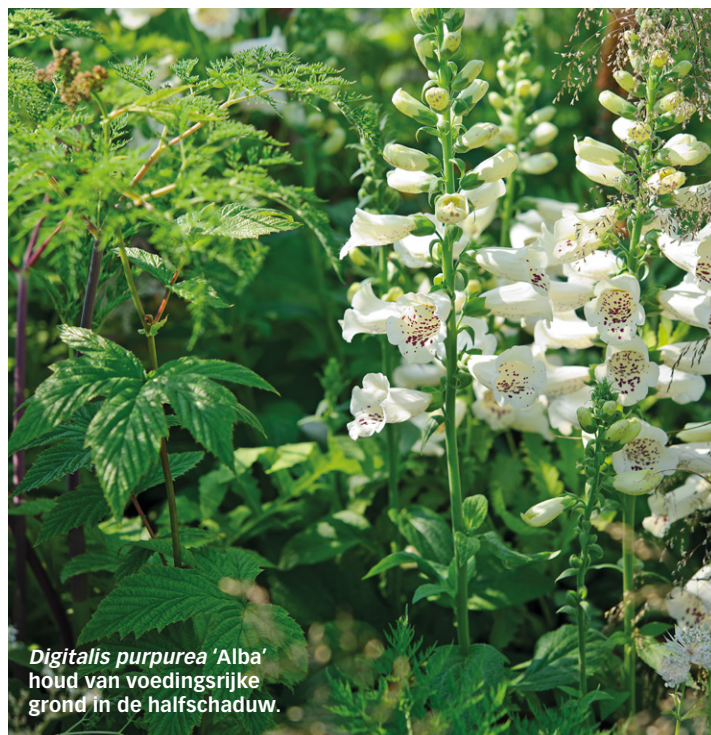
V Wat kan ik planten om de ruimte te vullen na het terugknippen van mijn winterharde geraniums?

A 'Helaas' zijn veel geraniums zo sterk dat het bijna onmogelijk is om andere planten ernaast te zetten die niet worden overschaduwd door hun groei.

Een van de weinige planten die er mogelijk wel in slagen om het naast de geraniums te redden, is *Cyclamen hederifolium*. Zelfs als de bladeren van de cyclamen gedeeltelijk worden verwijderd tijdens het terug snoeien van de geraniums, bloeien ze normaal gesproken tot in de herfst en vullen ze de lege ruimte. Ook dovenetel (*Lamium*) en zenegroen (*Ajuga*) slagen redelijk

in deze klus, maar ze groeien wel door het bladerdek van de geraniums heen. Veel van hun groei zal dus verloren gaan bij het terug snoeien van de geraniums.

Je kunt wellicht beter je afhankelijkheid van geraniums op een schaduwrijke plek verminderen door meer variatie te creëren met planten die op verschillende momenten iets moois te bieden hebben. Verbeter de grond met organisch materiaal en voeg sneeuwklokjes en narcissen toe voor kleur in de late winter en het vroege voorjaar.

Digitalis purpurea 'Alba' houdt van voedingsrijke grond in de halfschaduw.

Kruipend zenegroen (*Ajuga reptans*) houdt zich staande naast winterharde geraniums.

Kies kleinere narcissoorten die minder water nodig hebben. Voeg tussendoor toefjes *Brunnera macrophylla* 'Jack Frost' toe met blauwe bloemen die op vergeet-mij-nietjes lijken, en zilverkleurige bonte bladeren. Ze combineren goed met gevlekt longkruid of de elfenbloem *Epimedium stellulatum* 'Wudang Star', met aantrekkelijk blad en knikkende witte bloemen.

Probeer verder het vingerhoedskruid *Digitalis purpurea* 'Alba' voor zijn witte bloemen in de zomer en voeg de eerder genoemde *Cyclamen hederifolium* toe, die gedijt op droge plekken maar niet te warm wil staan. *Ajuga reptans* 'Black Scallop', met helderblauwe lentebloemen en donker blad, zal ook mooie accenten toevoegen.

V Wat kan ik doen tegen haagwinde in mijn composthoop?

A Als je de composthoop gewoon met rust laat, zal de haagwinde blijven doorgroeien, alle voedingsstoffen 'stelen' en zich verder verspreiden. Als je compost nog maar gedeeltelijk verteerd is, kun je je hoop opnieuw mengen en extra mest of andere warmteproducerende ingrediënten (zoals vers gemaaid gras) toevoegen. Op deze manier kan de warmte die vrijkomt de

wortelstukjes in de mix verhitten en doden.

Als je compost al klaar is, kun je de wortels eruit zeven. Dit is veel gemakkelijker als de compost droog is, dus help het water verdampen door de hoop te beschermen tegen regen, maar geef de wind vrij spel. Zeven helpt ook om eventuele stukjes afval of grote, halfvergane stukken te verwijderen.

De wortels van haagwinde breken makkelijk af, en uit elk stukje kan een nieuwe plant groeien.

Luizen houden van de sappige stengels van dahlia's, maar verwijderen is niet moeilijk.

V Wat kan ik doen tegen luizen op mijn dahlia's?

A Luizen houden van de sappige stengels van dahlia's. Je kunt ze in principe makkelijk met de hand verwijderen door met je vingers langs de stelen te vegen. Ook kun je met de harde straal van een plantenspuit de beestjes wegsprengen. Doe dit regelmatig en de luizen zullen vrij snel weer verdwijnen. Tenzij er heel veel luizen zijn, zullen ze de bloemen niet aantasten.

Oude potten en houtblokken bieden beschutting aan slakkenetende padden.

V Hoe kan ik slakken in toom houden zonder egels te schaden?

A Trek zoveel mogelijk roofdieren aan die zich met slakken voeden. Zet stapels potten en houtblokken op een vochtige plek voor padden en loopkevers. Duizendpotten houden ook van donkere, vochtige plekken. En leg wat golfplaten in de zon voor hazelwormen. Je kunt ook aaltjes gebruiken om slakken te bestrijden, biervallen plaatsen en 's avonds op slakkenjacht gaan.

V Verschrompelen trips het loof van mijn uien op de volkstuin, of is het iets anders?

A Trips zijn waarschijnlijk niet het probleem. Als dat wel zo was, zouden je buien op de volkstuin ook last hebben van deze mobiele plaagdieren. Hetzelfde geldt voor de uienvlieg. Dus waarschijnlijk hebben je uien last van een bodeminfectie.

Als het uienwitrot was, zou je een witgrijze schimmel op de bollen hebben moeten zien. Roest zou oranje vlekken en strepen hebben veroorzaakt. En valse meeldauw zou zich hebben geuit als bleke plekken die donzig-grijs worden.

Dan blijf uienbrand over als meest waarschijnlijke oorzaak van de problemen. De sporen van deze schimmelziekte infecteren zaailingen met donkere vlekken en strepen voordat de bladeren verdikken, waardoor ze verdraaien en vervormen. Je zou ook zwarte sporen moeten zien vormen op de schubben van de bol, en deze blijven jarenlang aanwezig in de grond. Je beste optie voor de toekomst zou zijn om je uien vanuit plantuien in aparte potjes op te kweken en ze in andere grond te planten.

Uienbrand kun je proberen te vermijden door plantuien in modules op te kweken.

Aardappelen en tomaten behoren tot het geslacht nachtschade (Solanum). Hun vruchten lijken op elkaar.

V Waarom zitten er aan onze aardappelplanten vruchten die eruitzien als tomaten?

A Aardappels groeien toch vanuit knollen? Dat klopt ... meestal. Want om een nieuwe aardappelsoort te creëren, moet je de plant opkweken uit zaad. Nadat de bloemen van een aardappelplant zijn bestoven en bevrucht, zwelt er een vrucht op die eruitziet als een tomaat. Deze vrucht bevat zaadjes die, zodra ze rijp zijn, kunnen worden gezaaid en uitgroeien tot nieuwe planten. De planten die zo ontstaan hebben de eigenschappen van zowel de mannelijke als vrouwelijke ouders. Tomaten en aardappels behoren tot dezelfde familie, maar de vrucht van de aardappel is giftig. Niet eten dus!

V Kan ik aardappelen alleen rooien nadat de bloem is verwelkt?

A In het verleden verschenen de bloemen aan de aardappelplant ongeveer op hetzelfde moment als er nieuwe knollen werden gevormd. De nieuwe knollen zouden niet genoeg tijd krijgen om op te zwellen als ze voor het verwelken van de bloemen werden geoogst.

Tegenwoordig kweken we echter aardappelen die sneller en vroeger geoogst kunnen worden. Terwijl de meeste tuinrassen vroeger voor de hoofdeelt of late teelt waren, zijn de meeste soorten nu vroeg of middelvroeg. Die maken dus al snel knollen aan.

Het veredelen van de aardappelen heeft niet alleen geleid tot vroegere oogsten, maar betekent ook dat de planten minder van hun kostbare energie besteden aan het ontwikkelen van bloemen. Sommige soorten, vooral de modernere variëteiten, bloeien zelfs nauwelijks. Negentiende-eeuwse boeren rekenden erop dat ze een extra ton per hectare konden oogsten door de bloemen te verwijderen. Toen was het dus al duidelijk dat deze bespaarde energie een groot verschil kan maken.

Door je aardappelloogst te spreiden voorkom je overschotten en houd je de knollen langer vers.

V Wat moet ik doen met bloembollen in potten na de bloei?

A Als je de bollen weer in potten wilt laten groeien, haal ze dan in juli uit de potten en verpot ze in nieuwe potgrond. Bestrooi dit vervolgens met een laagje grit en vergeet niet om elke pot te labelen, zodat je weet wat erin zit. Zet de potten weg en geef geen water totdat ze in de herfst weer beginnen te groeien.

Als je de bloembollen niet meer in potten wilt zetten, laat dan het blad op natuurlijke wijze geel worden en plant ze vervolgens uit in de tuin. De planten bloeien soms minder goed in het eerste jaar daarna en hebben tijd nodig om weer aan te sterken. Een vloeibare voeding met veel kalium tijdens de groei ondersteunt de bloei.

Als de bollen er na de bloei niet meer mooi uitzien, zet ze dan uit het zicht tot het blad is verwelkt.

V Waarom zijn mijn wortelen die ik in modules heb gezaaid misvormd?

A Wortelen zaai je het beste rechtstreeks in de vollegrond, op de plek waar ze moeten groeien. Ze vormen namelijk een diepe penwortel en het verplaatsen van wortelen resulteert vrijwel altijd in misvormingen.

Het is wel mogelijk om wortelen te verplanten als ze nog heel klein zijn. Wil je ze bij het zaaien voldoende warmte bieden wanneer het vroeg in het seizoen nog wat koud is, gebruik dan een cloche of vliesdoek.

Zaai wortelen rechtstreeks in losse grond zonder steentjes om zo recht mogelijk wortels te kweken.

Klimroos *Rosa* 'Blush Noisette' wordt ongeveer drie meter hoog en past prima in een kleine tuin.

V Welke klimroos is geschikt voor mijn kleine tuin?

A In kleine ruimtes kun je heel veel ruimte besparen door klimrozen tegen een trellis, over bogen of rond deuren en ramen te laten groeien. Er zijn er veel om uit te kiezen en eigenlijk is je keuze slechts afhankelijk van je persoonlijke voorkeur.

Rosa 'Blush Noisette' is een doorbloeiende en produceert trossen kleine bloemen. De vroege doorbloeiende *R.* 'Gertrude Jekyll' wordt ongeveer 2,50 meter hoog en heeft felroze bloemen met een traditionele 'oude

rozen'-geur. Een andere goede soort is *R.* 'Zéphirine Drouhin', die stekelloos is en dieproze, heerlijk geurende bloemen produceert van de zomer tot de herfst. Zijn zusje *R.* 'Kathleen Harrop' is zachtroze van kleur en heeft verder dezelfde eigenschappen.

Ten slotte heeft de vrij compact groeiende *R.* 'Open Arms', een rambler die meer als een klimroos groeit, bloemen die zachtjes verbleken naar bleekroze. Dankzij de open bloemen is hij geliefd bij bijen.

V Is dovenetel geschikt als plantenvoeding, of heb ik brandnetel nodig?

A Ja, dovenetel kan worden afgebroken tot vloeibare voeding, net als de meeste planten. Maar brandnetel is erg rijk aan ijzer, calcium, magnesium en stikstof, dus dat is een betere bron van mest. Smeerwortel is echter weer beter voor plantenvoeding dan brandnetel voor planten die veel kalium nodig hebben. Van bernagie (*Borago officinalis*) kun je trouwens ook een uitstekende voeding maken.

Ondanks de naam is dovenetel geen familie van de brandnetel.

Vermiculiet en perliet gaan allebei anders om met water.

V Vermiculiet en perliet: wat is het verschil?

A Veel mensen denken dat deze twee materialen ongeveer hetzelfde zijn, maar in de praktijk is dat niet zo. Beide gesteenten wegen bijna niets, maar terwijl vermiculiet goed is in het vasthouden van water en voedingsstoffen, heeft perliet die eigenschap niet.

Dit maakt vermiculiet perfect voor taken zoals het bedekken van zaden in zaaitrays. Het helpt om de zaden vochtig genoeg te houden voor ontkieming, maar biedt weinig weerstand wanneer de eerste zaadlobben tevoor-

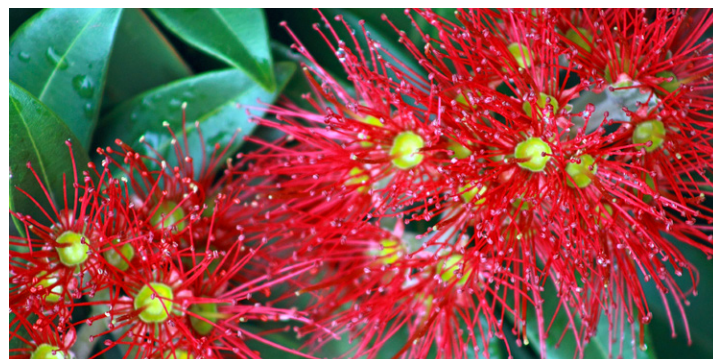
schijn komen. Je kunt het ook mengen met potgrond om het vasthouden van vocht en voedingsstoffen te verbeteren.

In tegenstelling tot vermiculiet heeft perliet relatief weinig vermogen om water en voedingsstoffen vast te houden. En dat maakt het perfect in situaties die een goede drainage en niet teveel voeding vereisen, zoals het maken van stekken of het kweken van vetplanten. Meng het gewoon met je potgrond om een luchtiger mengsel te maken.

V Weten jullie een kleine, groenblijvende plant voor een zonnige plek?

A *Metrosideros umbellata* heeft koperkleurige jonge scheuten die vervolgens groen worden en hij draagt in de zomer rode bloemen. Zet hem op een beschutte, vorstvrije plek in vruchtbare,

vochtige maar goed doorlatende grond. *Coprosma 'Inferno'* heeft groene bladeren met goud- en roodkleurige doortekening en levert zo gedurende het hele jaar kleur.

Metrosideros umbellata is een opvallende aanwinst voor een warme tuin.

Trips in je kamerplanten biologisch bestrijden? Zo pak je dat aan!

Schade van zebratrips (*Parthenothrips dracaenae*) op orchidee

Trips is één van de bekendste plagen die je kamerplanten kunnen aantasten. Het zijn heel kleine insecten die nauwelijks opvallen. Ze zijn ongeveer 1 mm lang en heel smal van vorm, daardoor lijken het net 'streepjes' op het blad. De volwassen trips kan, afhankelijk van de soort, geel of zwart van kleur zijn maar de jonge stadia zijn meestal lichtgeel waardoor ze nog minder opvallen. Monstera, Aglaonema en Philodendron zijn soorten waar je vaak trips op vindt. Meestal zitten ze op het blad maar er zijn ook tripssoorten die graag in bloemen leven zoals bij *Spathiphyllum*. Ze voeren zich dan met plantensappen én stuifmeel.

De schade die trips veroorzaakt is vrij gemakkelijk te herkennen. Je ziet zilvergrijze plekken of vlekjes op het blad, een teken dat de trips de bladcellen leeggezogen heeft. Vaak zie je ook uitwerpselen van trips op de beschadigde plekken. Dat ziet eruit als kleine zwarte bolletjes. Een paar tripsen kunnen al een heleboel schade geven. Op de foto zie je hoe de schade van een paar grijze vlekjes kan uitmonden in volledig verdroogde bladeren. Controleer daarom je planten regelmatig en kijk vooral ook aan de onderkant van de bladeren!

Er zijn twee goede producten om trips biologisch te bestrijden. Is er nog weinig trips is of heb je planten die gevoelig zijn voor deze plaag? Hang dan Swirski Ulti-Mite-zakjes op. In deze kweekzakjes zitten

roofmijten en wat voer. Vier tot zes weken lang komen er verse roofmijten tevoorschijn die dol zijn op alle jonge stadia van trips.

Is de plaag al verder gevorderd en zie je overal op de plant trips lopen dan moet je zwaarder geschut inzetten. Gebruik dan rooftrips, (productnaam: Predatrip). Rooftripsen zijn net een slag groter dan de schadelijke trips, je ziet ze gemakkelijk over het blad rondrennen en ze kunnen in korte tijd veel trips, inclusief de adulten, opvreten. Als je deze twee producten combineert zal de plaag snel afnemen.

Rooftrips (*Frankliniella vespiformis*)

Roofmijt (*Amblyseius swirskii*)

ENTOCARE
Biologische gewasbescherming

Kijk op www.entocare.nl voor meer informatie. Alle vermelde producten zijn te koop in de Entocare webshop.

Inspiratie

Mis je kleur in de tuin? Is je tuin net niet die beschutte plek die je voor ogen had? Elke maand lees je hier alles over slimme tuinontwerpen, mooie bloeiers en tips om van je tuin een paradijs te maken.

67

72

77

82

84

90

Deze maand

- 62 Planten met een missie, deel 5**
Carol Klein vertelt over haar favoriete vaste planten.
- 67 Aftellen naar de kerst!**
Kom nu in actie en oogst met de kerstdagen – en daarna.
- 72 Help de tuindieren en vergroot diversiteit**
Creëer waardevolle plekken voor tuindieren.
- 77 Met je (klein)kinderen op tuinavontuur**
Tips voor leuke activiteiten voor het hele gezin.
- 82 Bewateringshulpjes**
Producten die je helpen zo waterbewust mogelijk te tuinieren.
- 84 Klein budget, grote oogst**
Zaai met beleid en blijf oogsten.
- 89 Inheemse held**
Boslathyrus (*Lathyrus sylvestris*) stelt zichzelf voor.
- 90 Dit zijn jullie mini-moestuinen**
Lezers aan het woord.
- 93 Zomergids voor kamerplanten**
Hou je kamerplanten in topvorm deze zomer.

93

Planten met een missie

Deel 5: Vaste planten

Vaste planten gaan lang mee en vullen je tuin met kleur. **Carol Klein** vertelt waarom ze van vaste planten houdt en hoe je ze verzorgt.

Astrantia major 'Star of Royals' doet het goed in lichte schaduw of zon en vormt vanaf het begin van de zomer speldenkussentjes van zachtroze bloemen. Snoei terug na de bloei en vaak bloeit hij dan nog een keer.
Hoogte x Breedte 50 x 50 cm
Bloei jun-sep

FOTO'S: SARAH CUTTLE

Ik ben dol op vaste planten. Ik hou ervan hoe ze zich door de seizoenen heen ontwikkelen en je tuin steeds weer verrassend maken – elke dag zie je wel nieuwe uitlopers, opzwelende knoppen of bloemen die zich openen. Ze hebben prachtige bladeren, zaadhoofden en vaak ook nog herfstkleur. Het is betoverend zoals ze met de seizoenen veranderen en hoewel de grote meerderheid in de winter afsterft, halen ze de verloren tijd in als ze weer opkomen en onze tuinen vullen met kleur en geur.

Van alle planten die je kunt kweken, geven vaste planten het meest plezier. Het zijn planten die samenwerken, die mengen, die elkaar aanvullen, soms door te contrasteren en soms door te harmoniëren. Met vaste planten kun je echt creatief zijn en je eigen stempel drukken.

Er zijn maar weinig vaste tuinplanten die moeilijk doen – de meeste zijn meegaand, makkelijk en probleemloos. Belangrijker nog is dat ze uiterst gevarieerd, eindeloos interessant en ongelooflijk mooi zijn.

Veruit de meeste planten hier op Glebe Cottage zijn vaste planten. Sterker nog, ze laten de veelzijdigheid zien van vaste planten, omdat ze hier op alle mogelijke standplaatsen groeien. In onze tuin hebben we uiteenlopende omstandigheden, van lichte grond tot droge schaduw en van vochtig en drassig tot zonnig, winderig en goed doorlatend. En overal in de tuin vormen vaste planten het vaste bestanddeel van onze beplanting. Ja, we hebben bomen en heesters, we poten overal bollen en we vullen aan met een- en tweejarigen, maar de vaste planten spelen de hoofdrol.

Wat is een vaste plant? Zoals de naam al aangeeft, is het een plant die blijft. De meeste vaste planten die we in onze tuinen kweken, zijn kruidachtige, overblijvende planten, wat eenvoudigweg wil zeggen dat als de herfst vordert hun topgroei geleidelijk afsterft en ze gedurende de winter onder de grond verdwijnen. Anders dan een- en tweejarigen sterven ze niet als ze gebloeid hebben en zaad hebben gezet. Nee, vaste planten herhalen jaar na jaar dezelfde cyclus: in de lente komen ze op, ze bloeien, zetten zaad en trekken zich terug voor de winter. Maar ze houden niet dezelfde omvang – hun karakter ligt vast, maar de meeste worden elk jaar groter. Dat betekent dat we ze om de zoveel tijd moeten opgraven, zowel om ze te vermeerderen (vaste planten zijn de makkelijkste planten om te vermeerderen door ze te delen) als om de pol te verjongen, het oude verhoude hart weg te gooien en de kleinere, sterkere buitenste delen weer uit te planten.

Mijn favoriete vaste planten zijn winterhard – zichzelf of hun voorouders komen van oorsprong uit de buurt of uit een regio die qua klimaat en omstandigheden op de onze lijkt. Al staat dat

MET DE KLOK MEE VAN BOVENAF

■ **Dahlia 'American Dawn'**

Hoogte x Breedte 90 cm x 60 cm Bloei jul-sep

■ **Agapanthus 'Blue Moon'**

H x B 1,2 m x 50 cm B aug-sep

■ **Euphorbia polychroma**

H x B 40 cm x 50 cm B apr-mei

niet altijd vast, want door de klimaatverandering moeten we misschien anders gaan denken over wat wel of niet winterhard is. Sommige Zuid-Afrikaanse crocosmia's en Afrikaanse lelies, bijvoorbeeld, waarvan we vroeger zeiden dat ze in de winter bescherming nodig hadden, worden nu bijna als winterhard beschouwd.

In dit artikel heb ik het vooral over winterharde vaste planten, hoewel 'vaste planten' een paraplueterm is die half-winterharde en vorstgevoelige planten kan omvatten die jaar na jaar bloeien als je ze beschermt. Dahlia's, pelargoniums en fuchsia's vallen in die categorie.

Vaste planten kweken is ontzettend leuk en zelfs nog leuker als je je eigen planten vermeerdert. Een vaste plant zal vrijwel zeker zaad zetten, tenzij het een steriele hybride is. Ik vind het gewoon heerlijk mijn eigen zaden te oogsten en een nieuwe generatie te helpen groeien.

Natuurlijk is koppen (zie kader, volgende pagina) geen goed idee als je je eigen zaad wil

verzamelen of planten zich wil laten uitzaaien. Het Zeeuws knooppje strooit zijn zaadjes vrijelijk in het rond, maar van heel bijzondere planten oogsten en zaaien we de zaden zelf.

Als planten zijn uitgebloeid en geen knoppen meer hebben die zich kunnen openen, moeten de stengels meestal tot de grond worden teruggesnoeid, zodat bladeren aan de voet sterker kunnen worden. Maar sommige planten moet je alleen snoeien als het noodzakelijk is. Longkruid is bijvoorbeeld al lang uitgebloeid, maar als het blad er uitgeblust uitziet, is het goed het af te knippen – binnen een paar weken heb je dan fris, nieuw blad. Als je er de tijd en het geduld voor hebt, is het de moeite waard afzonderlijke uitgebloeide bloemen van floxen te verwijderen, zodat ze er langer smetteloos uitzien. En als ik tijd heb, haal ik de verwelkte bloemblaadjes van Afrikaanse lelies weg zodat hun architecturale zaadhoofden met hun vaak blauwe gloed mooi uitkomen.

“Van alle planten die je kunt kweken, geven vaste planten het meest plezier – met vaste planten kun je echt creatief zijn en je eigen stempel drukken.”

Er zijn vaste planten voor elke standplaats – halfschaduw is perfect voor *Ranunculus lyallii*, die in het voorjaar bloeit.

Succes verzekerd met vaste planten

Wanneer planten? Het beste resultaat krijg je als je in een van twee perioden plant. Maar nu bijna alle vaste planten in potten worden verkocht, kun je ze het hele jaar door planten. Van oudsher werd het voorjaar beschouwd als de beste tijd om te planten. De grond warmt op en zowel de temperatuur als de daglengte nemen toe, zodat planten goed kunnen wortelen. Dit is het seizoen waarin ze zich beginnen uit te breiden. Maar ook de herfst kan ideaal zijn om te planten, zolang de grond nog warm is en bij voorkeur vochtig. Als een vaste plant vroeg bloeit (wolfsmelk bijvoorbeeld of een voorjaarsbloeiende ranonkel of longkruid) dan is planten in de herfst ideaal. Maar de wortels van grassen stoppen vaak met groeien in de winter, dus die kun je het beste planten of delen in het voorjaar.

Vaste planten verzorgen Koppelen is cruciaal. Als je dat niet doet, stoppen planten als vaste margrietten met bloeien, omdat ze erin geslaagd zijn zaad te zetten. Dahlia's, cosmea's en rudbeckia's behoren allemaal tot dezelfde familie als margrietten, namelijk de *Asteraceae*. Als je de stengels van verwelkte bloemen terugknipt tot de volgende knop, stimuleert dat de plant zijn energie te stoppen in het openen van nieuwe knoppen en weer te bloeien. Het is altijd goed om hoge of slaphangende vaste planten een steun te geven, ook al doe je dat pas achteraf. Wied onkruid voor het planten en voordat gezaaid zaad ontkiemt. Geef vaste planten bij droogte zo nodig water, geef ze af en toe biologische, vloeibare voeding, en mulch als de grond vochtig is.

5 onmisbare vaste planten

1 *Rudbeckia fulgida* 'deamii'

Deze rudbeckia bloeit tot ver in de herfst en is een geweldige plant voor najaarskleur in borders. Hij vormt groepjes heldergele, margrietachtige bloemen met een zwart, verhoogd hart. Hij houdt van volle zon en vruchtbare grond.

Hoogte x Breedte 60 cm x 45 cm
Bloei aug-okt

2 *Selinum wallichianum*

Karwijselie combineert kracht en structuur met tere verfijndheid. Hij komt pas laat in het voorjaar op, maar dan spreidt hij kordaat bij de voet zijn bladeren uit tot een mooie mat. Elk bloemhoofd is als een schaal met minuscule bloempjes.

H x B 120 cm x 60 cm **B** jul-sep

3 *Rodgersia pinnata* 'Superba'

Deze schout-bij-nacht is een schitterende plant met bronskleurig, handvormig blad die lang meegaat. Het blad wordt op den duur taai, leerachtig en glanzend en krijgt in de herfst een warme kleur. De roze bloemen staan in donzige pluimen.

H x B 1,2 m x 1 m **B** jul-aug

4 *Phlox x arendsii* 'Luc's Lilac'

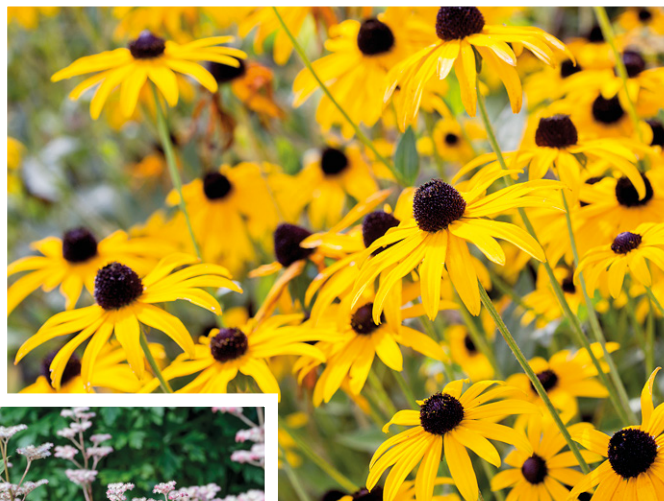
Op het tuinfeest in de nazomer zijn floxen geweldige gasten. Hun bloemen geuren, vooral 's avonds. Ook fijn: deze variëteit heeft nooit last van meeldauw.

H x B 1,2 m x 50 cm **B** jul-sep

5 *Anchusa azurea* 'Loddon Royalist'

Hoewel ossentong niet lang leeft, gaat deze variëteit vaak jaren mee, vooral in leemhoudende, modderige grond. De bloemen zijn fonkelend blauw. Hij staat magnifiek naast wolfsmelk, voorjaarszonnebloem en de groene halmen van het pijpenstrootje.

H x B 1 m x 60 cm **B** mei-jul

1 *Rudbeckia fulgida* 'deamii'

3 *Rodgersia pinnata* 'Superba'

5 *Anchusa azurea* 'Loddon Royalist'

Sierlijke halmen van rode en witte *Persicaria amplexicaulis* gaan harmonieus samen.

Beplanten met vaste planten

Welke planten je bij elkaar zet, bepaalt de stijl en het algehele uiterlijk van je tuin. Veel tuiniers vinden het combineren van planten het moeilijkste deel van tuinieren. Denken dat er een 'goede' en 'foute' manier is om iets te doen, kan – zoals op zoveel gebieden in het leven – remmend werken en je beletten te genieten van het proces. Maar in de wereld van het tuinieren zijn er voor elk dilemma legio oplossingen.

Als je nadenkt over plantencombinaties, moet je eerst planten kiezen die het goed doen in de omstandigheden die je ze kunt bieden. Ze moeten ook plezierig bij elkaar kunnen staan waar je ze wilt planten.

Vervolgens is het belangrijk te kijken naar hun kleur. Je kunt zó veel creëren en zó veel veranderen door bewust kleuren te gebruiken om een sfeer en een gevoel op te roepen bij de kijker. Als je groene tinten bij elkaar zet, ook als de vorm en textuur van de bladeren enorm verschillen, kan het bijna niet anders

dan dat je een rustig en harmonieus geheel creëert. Maar als je een knuppel in het hoenderhok gooit – fel rood tussen het groen – geeft dat een verrassend effect. Rood en groen zijn tegengestelde kleuren. Dat vinden onze ogen moeilijk te verdragen, dus proberen ze te compenseren en slaan ze op tilt. Maar zet je zachte pastelkleuren bij elkaar, dan creëert dat een stemming van rust en kalmte. Planten combineren kan je helemaal in beslag nemen en is een van de meest creatieve en leuke aspecten van tuinieren.

Carol op TV

Abonneer je op onze nieuwsbrief en mis geen enkele uitzending.

www.gardenersworldmagazine.nl/nieuwsbrief

VOLGENDE MAAND Carol geeft advies over haar favoriete bomen en het kiezen van bomen voor je tuin.

Aftellen naar de kerst!

Zorg dat je moestuin deze winter vol staat door in de zomer actie te ondernemen. **Charles Dowding** laat zien hoe je met kerst en daarna kunt oogsten.

De zomer is in de moestuin een tijd van oogsten en overvloed, maar ook een goed moment om aan de slag te gaan met nieuwe gewassen. Wat je in de zomer zaait, ontkiemt makkelijk en groeit hard. Gebruik de warmte en het licht van deze maand om te zorgen voor nieuwe oogst komend voorjaar.

Hoewel de dagen die voor ons liggen korter worden, moet meer dan de helft van het groeiseizoen nog komen. Lentedagen zijn weliswaar lang, maar de grond is vaak nog koel, waardoor planten in die periode soms langzaam groeien. In de zomer en herfst, wanneer de grond warm is, groeien groenten in hoog tempo. Maar het is wel belangrijk op tijd te beginnen. Als algemene regel geldt dat één dag groei in juli twee dagen kost in augustus, vier in september, een week in oktober en twee weken in november! Grijp in juli dus elke kans om te zaaien.

Als je nu iets oogst, maak je ruimte voor nieuwe gewassen waarvan je later weer kunt oogsten. Zaai rechtstreeks in deze vrije plekken of kweek planten op in bakken en potjes (of koop trayplanten) zodat je ze kunt uitplanten zodra er ruimte vrijkomt. Zo win je drie of vier weken groeitijd vergeleken met rechtstreeks zaaien.

Koriander zet langzamer zaad in de herfst.

In deze tijd van het jaar kan zaad al in slechts drie dagen ontkiemen. Trek zaaivoren en giet daar voorzichtig water in zonder de omliggende grond nat te maken. Bedek het zaad na het zaaien met droge aarde. Op die manier dringt het water dieper in de bodem door, waar het nodig is, en worden de wortels van de zaailingen gestimuleerd hetzelfde te doen.

“Eén dag groei in juli kost twee dagen in augustus. En vier in september.”

Alle groenten in de tabel op de volgende pagina kun je in de vollegrond zaaien, behalve broccoli en boerenkool, omdat die ver uit elkaar moeten worden gezet. Als je dat liever wilt, kun je ook alles onder glas opkweken – behalve wortelen, want die vertakken zich als ze worden verplant. Zaai van rode biet, uien, radijzen en knolrapen vier zaden in elke cel van een zaaibak met vakjes en dun vervolgens uit tot vier zaailingen. Plant het groepje zaailingen na drie of vier weken uit zonder ze verder uit te dunnen. Ze groeien in groepjes goed uit tot middelgrote planten, waardoor je tijd en potgrond bespaart.

De bodem bewerken

Als je eerder in het jaar voor het zaaien van gewassen je bodem goed hebt voorbereid, hoeft je nu waarschijnlijk niet veel meer te doen

dan de grond klaar te maken voor een tweede ronde. Het gaat er vooral om alle plantresten en onkruid te verwijderen en opnieuw te beginnen met schone grond. Trap na het oogsten van aardappelen en knoflook eventuele brokken aarde fijn, zodat de bodem vocht vasthoudt.

Als je grond erg schraal is of niet eerder in het jaar is voorbereid, of als je eerste oogsten mager waren, breng dan op het oppervlak 2-3 cm compost aan of gedroogde mestkorrels volgens de aanwijzingen op de verpakking.

Waarom nu zaaien?

Nu beginnen met zaaien levert niet alleen groenten op later in het jaar, maar heeft ook andere voordelen. Groenten zoals rode biet, knolvenkel, oosterse bladgroenten, rucola en knolraap schieten minder snel door als je ze na de langste dag van het jaar zaait.

Nu zaaien kan ook beschermen tegen bepaalde plagen. De aardvlo kan in de lente gezaaide rucola en oosterse bladgroenten vernielen, maar van augustus tot maart/april is hij in rust. Als je in hoogzomer zaait, komt je gewas dus relatief ongehavend uit de strijd.

Groente zaaien in deze tijd van het jaar heeft ook risico's, vooral als je wilt dat de planten het volhouden tot de hongerkloof. Het grootste probleem is koud, nat winterweer. Wil je dat je planten de winter overleven, dan is het cruciaal dat je op de juiste tijd zaait, en twee weken kunnen een groot verschil maken. Veel bladgroenten, zoals sla, zijn beter bestand tegen vorst als

Rode
boerenkool.

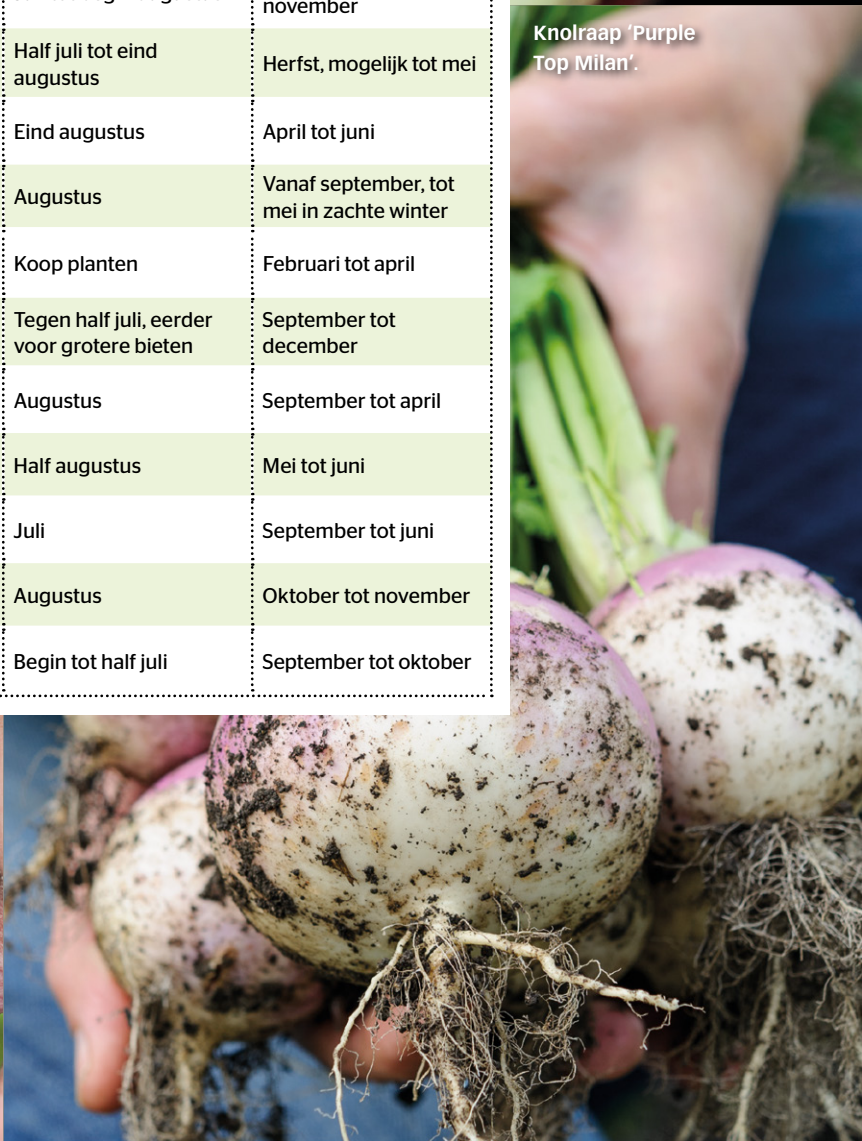

Wortel
'Amsterdam
Forcing 2'.

Groente	Variëteiten	Zaaien	Oogsten
Aardappelen	'Charlotte', 'Maris Peer'	Augustus tot september	Eind oktober tot december
Boerenkool	Alle	Eind juni tot en met juli	September tot mei
Broccoli voor najaar	Calabrese, paarse spruitbroccoli	Eind juni tot begin juli	Oktober tot matige vorst
Broccoli voor voorjaar	'Claret', 'Santee', 'Mendocino'	Eind juni tot en met juli	Maart tot begin mei
Cichorei, andijvie	Voor krop of blad	Juli voor kroppen, tot eind augustus voor blad	Herfst, mogelijk tot mei
Knolrapen	'Purple Top Milan', 'Snowball'	Begin augustus	Oktober tot december
Knolvenkel	Alle behalve 'Romanesco'	Juli tot begin augustus	September tot november
Koriander, kervel	Alle	Half juli tot eind augustus	Herfst, mogelijk tot mei
Lente-ui	'White Lisbon' en andere winterharde variëteiten	Eind augustus	April tot juni
Oosterse bladgroenten	Alle	Augustus	Vanaf september, tot mei in zachte winter
Prei	Winterprei	Koop planten	Februari tot april
Rode biet	Alle	Tegen half juli, eerder voor grotere bieten	September tot december
Rucola	Alle	Augustus	September tot april
Sla	'Rouge Grenobloise'/ 'Valdor'	Half augustus	Mei tot juni
Wilde rucola	Alle	Juli	September tot juni
Winterradijzen	'April Cross F1', 'Ronde Zwarte Winter'	Augustus	Oktober tot november
Wortelen	'Early Nantes', vele andere	Begin tot half juli	September tot oktober

Cichorei.

Knolraap 'Purple Top Milan'.

Problemen oplossen

Wintergewassen zoals kolen en pastinaken zijn als het goed is al geplant, maar een beetje zorg zal ze toch goed doen.

- Verwijder de onderste bladeren van kolen regelmatig als ze geel worden, anders kunnen slakken zich eronder verschuilen. Dat is meteen waardevol vers groen materiaal om in de winter op je composthoop te gooien.
- Pluk grote spruiten regelmatig. Begin daarbij onderaan. Als je ze laat zitten, worden ze geel als ze hun maximale grootte hebben bereikt.
- Bescherm groente met netten of vogelgaas tegen duiven en konijnen. Je kunt netten bovenop planten leggen en de hoeken met stenen vastmaken. Gebruik voor vogelgaas

een geraamte van steunen, zoals metalen bogen. Vliesdoek gaat meestal te makkelijk kapot om op deze manier te gebruiken.

- Oogst pastinaken tegen december als je op zware grond tuiniert. Dit helpt ook plantkanker te voorkomen, die kan ontstaan als wortels de hele winter in natte grond staan. Sla ze op in dozen of zakken met nog wat aarde eraan en bewaar ze zo koud mogelijk, want door een beetje vorst worden ze ook zoeter.
- Haal ook andere wortelen uit de grond en bewaar ze op dezelfde manier als pastinaken, maar dan vorstvrij en zorg dat er geen knaagdieren bij kunnen.

Bescherm kolen met een net tegen hongerige vogels.

In 6 stappen naar aardappelen met Kerstmis

Begin nu met de voorbereiding en je kunt aardappelen oogsten voor de feestdagen, vers van smaak en met een zachte schil.

1 Koop deze maand pootaardappelen en plant ze in augustus of september. Gebruik pootaardappelen, want die zullen koel bewaard zijn om te voorkomen dat ze uitlopen.

2 Kweek ze in (potgrond)zakken of in de vollegrond. Zakken en kuipen vul je tot een derde of de helft met potgrond, waarna je bijvult naar mate de planten groeien. Zo krijgen ze genoeg voedingsstoffen zonder dat je ze hoeft te bemesten. Bemest aardappelen in de vollegrond.

3 De bladeren kunnen in september schade door aardappelziekte vertonen, maar in koude weer verliezen de sporen hun kracht. De planten overleven dit meestal wel.

4 Bescherm de planten tegen slakken en knaagdieren – dat is makkelijker als je ze in zakken kweekt. Geef aardappelen in zakken vanaf oktober minder water, zodat de potgrond redelijk droog blijft, wat minder slakken aantrekt.

5 Zet zakken voor het gaat vriezen in een kas of leg bij nachtvorst vliesdoek over aardappelen in de vollegrond. Het blad kan bevriezen, maar voor de knollen kan het geen kwaad.

6 Oogst aardappelen in december – als het goed is, zijn ze mooi wit en smaken ze verser dan aardappelen die sinds de zomer zijn opgeslagen. Bewaar eerder geoogste aardappelen in vochtig zand om de verse smaak te behouden.

Aardappelen die in zakken groeien kun je onder glas zetten.

ze kleiner zijn. Als je begin augustus zaait, is sla vaak te groot en vorstgevoelig en zal hij in de herfst proberen een krop te maken. Als je begin september zaait, kost het sla meestal moeite om genoeg te groeien voordat het koud weer wordt. Halverwege augustus zaaien is perfect: dan zijn de planten klein genoeg om vorst te overleven en vormen ze volgend voorjaar een krop in de schrale periode.

Bescherm je gewassen

Je kunt je winteroogsten beschermen met een kas, folietunnel, koude kas of stomp. Dat is in de winter even waardevol als in de zomer. Je hoeft je kas niet te verwarmen om er wintergroenten in te kweken, maar door je planten tegen wind en regen te beschermen, kun je er 's winters veel meer van oogsten. En al vroeg in het nieuwe jaar zul je groente in overvloed hebben. Zaai knolvenkel, boerenkool, lentekolen, lente-uien en kruiden zoals koriander, kervel en dille in september, dan kun je ze in oktober in bedden in de kas uitplanten. Zaai wortelen onder glas in oktober en knoflook in november.

Om wintergroente in de kas te planten, moet je wel je zomergewassen op tijd weghalen. Top tomaten begin augustus en blijf ze daarna dieven, zodat de vruchten begin oktober groter zijn. Daarna kun je de planten weghalen om ruimte te maken voor wintergroente.

Verstandig watergebruik

In de zomer gezaaide wortelgroenten en kropsla moeten gestaag groeien voordat het gaat vriezen. Aan het eind van de zomer en het begin van de herfst is de grond vaak droog, dus geef je planten voor een goede groei regelmatig water. Maar tegen de winter is een goede afwatering belangrijk. Verbeter deze in de herfst door 3-5 cm mulch aan te brengen rond groenten zoals broccoli, spruitjes, boerenkool, prei en pas gepote knoflook in oktober en tuinbonen in november. De compostlaag houdt minder water vast dan de grond eronder, wormen maken afwateringskanalen terwijl ze zich door de aarde gravend voeden met het organisch materiaal en de compost isoleert tegen de vorst.

Breng in de herfst 3 cm mulch aan om de afwatering te verbeteren.

... kies ook voor Gardeners' World

12x

Gardeners' World
voor

€45,-

i.p.v. ~~€83,88~~

www.gardenersworldmagazine.nl/actie
of bel naar +31 (0)24 2027 827

Deze actie is geldig tot en met 23 juli 2023. Je abonneert tot wederopzegging en voor ten minste de actieperiode van 12 nummers. Na afloop van de actieperiode geldt de reguliere abonnementsprijs en is het abonnement per maand opzegbaar. Opzeggen is heel eenvoudig en kan via onze klantenservice.

Help de tuindieren en vergroot diversiteit

Alle tuinen kunnen de teruggang van de biodiversiteit keren, of het nu kleine stadstuinen of grote landelijke lustoorden zijn. Er zijn maar een paar kleine veranderingen voor nodig.

De dierenwereld die ons omringt is de afgelopen tienduizend jaar enorm veranderd. De meeste veranderingen verlopen natuurlijk, met soorten die komen en gaan onder invloed van ondoorgroondelijke natuurlijke processen. Wist je bijvoorbeeld dat de Turkse tortel vóór 1950 nauwelijks voorkwam? Iets heeft de populatie ertoe aangezet om zich uit te breiden van het oostelijke Middellandse Zeegebied naar de rest van Europa. En nu is het een van de bekendste tuinvogels. Recente veranderingen in het dierenbestand, zoals dalende insectenaantallen en bijna uitgestorven vogelsoorten, zijn echter te

wijten aan de invloed die wij mensen op het milieu hebben. Er zijn een paar succesverhalen, zoals de herintroductie van de rode wouw en het pimperlblauwtje, maar de balans is nog steeds negatief en de biodiversiteit blijft met een zorgwekkende snelheid achteruitgaan.

Waarom is dit belangrijk voor

“We hebben allemaal invloed op het milieu, maar dat betekent ook dat we een groot verschil kunnen maken.”

tuiniers? Wat hebben wij ermee te maken? Het is om meer dan één reden belangrijk. We zijn allemaal deel van het probleem, want we hebben allemaal invloed op het milieu, maar dat betekent ook dat we met onze acties een groot verschil kunnen maken. Maar nog veel fundamenteeler is dat onze maatschappij gewoonweg afhankelijk is van de natuur, zowel met het oog op welzijn en gezondheid, als economisch gezien.

Sommige dingen die tuiniers heel vanzelfsprekend vinden, zoals het gebruik van potgrond met turf, insectensprays en onkruidverdelgers, hebben direct en indirect effect op

tuindieren. Hoewel winkeliers bezig zijn om producten met turf uit te faseren, worden die toch nog veel gebruikt. De meeste worden geïmporteerd vanuit Oost-Europa, waar door de vernietiging van veengronden de lokale dierenstand achteruitgaat en de opgeslagen kooldioxide vrijkomt in de atmosfeer. Chemicaliën om onkruid en plagen te bestrijden verdelen ook planten met nectar en stuifmeel die belangrijk zijn voor bijen en andere bestuivers, en insecten en zaden die voedsel voor vogels vormen.

Dit klinkt deprimerend, maar de rol van een tuinier kan ook een positief effect hebben. Dit is het duidelijkst zichtbaar in steden, waar tuinen groene oasen zijn. Maar ook in landelijke gebieden zijn tuinen zeer waardevol, waar ze misschien wel de meest

diervriendelijke habitat vormen in een gebied met intensieve landbouw. Het hoeft geen groot terrein te zijn. Zelfs een bloembak of plantenhangar met de juiste bloemen kan voor lokale bestuivers een groot verschil maken.

Een gezonde tuin is een tuin die wemelt van de vogels die ongedierte eten, gonst van de insecten die onze gewassen bestuiven en vol staat met wilde planten die deze bestuivers en vogels van voedsel voorzien. Het is een tuin die het hele jaar aantrekkelijk is. Zo'n tuin vormt een ecosysteem, deels natuurlijk, deels mensenwerk. Het is wat mensen al duizenden jaren doen, en als we in onze tuinen proactief te werk gaan, dragen we eraan bij dat dit ecosysteem er ook nog is wanneer onze verre nakomelingen op aarde rondlopen.

Water voor wildleven

Alle levende wezens moeten water opnemen. Verder hebben vogels het nodig om in te baden, en waterinsecten en amfibieën om zich in voort te planten.

De zomer is niet meer het enige droge seizoen. We hebben tegenwoordig jaren waarin maart maar weinig zijn staart roert. Planten die te droog staan, produceren minder nectar. En als de bladeren verdorren, lijden ook de rupsen eronder. Dit heeft

effect op de voedselketen, want door elke deuk in de voortplantingscyclus wordt een diersoort met uitsterven bedreigd.

Je kunt heel veel doen. Houd vogelbadjes gevuld en zet een schotel water neer voor zoogdieren. Vul je vijver met water uit de regenton en geef huishoudelijk afvalwater aan je planten. Leg een grote steen in het vogelbad zodat insecten ook veilig een slokje kunnen komen drinken.

ILLUSTRATIE: ELIN BROKENSHAW

ZO VERGROOT JE DE DIVERSITEIT

Het is niet moeilijk om met simpele veranderingen in de tuin waardevolle plekken voor de tuindieren te creëren. Ga meteen aan de slag, zodat er meer dieren op bezoek komen en blijven hangen.

Gebruik verschillende hoogten

Verbeter de verticale structuur in de tuin door planten van zoveel mogelijk verschillende hoogten te gebruiken. Een grotere fysieke diversiteit trekt meer dieren aan die op zoek zijn naar voedsel, een nestplek en een slaapplaats. Op een strak gemaaid gazon komen bijna alleen maar spreuuwen en houtduiven af. **TIP** Voeg een paar struiken toe, dan krijg je vast snel bezoek van pimplen en huismussen. Hogere bomen lokken lijsters en koolmezen je tuin in.

Eetbaar evenwicht

De bladeren van de meeste niet-inheemse planten zijn niet eetbaar voor lokale bladetende insecten, tenzij die planten nauw verwant zijn aan een inheemse plant. De rupsen van de spectaculaire ligusterpijlstaart eten bijvoorbeeld van zowel de Europese als de Japanse liguster en ook van allerlei andere planten.

TIP Streef naar een gezond evenwicht tussen exotische, niet-inheemse planten en de wilde inheemse soorten die zich in je tuin hebben uitgezaaid en spontaan opkomen.

Trakteer op vette hapjes

Beplant potten met vetplanten zoals vetkruid (*Sedum*). Deze zijn onderhoudsarm en creëren kleine habitats voor insecten die 's winters door standvogels worden gegeten. Ze hebben alleen tijdens langere droge perioden water nodig en tijdens de bloei voorzien ze bestuivers van nectar en stuifmeel.

TIP Wil je een pot die het hele jaar mooi is, plant dan drie of vier verschillende vetkruidsoorten, waaronder vroege en late bloeiers, met verschillende groeiwijzen.

Omarm de wesp

Wespen zijn belangrijke bestuivers van veel laatbloeiende planten en eten veel voorkomend ongedierte zoals rupsen en bladluizen.

TIP Gooi je wespval in de prullenbak, want die lokt alleen maar meer wespen je tuin in. Als je minder last van wespen wilt hebben, kun je het beste het eten en drinken afdekken als je buiten eet.

Leg een egelsnelweg aan

Denk na over hoe bereikbaar je tuin is voor dieren als egels en amfibieën. Overigens zal hun klimvaardigheid je verbazen. Zo kunnen egels wel een meter hoog klauteren, door een dichte struik of over een lage muur. En padden worden soms gezien in boomholtes en nestkasten die zich een flink stuk boven de grond bevinden.

TIP Laat of maak een opening onderin een schutting zodat ze daardoorheen kunnen. Of plant een dichte heg tegen een omheining.

Zorg voor een winterverblijf

Je hebt twaalf maanden per jaar dieren in je tuin, dus voorzie ze het hele jaar van voedsel en beschutting. Groenblijvers zoals hulst en klimop, bieden bloemen met nectar en stuifmeel, daarna eetbare bessen en, wanneer de winter aanbreekt, een knusse plek om te schuilen tegen stormen. En maak je geen zorgen dat klimop bomen doodt, want een gezonde boom groeit altijd sneller dan klimop.

TIP Laat klimop zoveel mogelijk staan en zie hoe deze plant dieren in je tuin ondersteunt.

Vingerhoedskruid zaaien voor bestuivers

Net als veel andere inheemse planten is vingerhoedskruid waardevol voor talloze bestuivers, met name voor hommels, motten en honingbijen. Met hun opvallende bloemen zijn het uitstekende tuinplanten, maar ook al zijn de bloemhoofden enorm, de zaadjes zijn klein, wat zaaien lastig maakt. Het is nu een goede periode om te beginnen.

Houd kippen in toom

Als je kippen houdt en zelf groenten kweekt, dan is het verleidelijk ze los te laten in de moestuin zodat ze al het ongedierte in de grond opeten. Maar in wezen zijn bijna alle ongewervelden in de grond onschadelijk en vele zijn zelfs nuttig, zoals slaketende torren en bodemverbeterende regenwormen. Helaas maken kippen geen onderscheid tussen wat ze wel en niet mogen eten.

TIP Als je kippen houdt, laat die dan niet los in de tuin.

(Compost)hoop doet leven

Een composthoop zit boordevol insecten, pissebedden, wormen, spinnen, schimmels en bacteriën, die allemaal samenwerken om organisch materiaal voor je grond te creëren. Ze vormen een voedselnetwerk van honderden soorten, die op hun beurt weer worden gegeten door vogels, amfibieën en kleine zoogdieren.

TIP Ook in een kleine tuin kun je ruimte maken voor een composthoop. Kijk op pagina 88 hoe je zelf een compostbak maakt.

1 Vul een pot of bak met turfrijke potgrond. Zeef daarop een dunne laag potgrond, zodat het zaad op fijne aarde valt en goed kan ontkiemen. Zaai het zaad gelijkmatig door zachtjes op het geopende zakje te tikken, of strooi het vanuit je handpalm over het oppervlak.

2 Geef water door de pot of bak in een grotere bak water te zetten, zodat de potgrond het water kan opzuigen totdat het oppervlak vochtig is. Op deze manier blijft het zaad goed liggen. Label de pot en houd de potgrond net vochtig. Een glasplaatje op de pot voorkomt dat de potgrond snel uitdroogt, maar neemt het licht niet weg.

3 Zodra de zaailingen groot genoeg zijn om vast te pakken, moet je ze verspenen naar individuele potten om de planten meer ruimte te geven. Kweek ze verder op. Plant ze in het najaar met 50 cm tussenruimte uit op hun definitieve plek. Volgend voorjaar zullen ze hun lange bloemstelen ontwikkelen en eind voorjaar of begin zomer bloeien.

ILLUSTRATIE: ELIN BROKENSCHAW. FOTO'S: SARAH CUTLER; PAUL DEBOIS; GETTY/KRISTIAN BELL/GEORGE LERK/JOANNA KACZUK/MILKROMAN/MIKE POWLES; JASON INGRAM

Vermoord mijn maaltijd niet

Tuinvogels zoals roodborstjes, putters, huis-
mussen, merels en pimpelmezen zijn een goed
voorbeeld van hoe verschillende diersoorten in
de voedselketen elkaar nodig hebben, en waarom
diversiteit zo waardevol is.

Een jonge pimpelmees kan het equivalent van
honderd rupsen per dag eten. In een gemiddelde
nestkast in de tuin zitten zo'n tien jongen en in
sommige wel zestien, dus de ouders zijn druk in
de weer om minstens 1600 rupsen per dag aan te
voeren. Dan weet je meteen waarom vogels het
zo druk hebben in het voorjaar!

Veel insecten waarmee de jongen worden
gevoerd, waaronder bladluizen en rupsen,
vormen veelvoorkomende plagen voor allerlei
planten. Dus als we die beestjes vergiftigen met
insectenverdelgers, beroven we de vogels van
hun voedsel.

Pimpelmezen kunnen
wel zestien jongen
hebben, en hebben dus
veel voedsel nodig.

DRAAG JE STEENTJE BIJ

Wanneer we groener gaan tuinieren, helpen we zowel de dieren in onze
tuinen als de natuur daarbuiten. Er zijn tal van positieve effecten: een
gezondere tuin door natuurlijke ongediertebestrijding, een interes-
santere buitenruimte waar we de fascinerende wereld van insecten,
vogels en amfibieën kunnen verkennen, en voedsel voor de bestuivers
die cruciaal zijn voor de voedselvoorziening in de wereld. We begrijpen
niet altijd welke functie een dier in het ecosysteem heeft, maar het zou
een cruciale rol in een voedselketen kunnen vervullen of een belangrijke
symbiotische relatie met een ander dier kunnen hebben. En niet alleen
onze individuele tuinen zijn belangrijk: in bebouwde gebieden vormen
aan elkaar grenzende tuinen veilige groenstroken voor dieren.

www.gardenersworldmagazine.nl/biodiversiteit

BINNENKORT in deze serie

■ AUGUSTUS Plan meer, verspil minder.

Bespaar afval, verminder overschot en help
de planeet.

■ SEPTEMBER Vermijd plastic.

Vervang milieuvriendelijk plastic door
duurzamere producten.

■ OKTOBER De kringloop van het leven.

Dode planten vormen het belangrijkste
ingrediënt van een goed functionerende
composthoop. Door je tuinafval op de juiste
manier te recyclen blaas je de bodem
nieuw leven in.

Met je (klein)kinderen op tuinavontuur

Lange zomerdagen zijn bij uitstek geschikt om lekker bezig te zijn. Niets te inspannend, want het is al warm genoeg. In dit artikel geven we je een aantal tips voor leuke tuinavonturen voor het hele gezin.

Maak een voedersilo

Ook in de zomer is het een goed idee om vogels bij te voeren. Met name bij droog en warm weer kost het hen namelijk meer moeite om aan voedsel te komen. En tegen het einde van de zomer moeten ze weer tiptop in orde zijn voor het naderende najaar.

Deze simpele voedersilo maak je eenvoudig samen met je kinderen, maar hanteer als volwassene wel zelf het mesje. Wanneer de silo klaar is, vul je hem eiwitrijk voedsel voor de zomer en meer vet voedsel in het najaar.

JE HEBT NODIG:

- ☐ Een lege, schone plastic fles
- ☐ Touw
- ☐ Bamboe stok
- ☐ Hobbymesje
- ☐ Stickers en verf
- ☐ Eiwitrijk voer met insecten en meelwormen

1 Maak twee gaatjes aan weerszijden van de fles en haal hier de stok doorheen. Maak vervolgens twee v-vormige openingen boven het stokje waar de vogels het voer kunnen uithalen.

2 Maak van het touw een lus en maak dat net iets onder de bovenkant van de fles vast. Zorg dat je de dop er nog wel kunt opdraaien.

3 Laat de kinderen de fles versieren met stickers en watervaste verf, zodat die goed opvalt in de tuin.

4 Doe het voer in de silo en draai de dop vast. Hang de silo buiten het bereik van eventuele jagende katten op.

TIP

Maak bij het snijden in plastic driehoekige gaatjes in plaats van ronde; dat gaat makkelijker.

Parfum maken

- 1** Pluk een selectie eetbare bloemen en doe de bloemblaadjes in een kleine maatbeker.
- 2** Voeg water toe dat de bloemen bedekt. Meng het geheel en kneus de bloemblaadjes voorzichtig met een houten lepel.
- 3** Giet de vloeistof in een kleine spuitfles, gebruik een minitrechter en laat er ook een paar bloemblaadjes in vallen. Laat ze lekker sproeien met dit eau de parfum. Bewaar het mengsel in de koelkast en gooi het na twee dagen weg.

TIP
Maak kleine gaatjes in een stukje stof en maak dat met een elastiekje vast aan de bovenkant.

Maak een wormenbak

- 1** Recycle een oude en schone plastic fles en snij deze voorzichtig doormidden om een deksel voor de wormenbak te maken. Verwijder de bovenkant van de fles om lucht binnen te laten voor de wormen.
- 2** Vul de fles met behulp van een schepje en voeg afwisselend nat zand en potgrond toe. Vul de fles met schijfjes komkommer of andere wormvriendelijk groenten.

- 3** Doe de wormen in de fles. Wikkel wat zwart papier of karton om de fles om een ondergrondse omgeving na te bootsen. Zet hem op een koele, donkere plek, houd hem vochtig en controleer regelmatig of de lagen door elkaar gemengd worden. Vergeet niet om de wormen daarna weer veilig in je tuin los te laten.

FOTO'S: SARAH CUTTLE

Kruidenpotjes om weg te geven

1 Was een lege jampot en verwijder het etiket. Vul hem met ongeveer een centimeter grit of kleine steentjes, en vul aan met een paar lepels turfrijke potgrond.

2 Voeg een klein kluitje van hun favoriete geurige kruid toe, met wortels. Rozemarijn, tijm en salie werken allemaal goed. Vul verder op met potgrond en druk voorzichtig aan.

3 Plak er ouderwetse stickers op, werk af met een lint en maak er een cadeautje van. Vergeet niet water te geven.

TIP
Probeer dit ook met snelgroeiende zaadjes, zoals microgroenten.

Verrekijker

Onderzoekend als kinderen zijn, kan een verrekijker natuurlijk niet ontbreken wanneer ze op pad zijn buiten. Dit duurzame exemplaar is van Esschert Design.

www.esschertdesign.com/nl/

Tasjes in de vorm van tuindiertjes

Deze tasjes zijn perfect om van alles in mee te sjouwen. Van schepjes en vergrootglazen tot bloemetjes om te drogen. Heerlijk zacht als ze zijn kan je er zelfs een tukkie op doen in de zon. Ze worden gemaakt door social enterprise 'Sjaal met een verhaal'. In Nepal en Thailand maken meer dan duizend vrouwen de mooiste dingen. Zo wordt hen werk verschaft en zijn ze economisch zelfstandig.

www.sjaalmetverhaal.nl

Popcorn bakken

Wanneer de avond valt na een lange dag buiten spelen is er niets leukers dan op een open vuurtje popcorn te bakken. Met dit speciale pannetje met lange steel en roostertje erboven om ontsnappende mais tegen te houden gaat dat perfect. Zelfs na deze een tijdje boven het vuur gehouden te hebben wordt de steel niet heet. Ideaal. Toegegeven, wanneer je de popcorn bakt met een beetje plantaardige olie, spettert het wat teveel om het aan jonge kinderen over te laten. Anne vond het niet vervelend om het even voor te doen.

www.esschertdesign.com/nl/

Je Moeder

Comfortabel en duurzaam rond kunnen rennen en spelen kunnen kinderen doen in de prachtige shirts van 'Je moeder'. Zij proberen mensen om te toveren van consument tot zorgdrager. Met wat ze noemen 'welvaartsresten' maakt 'Je moeder' de mooiste nieuwe producten. Zo voorkom je dat er weer een lading oude kleding verbrand wordt, en dat is toch een fijne boodschap voor je (klein)kind.

www.jemoedershirt.nl

Bewateringshulpjes

Voor een optimaal watergebruik in de tuin hebben we een aantal producten op een rijtje gezet die je helpen zo waterbewust mogelijk te tuinieren.

► Sproeikop

Met een sproeikop op de tuinslang kun je beter richten, zodat het water alleen terecht komt waar jij dat wilt.

De meeste sproeikoppen hebben verschillende standen, zoals een nevelstand om zaailingen water te geven of een broesstand voor potten en borders, dus kies voor elke klus de juiste stand.

Sproeikoppen die een beluchte waterstroom (bubblers) geven zijn heel nuttig om het watergebruik te verminderen. En als je echt waterbewust bent, zoek dan naar een

sproeikop met een instelbare straal. Als je het volume van de waterstroom kunt aanpassen, kun je ook de waterdruk en -hoeveelheid onder controle houden.

Goedkopere sproeikoppen zijn meestal van plastic en gaan snel kapot, vooral als ze het hele jaar buiten liggen. Zoek dus naar een sproeikop met metalen onderdelen die langer meegaat.

Er zijn tegenwoordig ook merken die sproeikoppen geheel of gedeeltelijk van gerecyclede materialen maken.

Dankzij een instelbare sproeikop kun je gericht water geven.

Met twee handgrepen kun je een volle gieter beter richten.

◀ Gieters

Water geven met een gieter is arbeidsintensiever dan met een tuinslang, maar maakt je wel bewuster van de hoeveelheid water die je gebruikt.

Wanneer je met een gieter moet slepen, ben je veel minder geneigd om water te verkwisten. Bovendien vertraagt de tuit de waterstroom, waardoor je ook minder water verspilt. Met een gieter met een lange tuit kun je het water richten op de grond aan de basis van de planten.

Wil je nog meer controle, gebruik dan een gieter met een

afneembare broes. Die is nuttig om zaailingen en jonge planten voorzichtig te begieten.

Grote gieters zijn misschien verleidelijk, maar ook zwaar als ze vol zijn. Een kleinere gieter moet je vaker vullen, maar is wel beter hanteerbaar. Metalen gieters gaan langer mee en kunnen meestal worden gerepareerd of gerecycled, maar plastic gieters zijn lichter. Kies voor een exemplaar met twee handgrepen (één bovenop en één aan de zijkant) om hem gemakkelijker op te tillen. Een grote opening maakt het vullen eenvoudiger.

► Irrigatiesystemen

Een geautomatiseerd irrigatiesysteem bespaart tijd én water. Er wordt een gecontroleerde hoeveelheid water afgegeven en met een timer kun je precies instellen wanneer en hoe lang, zelfs als je niet thuis bent.

Een druppelsysteem, handig voor potten, bestaat uit slangen met druppelaars. De slangen zijn gekoppeld aan een ondergrondse waterleiding. Het water stroomt door de slangen en druppelt uit de

druppelaars rechtstreeks op de grond boven de wortels.

Er zijn ook druppelslangen, die kleine gaatjes hebben. Deze leg je rond de planten op de grond of net eronder. Beide systemen zijn handig wanneer je op vakantie bent, maar voor dorstige planten ook de rest van het jaar.

Irrigatiesystemen zijn er in allerlei maten en veel onderdelen zijn los verkrijgbaar, dus je kunt je systeem aanvullen en aanpassen.

Regentonnen zijn er in allerlei vormen en maten, en sommige hebben een ingebouwde plantenbak.

Een geautomatiseerd irrigatiesysteem geeft heel gericht water.

◀ Regentonnen

Regentonnen die zijn aangesloten op regenpijpen zijn handig om regenwater te verzamelen en op te slaan. Bovendien hoef je veel minder kraanwater te gebruiken.

Losstaande tonnen zijn in de meeste doe-het-zelfwinkels te koop en tegenwoordig worden veel tonnen gemaakt van gerecycled plastic.

Staande tonnen worden vaak geleverd met een voet, waardoor het kraantje gemakkelijker te bereiken is, maar ze nemen wel veel ruimte in. In een kleinere tuin is een muurmodel een goede optie. Een regenton die is

ontworpen voor montage aan een buitenmuur is licht van gewicht en je kunt zelf de positie kiezen (en daarmee de hoogte van de kraan). Voor nog kleinere ruimten zijn er ook platte modellen beschikbaar.

En ook al zijn de meeste regentonnen van plastic, je kunt ook kiezen voor een stijlvolle metalen of houten ton.

Als je wilt dat de regenton minder opvalt of juist een extra dimensie toevoegt, zoek dan naar een model met een ingebouwde fontein of plantenbak, zoals op de foto links.

► Dompelpomp

Met een pomp kun je het water dat je in tonnen hebt verzameld recycleren via een slang of irrigatiesysteem, en niet alleen via een gieter.

Een elektrische pomp, al dan niet draadloos, zorgt voor waterdruk, waardoor je tijd bespaart en dezelfde mogelijkheden hebt als met een slang aan een kraan. Draadloze pompen bieden flexibiliteit omdat ze buiten geen stopcontact nodig hebben, maar werken alleen zolang de batterij is opgeladen.

Voor een elektrische pomp zonder batterij heb je een snoer nodig dat tot het dichtstbijzijnde

stopcontact reikt, of gebruik je een verlengkabel.

Een pomp met een timer is handig als je er een irrigatiesysteem aan wilt koppelen. En zoek naar een pomp die automatisch afslaat als het water opraakt, zodat de motor niet beschadigt.

Er zijn ook handpompen die werken op luchtdruk of zwaartekracht, maar die hebben niet dezelfde doorstroom en sproeikracht als een elektrische pomp.

Met een elektrische pomp kun je opgeslagen water via een slang gebruiken.

Leveranciers van producten en accessoires voor tuinbewatering zijn o.a.:

- hozelock.nl
- gardena.com/nl
- bosch-diy.com
- kaercher.com/nl
- naturegardening.eu

Klein budget, grote oogst

DEEL 3 Sally Nex legt uit hoe je gewassen een warme zomer door helpt, meer regenwater opslaat en zelf waardevolle compost maakt.

Dromerige avonden tussen je planten scharrelen, de zon nog warm op je schouders en zoveel verse, zelfgekwekte groenten als je maar op kunt: de hoogzomer breekt aan, de mooiste tijd voor een groentekwerker.

De staalblauwe zomerlucht is echter niet compleet wolkeloos. Het is moeilijk om planten tevreden te houden tijdens hittegolven die het gevolg zijn van klimaatverandering, dus deze maand leggen we uit welke klimaatvriendelijke strategieën je planten helpen zonder de planeet te belasten.

Als je met beleid zaait, kun je blijven oogsten. Las een pauze in voor warmtegevoelige slasoorten en schakel over op robuustere, droogtetolerante gewassen. Vergroot je regenwatervoorraad voor weinig geld en breid je composteermogelijkheden gratis uit.

Volg de instructies op pagina 88 om een compostbak te maken van pallets en afvalhout, waarin groenafval wordt omgezet in een rijke mulch die kostbaar regenwater vasthoudt waar het nodig is: rond de wortels van je planten.

Breng een dikke, vochthoudende mulch aan rond dorstige gewassen, zoals doperwten, zodat je minder water hoeft te geven.

“Het is moeilijk om planten tevreden te houden tijdens hittegolven die het gevolg zijn van klimaatverandering, dus we leggen uit welke klimaatvriendelijke strategieën je planten helpen zonder de planeet te belasten.”

Oogstrijp

Deze maand verschuift de focus van zaaien en planten naar het binnenhalen van de zomerse overvloed. Eindelijk kun je die dure, in plastic verpakte vruchten en groenten in de winkel laten liggen en je bord elke dag volscheppen met vers voedsel uit eigen tuin.

Al je noeste arbeid begint zich nu met schalen tegelijk terug te betalen. De eerste peulvruchten (peultjes en doperwten) zijn oogstrijp, net als tomaten, courgettes, bonen, wortelen en middelvroeg aardappelen, en ook de wat wrange zwarte bessen, zoete aardbeien en dikke loganbessen. Af en toe is het zelfs lastig bij te houden. Dus spreek met jezelf af dat je twee keer per week alles wat klaar is oogst en vries in wat je niet meteen kunt eten.

Dit is vooral belangrijk voor courgettes en bonen, want als deze groenten overrijp worden, stopt de productie. Oogst courgettes wanneer ze nog klein zijn, maximaal 15 cm lang, en pronk- en sperziebonen wanneer ze nog dun, glad en heerlijk mals zijn.

Boven: Tomaten aan een tros rijpen niet allemaal tegelijk, dus controleer regelmatig en oogst ze op hun hoogtepunt.

Rechts: Bescherm zwarte bessen tegen vogels om er genoeg over te houden voor zomerse desserts.

Zaai nu

Misschien sta je in deze tijd van het jaar net zolang in de keuken als in de tuin, maar er valt nog steeds van alles te zaaien. Groentekwekers kijken altijd met één oog naar de volgende oogst, dus verspil geen tijd en moeite aan het zaaien van zomersla, want die zal in de hitte weggwijnen en doorschieten.

Wat je in deze periode nodig hebt, zijn de kruidige, verfijnde smaken van latere slasoorten. Mizuna, mosterdsla, Chinese kool en paksoi zijn sterk en veerkrachtig, en groeien goed wanneer de dagen korter worden. Zaai in geultjes die je eerst nat hebt gemaakt, of in potjes van krantenpapier, zodat je straks, na de zomerse overvloed, de bedden en potten weer kunt vullen.

Zaai ook een rijtje subtiel peperige daikon (witte rammenas) voor de prachtig dikke, lange wortels, en misschien wat cichorei (groenlof is een minder bittere soort en groeit als bindsla). Zaai in bakken of direct in de grond om de 30 cm een paar zaden en laat alleen de sterkste zaailingen staan.

FOTO'S: NEIL HEPWORTH, JASON INGRAM

Zaai langzaam groeiende witte rammenas, die je vanaf het najaar kunt oogsten.

Oude veedrinkbakken zijn veel mooier dan plastic watertanks en een gieter vullen is ook gemakkelijker: dompel hem gewoon onder.

Plan vooruit

Munt, marjolein, basilicum en bieslook groeien sneller dan je kunt gebruiken, dus oogst het overschot nu en vries het in, dan heb je in de winter een voorraad verse tuinkruiden. Hak de kruiden fijn, vermeng ze met olijfolie, giet het mengsel in ijsblokjesvormen en vries het in. Verhuis de bevroren blokjes naar plastic zakken. Eén blokje komt overeen met een eetlepel verse kruiden.

Hoogzomer vormt ook een stresstest voor regenwatersystemen. Als je de kraan vaker opendraait dan je zou willen, vergroot dan nu je opslagcapaciteit om zomerse stortbuien op te vangen, zodat je volgend jaar weerbaarder bent. Tweedehands veedrinkbakken zijn meestal goedkoper dan watertanks en plasticvrij. Ze hebben een groot volume en zijn verkrijgbaar in allerlei afmetingen. Maak een eenvoudige houten deksel om het water schoon te houden en dompel je gieter onder om hem snel te vullen.

Doe het zelf: een compostbak maken

Maak van drie oude pallets en wat afvalhout een grote compostbak om voor weinig of geen geld tuinafval in waardevolle compost om te zetten.

De kunst om in een hoop rommel potentieel te zien is een essentiële vaardigheid voor planeetvriendelijk, voordelig tuinieren. Oude, afgedankte pallets zijn het perfecte materiaal om een ecovriendelijke compostbak te maken. Bovendien bespaar je behoorlijk wat geld, want een nieuwe houten compostbak kost tussen de 30 en 200 euro, terwijl het bijna gratis is om er zelf een te maken van gerecyclede pallets en afvalhout. Zoek naar pallets zonder opdruk, want die zijn lokaal gemaakt en onbehandeld.

1 Kies pallets die even groot zijn en op elkaar aansluiten zonder dat je hoeft te zagen. Je hebt er drie nodig: een voor de achterkant en twee voor de zijanten.

2 Maak de pallets stabiel aan elkaar vast met enkele stukken afvalhout, die je op de hoeken van de pallets, zowel boven- als onderaan, stevig vastschroeft.

3 Schroef aan weerszijden van de open kant twee balkjes van 5 x 5 cm verticaal tegen de binnenkant van de zijpallets.

4 Zaag nieuwe of gerecyclede planken op lengte om in de sleuf te schuiven. Deze vormen de verwijderbare voorkant van de bak.

5 Vul de bak met grasmaaisel, stro, plantenstengels en ander organisch materiaal om compost voor je tuin te maken.

Andere besparende ecoprojecten

■ Maak je eigen potgrond.

Meng in een kruiwagen drie delen compost, twee delen aarde, één deel bladaarde en één deel zand, plus een tiinschepje zeewiermeel.

■ **Bouw een wormenbak.** Heel geschikt om in een kleine ruimte keukenafval te recyclen. Hergebruik hiervoor een plastic of houten bak.

Zet de bak op pootjes en boor een gat in de bodem om het wormensap (oftewel gratis vloeibare plantenmest) op te vangen.

■ **Kweek groenten in een compostbak.** Laat planten razendsnel groeien zonder geld aan extra voeding uit te geven. Maak bovenin een volle compostbak gaten die je

vult met potgrond en plant daarin pompoenen of tomaten.

■ **Gebruik snoeiafval voor paden.** Versnipper snoeihout om paden mee te bedekken.

■ **Maak een dode heg.** Verspil geen tijd en brandstof om takken naar een milieustraat te brengen, maar klem ze tussen twee rijen

palen en laat ze langzaam vergaan. Ze geven koolstof terug aan de aarde en zijn goed voor tuindieren.

■ **Geef water via terracotta potten.** Graaf tweedehands terracotta potten in de grond naast dorstige courgettes en pompoenen. Vul ze met water en het vocht zal rechtstreeks naar de wortels gaan.

VOLGENDE MAAND Sally geeft tips om gezond voedsel te kweken en zelf zaad te winnen.

Stichting NL Bloeit!

Wij kweken bijzonder aantrekkelijke inheemse planten, soorten waar de wilde bijen, vlinders en heel veel andere insecten dol op zijn. In Nederland zijn er nog maar weinig van deze planten in het wild te vinden en jij kunt helpen door juist de inheemse planten in je tuin te zetten. Op een paar vierkante meter kun je al een prachtige wilde weelde creëren.
www.nlbloeit.nl

Boslathyrus

Lathyrus sylvestris

Ik, boslathyrus, ben een zeldzame soort uit de vlinderbloemenfamilie (*Fabaceae*) en klim graag, zoals vele lathyrussoorten. Wanneer ik geen steun vind in de takken van planten of struiken, dan kruipen mijn takken over de grond en word ik zo een opvallende soort in de begroeiing. Ik kan al klimmend een hoogte bereiken van zo'n 150 cm en bloei van juni tot in augustus. Bij voorkeur groei ik op zonnige tot half beschaduwde, droge tot vochtige, vrij voedselarme tot matig voedselrijke plaatsen. Ik ben dan ook aan te bevelen als een klimmer in de heg of bij struikgewas in de halfschaduw. Ik ben zeldzaam in Zuid-Limburg en bij Nijmegen en elders zeer zeldzaam.

Lathyrus komt van het Griekse *Lathyros*, een erwtensoort die vroeger door arme mensen werd gegeten. *Lathyrus* is een samenstelling van 'la' (zeer) en 'thuros' (afvoerend, prikkelend, heftig en onstuimig), omdat twee Zuid-Europese lathyrussoorten bekend stonden om het opwekken van de geslachtsdrift. *Sylvestris* betekent 'in het bos groeiend'.

Van nature groei ik vooral in bossen en bosranden, op bospaden en kapvlakten, in de zeeduinen en op hellingen, in heggen, struwelen en ruigten. Verder vind je mij langs spoorwegen, holle wegen en in bermen, langs rivieren en kanalen en andere vaak ruderaal (verstoorte) plaatsen.

Als rijkbloeiende plant en met mijn prachtige bloemen ben ik een gemakkelijke en aantrekkelijke plant voor de siertuin. Mijn bloemen zijn ook vrij groot (14-18 mm) en ik ben overblijvend.

Het zijn met name de wilde bijen die voor de bestuiving van mijn bloemen zorgen, onder andere de langhoornbij, lathyrusbij en tuinbladsnijder. De lathyrusbij is een van de grootste behangersbijen van ons land. De term 'behangen' slaat op de manier waarop de nestbouw plaatsvindt: het nest wordt met een stuk blad of bloemkroon behangen. De lathyrusbij is oligolectisch, wat betekent dat hij alleen stuifmeel(pollen) verzamelt van vlinderbloemigen. Ze heeft hierbij een voorkeur voor *Lathyrus*-soorten, maar vliegt ook op gewone rolklover en kattendoorn.

Ik ben in de siertuin goed te combineren met bijvoorbeeld kattendoorn en wilde marjolein. Of plant mij als klimmer in een heg en bij struiken.

Inheemse held stelt zich voor

Met inheemse planten help je de biodiversiteit enorm. Ze zijn prachtig, maar helaas niet zo bekend. Elke maand stelt een inheemse plant zich aan je voor, in de hoop een plekje in jouw tuin te krijgen. Ze zullen je niet teleurstellen!

VOLGENDE MAAND: Geel walstro (*Galium verum*).

Jullie mini-moestuinen

Eerder dit jaar deden wij een oproep aan jullie om te vertellen hoe jullie in een kleine tuin of op een balkon groente en fruit kweken. We kregen een flink aantal reacties, waaruit we een kleine selectie hebben gemaakt.

Kweken, koken, eten

Marloes van der Sluis uit Nijmegen

Ik heb een eetbare siertuin, in de stad. Deze is ontstaan uit mijn (andere) grote hobby, namelijk koken en lekker eten. Vers en met producten uit het seizoen koken is wat ik het liefste doe en dan kom je er al snel op uit dat je het dan maar het beste in je eigen tuin kunt zetten.

Ik kies er bewust voor om vooral vaste planten te gebruiken omdat het minder tijd kost (dan een moestuin) en je daarmee van de tuin een mooi geheel kunt maken. Maar ik hou ook van zaaien, en van tomaten en pepers, en plukbloemen, een 'strookje' moestuin, een kleine kas, dahlia's en ik zaai elk jaar allerlei eenjarige bloemen. Dat betekent dat mijn tuin bomvol staat en ik hou er intens van. Met slim snoeien en manieren om de beperkte ruimte optimaal te gebruiken kan er veel in. Een (zeer) kleine greep van de eetbare beplanting: vijg, kiwi, druif, kweepeer, blauwe bessen, taybes, agastache, monarda, rabarber, groene asperges, diverse soorten tijm, rozemarijn, vele rozen, roomse kervel, mijn bouillonbak en allerlei eetbare bloemen. Zie ook mijn Instagram-account: [@huis18](#).

Doorlopend eten uit de voortuin

Tessa Feskens uit Etten-Leur

Dit is mijn kleine eetbare tuin. Wij, als gezin met drie kleine kinderen, genieten hier enorm van. Ik kan mijn hobby uitoefenen zonder veel ruimte in beslag te nemen in ons huurhuis en in de tuin. Het begint met een vensterbank vol zaailingen. Na IJsheiligen verhuizen de plantjes naar onze moestuin in de voortuin op het zuiden. De mini-moestuin werpt letterlijk zijn vruchten af. Hier hebben we al sla, erwten en radijsjes uit mogen eten. Paprika, spinazie, aubergine, courgette, komkommer, worteltjes en gele boontjes zijn nog vol in groei, evenals verschillende soorten pepertjes en tomaten in losse potten.

In onze achtertuin bloeit de appelboom en komen onder andere frambozen, druif en de kruiden tot hun recht. De aardbeien hebben hun plek in balkonbakken aan de schutting. Er is ook met weinig ruimte veel te bereiken met een moestuinbak in het zonlicht en vruchtbare grond. Door opeenvolgend zaaien is er tot nu toe altijd iets wat ik kan toevoegen aan onze maaltijden voor het hele gezin. De kinderen helpen graag bij het zaaien, verspenen en verzorgen van al onze planten. En voor mij is het een leuke uitdaging om iedere keer iets nieuws te kweken, de opbrengst te verhogen en om de beschikbare ruimte optimaal te benutten. Ons volgende project: eetbare bloemen in de achtertuin en daslook.

Mijn grote minituinliefde

Marianne van Abbe

Ruim tien jaar woon ik in mijn huurhuis met beschut achtertuinje op het zuiden. Mijn wens was om de kinderen (toen 7 en 9) het moestuinieren te laten ervaren en als groot liefhebber van de Thaise keuken wilde ik zelf graag alle benodigdheden voor een curry kweken (Thaise basilicum, pepers en aubergines). Geleidelijk aan lukte dat. Er kwam een eerste makkelijke moestuinbak bij en een paar potten. Tijdens de Covid-lockdowns werd ik vervolgens volledig besmet met het moestuinvirus. Vrijwel elk plekje in mijn tuin van veertig vierkante meter is inmiddels benut.

Via mijn Instagramaccount **@minituinliefde** deel ik mijn passie en hoop ik zo veel mogelijk mensen te inspireren. Graag wil ik ze laten zien wat er allemaal mogelijk is op een klein oppervlak. Mijn favorieten zijn chilipepers, aubergines en tomaten. In 2021 kweekte ik tweeëndertig soorten chilipepers met groeilampen op mijn vensterbank. Zelfs de politie kwam langs na een tip van mijn achterburen. Die dachten, gezien het vele licht vanuit mijn ramen tijdens de donkere dagen, dat ik grootschalig wiet verbouwde...

Het is voor mij de uitdaging om verschillende variaties van (eetbare) planten op te kweken uit zaad of pootgoed – veelal eenjarig en alleen dingen die ik echt lekker vind, zoals aardappelen, aardbeien, aubergines, basilicum, bietjes, boontjes, chilipepers, courgettes, knoflook, komkommers, koriander, paprika, paksoi, pompoen, radijs, sla, spinazie, sugarsnaps, tomaten en wortels. Van die soorten kweek ik gedurende het seizoen diverse varianten, dit jaar in totaal 163.

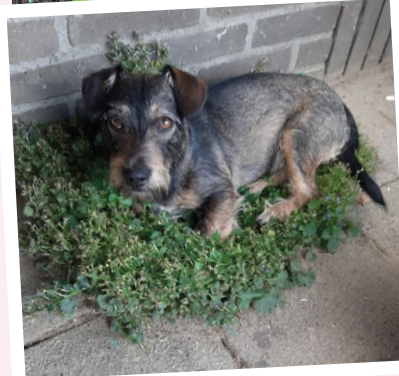
Daarnaast heeft de liefde voor bloemen afgelopen jaar geleid tot de opkweek van zo'n 250 soorten bloemen (dahlia's en voorjaarsbollen niet meegerekend). Alles staat voornamelijk in potten, kistjes en bakken. Het grote voordeel is dat ze makkelijk te verplaatsen zijn, waardoor ik steeds nieuwe composities kan maken. Hopelijk gaan ze ooit mee naar een nieuwe tuin met kas – mijn grootste tuinwens!

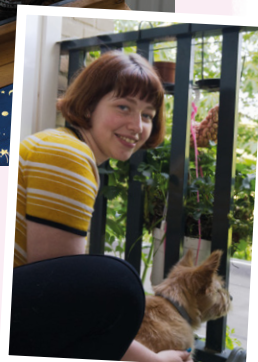

Verhoogde groentetuin

Connie Lentink uit Eerbeek

Sinds twee jaar heb ik een kleine verhoogde groentetuin naast mijn huis, waar ik met veel plezier en succes van alles verbouw. In 2021 verhuisde ik naar een hoekwoning uit de jaren 50 in een oude arbeiderswijk in Eerbeek. Naast deze hoekwoning lag een oprit waar de vorige bewoners twee auto's op parkeerden. Dat kan ook anders, dacht ik: ik ga zorgen voor biodiversiteit en ik wil mijn eigen groenten kweken. In een kleine tuin waar de ruimte beperkt is moet je keuzes maken. Ik ben niet iemand van al te veel strakke rijtjes en ik heb me verdiept in de no-dig methode die ideaal is voor een verhoogde bak. Ik kweekte bijvoorbeeld in het eerste jaar courgettes en pompoenen. De courgetteplant deed het prima, maar nam zoveel ruimte in dat er een heel groot deel van de tuin al in beslag werd genomen door één soort. In het tweede jaar plantte ik de courgettes in een speciekuip en bleef het meer beheersbaar. Aardappels zijn ook zo'n voorbeeld, ik plant er nog maar een paar in een aparte aardappelzak met luikje, zodat ik kan zien wanneer ze groot genoeg zijn om te oogsten. Wat heel goed gaat zijn bieten, worteltjes, doperwtten (die klimmen langs bamboestokken en daar kan dan weer sla onder die niet in de felle zon kan) koolrabi, venkel en boerenkool. Boerenkool eet ik de hele winter door, en dat van slechts een paar boerenkoolplanten. Zo leuk!

Kweken in een Frans balkon

Rianne Sluis

Ik woon in een appartement van een krappe 30 m³ op één hoog met een Frans balkon (eigenlijk een groot raam met een hekje er voor). Maar dat houdt mij niet tegen! Ik ben ervan overtuigd dat je overal planten kunt houden, maakt niet uit waar of hoe je woont. Mijn vensterbank staat vol met bakjes van kweeksetjes en allerlei soorten planten. Als 'kasje' gebruik ik plastic zakjes, zodat de kiemplantjes goed kunnen groeien en aansterken. Daarbij heb ik natuurlijk ook nog mijn Franse 'balkon' waar ik vorig jaar met veel succes aardbeien heb gekweekt. Een project dat helaas wat minder goed liep waren de appelboompjes en kiwi's van zaadjes. Deze gingen heel goed totdat ik last kreeg van spint. Het had mij leuk geleken de appeltjes als bonsai op te kweken. Maar voor alles is een tweede keer. In de toekomst ben ik van plan mogelijk meer gebruik te maken van verticaal groeien en probeer ik ook nog meer ruimte te maken voor bijvoorbeeld vogels en insecten bij mijn balkonnetje.

Eetbare oase

Addie Brouwer uit Oss

Net buiten het centrum van mijn woonplaats heb ik op mijn kleine balkon van nog geen vijf vierkante meter (3,28 x 1,45 m) een kleine eetbare oase gecreëerd. Ik mis het ontzettend om in het groen te wonen en op deze manier haal ik het groene leven een beetje naar me toe. Hier word ik ontzettend blij van en gezien het aantal bijen, insecten en vogeltjes (koolmeesjes en mussen) die op bezoek komen, lever ik ook voor hen een bijdrage. In de zomer kunnen de temperaturen op het balkon erg hoog oplopen.

De paprikaplanten doen het in ieder geval fantastisch op de warmste plek, waar ik ze ook op kan binden met een touw en een spijker in mijn kozijn. Vorig jaar had ik een geweldige oogst: van slechts drie planten haalde ik in totaal wel zestien paprika's. Sla, ui en knoflook doen het ook prima op het balkon. Ik heb ook een keer komkommer geprobeerd, maar daar heb ik toch echt te weinig ruimte voor. Ik ben pas een jaar of vier bezig met moestuinieren, maar heb in planten, goede voeding en natuurlijke gezondheid echt een nieuwe passie gevonden.

Mini-moestuין

Kleine ruimte, grote oogst

Overal kun je oogsten. Van kistjes naast de keukendeur en een reeks potten op een balkon tot een verticale eetbare muur: wij van Gardeners' World geloven in mogelijkheden. We weten voor iedere plek wel een fijne moestuinplant en laten je stap voor stap zien hoe jouw winkelmandje langzaam leger, en je oogstmandje langzaam voller gaat raken. Bestel deze speciale uitgave voor € 12,99 op www.gardenersworldmagazine.nl/minimoestuין

Zomergids voor kamerplanten

Hou je kamerplanten in topvorm deze zomer, of je nu thuisblijft of op vakantie gaat.

Genieten van planten is niet alleen weggelegd voor mensen met een sier- of moestuin. Kamerplanten kunnen de hele zomer (en ook de rest van het jaar) binnenshuis een schat aan groenvingerige avonturen opleveren. Of je nu een kwartiertje neemt om je favoriete plant te verpotten of je verheugt op de eerste orchideeënbloem van het jaar: er is altijd wel iets wat je bezighoudt wanneer je je eigen horde kamerplanten kweekt.

Maar wat gebeurt er als je de deur achter je dichttrekt voor een welverdiende vakantie? Is het vrijwel zeker dat je groene vrienden zullen bezwijken aan uitdroging en uiteindelijk doodgaan?

In dit artikel geven we slimme tips om je planten tijdens jouw afwezigheid in topvorm te houden én ideeën waarmee ze tijdens het warme zomerseizoen zo mooi en gezond mogelijk blijven.

Gemakkelijk te kweken en toch opvallend: cactussen zijn fantastische kamerplanten voor beginners.

FOTO'S: JACON-HERRAM

Veel plantenliefhebbers houden vast aan het idee dat kamerplanten altijd perfect moeten zijn. Maar het is naïef om te denken dat elk blad, na vele maanden plichtsgetrouwe fotosynthese, er altijd even perfect uit blijft zien. Planten verouderen, net als andere levende organismen. Bladeren krijgen dorre punten en misschien gele of bruine randen.

Maar wat kun je nog meer doen om het maximale uit je binnengroen te halen, behalve accepteren dat kamerplanten er niet altijd onberispelijk uitzien? Hier zijn een paar eenvoudige tips en trucjes om ze gezond te houden.

Water geven

Een teveel aan water is de belangrijkste doodsoorzaak van kamerplanten. Veel mensen maken, uiteraard met de beste bedoelingen, de potgrond zo nat dat de arme plant bijna letterlijk drijft. En op een dag hangt hij slap, omdat het wortelstelsel het heeft opgegeven – terwijl het er verwarrend veel op lijkt dat hij sterft van de dorst ...

Potgrond die te lang nat is, bevat geen zuurstof meer, waardoor het wortelstelsel niet kan ademen en gaat rotten.

Het beste advies is om de potgrond flink nat te maken tussen perioden van lichte droogte. Wacht een paar dagen voordat je de grond opnieuw verzadigt, zodat er weer zuurstof in kan komen en de wortels weer kunnen ademen en herstellen. En als de plant daarnaast in een goed drainerende pot staat die groot genoeg is,

kunnen de wortels niet gaan rotten door te natte potgrond. Het belangrijkste probleem is altijd de frequentie waarmee je water geeft en hoe lang de plant in drassige potgrond staat.

Voeden

Plantenvoeding is een ander essentieel stukje van de puzzel om binnenshuis een spectaculaire oase te kweken. De meeste planten zullen 's zomers het hardst groeien, dus beloon ze in die periode met een gebalanceerde voeding voor kamerplanten, die je ongeveer eens per vier waterbeurten aan het water toevoegt.

Standplaats en licht

Het is belangrijk goed na te denken over de positie van de planten. Neem de tijd om te bepalen hoe je huidige planten staan wanneer de zon zijn maximale intensiteit bereikt. In deze periode moet je planten voor ramen op het zuiden of westen weghalen als ze er ietwat verschroeid uitzien. Zet ze ongeveer twee meter van het directe zonlicht of voor een raam op het noorden. Ze krijgen dan nog steeds dezelfde hoeveelheid licht als waaraan ze vroeger in het jaar gewend waren.

Snoei

Verwijder nu alle geel of bruin geworden bladeren, zodat de plant zich kan richten op nieuwe zomeraanwas. Knip ook bruine bladpunten en verwelkte bloemen af, dan blijft de plant er gezond uitzien.

De juiste plant op de juiste plek is essentieel voor kamerplanten. Deze succulenten houden van fel licht.

Uitgedroogde planten fleuren op als de grond zich kan volzuigen met water.

FOTO S. JASON INGRAM

Verwijder bruine
bladpunten om planten zo
mooi mogelijk te houden.

Geef in het groeiseizoen
regelmatig vloeibare
plantenvoeding.

Controleren op ongedierte

In de zomer kan het binnenshuis vlug warm worden. Dat zijn de ideale omstandigheden voor allerlei ongedierte, zoals rode spintmijt, wolluis en tripsen, om zich vliegensvlug te vermenigvuldigen.

Controleer de onderkant van bladeren, stengels en alle hoekjes en gaatjes die eitjes kunnen herbergen.

Verpotten

Controleer of je groene vriend een nieuw onderkomen nodig heeft om tot volle wasdom te kunnen komen. Teken dat een kamerplant meer ruimte nodig heeft, zijn snel uitdrogende potgrond, vertraagde groei, dicht oengepakte wortels, een vervormde pot en wortels die uit de drainagegaatjes groeien.

Kies een nieuwe pot die net een maatje groter is en gebruik potgrond die geschikt is voor de betreffende plantensoort. Meestal voldoet universele potgrond voor kamerplanten, maar er zijn speciale mengsels voor cactussen en succulenten, en ook voor vleesetende planten zoals de venusvliegenvanger.

Til de plant uit de pot en controleer of de wortelkluit is dichtgegroeid, wat betekent dat hij een grotere pot nodig heeft.

Eerste hulp bij zomervakanties

Als je wilt dat je kamerplanten het zonder jou overleven, zet ze dan **dicht bij elkaar in een groep** in een kamer zonder direct zonlicht. Plaats ze op de vloer in een bak met grind, ongeveer 1,5 meter van een raam op het noordoosten. Daar krijgen ze nog steeds genoeg licht en energie.

Geef de planten een **laatste keer royaal water voordat je ze gedag wuift**. Je kunt ze bijvoorbeeld onder de kraan in de gootsteen zetten. Of zet de planten in een schaal en geef ze net zolang water totdat de schaal volloopt. Gooi het teveel aan

water niet weg, maar laat de planten nog ongeveer een half uur in de schaal staan, zodat de grond het water weer kan opzuigen. Zet de planten daarna weer in de groep. Regenwater is altijd beter voor kamerplanten, dus gebruik water uit een ton als je die buiten hebt staan.

Zet je kamerplanten in jouw afwezigheid het liefst op een **koele plek**, want dan droogt de potgrond minder snel uit. De ideale kamertemperatuur is rond de 15 °C. Het moet niet té koud worden, want dat heeft ook weer negatieve gevolgen, zoals gele

bladranden of plotseling vallende bladeren of bloemen.

Voor een langere vakantie moet je misschien meer **drastische maatregelen** treffen. **Watergeven via een 'lont'** is een leuke en effectieve manier om kleine planten (in potten van maximaal 15 cm doorsnee) continu van water te voorzien dankzij de capillaire werking van de lont. Zet een pot water in het midden van de groep kamerplanten en meet voor iedere plant de afstand tot die pot. Tel bij iedere gemeten afstand 7,5 cm op en knip stukken koord op die lengten af. Hang het

ene uiteinde van het koord 5 cm in de pot met water en stop het andere uiteinde in de potgrond tot op een derde van de pothoogte. Je planten zullen het water naar behoefte opzuigen.

Andere manieren om planten van vocht te voorzien, zijn bijvoorbeeld: nat krantenpapier op het grondoppervlak leggen, een luchtbevochtiger in de buurt zetten en druppelaars gebruiken die het water geleidelijk aan de planten afgeven. *Dit advies geldt voor de meeste kamerplanten. Sommige planten, zoals succulenten, kun je voor kortere perioden alleen laten.*

Tropische kamerplanten houden van water en een hoge luchtvochtigheid, dus zet ze bij elkaar, benevel de bladeren of gebruik een elektrische luchtbevochtiger als je weggaat.

Overlevers

Als je weinig ervaring hebt met kamerplanten of moeite hebt om ze tevreden te houden, probeer deze ijzersterke schoonheden eens. Ze zijn mooi en onverslijtbaar

Kwartjesplant (*Aspidistra*)

Kwartjesplanten zijn al sinds halverwege de 19e eeuw populair en favoriet in veel huiskamers, want ze kunnen tegen weinig licht en verwaarlozing. Met hun betrekkelijk dikke wortelstokken en donkere bladeren gedijen deze mooie planten ook op lastige plekken.

Juweelorchidee (*Ludisia discolor*)

Deze kruipende, rode schoonheid is absoluut favoriet bij de meeste orchideeënkwekers en zeker de opvallendste plant in deze lijst. Als je iets speciaals zoekt, dan is dit iets voor jou: de bijna zwarte bladeren met gouden nerven geven de plant een zeer bijzondere uitstraling.

Kaaps viooltje (*Streptocarpus*)

Deze traditionele favoriet is heel geschikt voor mensen die wel eens vergeten water te geven. De dikke bladeren en frêle stengels kunnen een paar weken lang water vasthouden en tegelijk prachtige zomerbloemen produceren die in bijna elke kleur verkrijgbaar zijn.

Koraalcactus (*Rhipsalis*)

Een prima keus voor iedereen die een probleemloze hangplant zoekt. Er zijn meerdere soorten, die van uiterlijk verschillen en in diverse interieurs passen. De lange stengels hangen sierlijk over de potrand en geven elke schoorsteenmantel, elke boekenplank en elk dakraam een architectonisch tintje.

Zebracactus (*Haworthiopsis fasciata*)

Deze zonliefhebber is afkomstig uit de kaap van Zuid-Afrika en kan tegen wekenlange droogte. Hij vormt het perfecte gezelschap voor mensen die een onmiddellijk effect willen, ook op een warme vensterbank.

Aan de slag

Er is altijd genoeg te doen in de tuin, maar de taken verschillen per seizoen. In deze rubriek vind je alle tuintaken die handig zijn om deze maand uit te voeren. Loop de handige checklists na en hou zo makkelijk je tuin bij.

Deze maand

- 100 Monty's maand**
Monty snoeit heesterrozen en neemt halfrijpe stekken.
- 103 Adams tuintaak van de maand**
Vlinderorchideeën verpotten.
- 104 Groente en fruit**
Dun appels uit en bind bramentakken aan.
- 106 In de kas**
Pot bewortelde stekken op en oogst komkommers.
- 108 Bloemen in juli**
Snoei omgevallen vaste planten en kop hosta's.
- 110 Algemene tuintaken**
Stel de maaier hoger in en verzamel alliumzaad.

Metalen steunen die roesten, vallen minder op maar gaan toch jarenlang mee.

Monty's maand

In juli beginnen de frisse kleuren van het voorjaar en begin zomer over te gaan in de verschoten weelderigheid van eind augustus en september. Vroegbloeiende planten zijn teruggesnoeid, rozen stoppen met bloeien en laatbloeiende eenjarigen zijn nog niet echt begonnen.

Daardoor kan de tuin er een week of twee wat povertjes bij staan, alsof hij vermoeid terugkomt van een bruisend voorjaars- en zomerfeest.

De oplossing is om uit hun krachten gegroeide planten te snoeien en goede

steunen te plaatsen die alles rechtop houden, zodat nieuwe aanwas niet wordt verstikt door omgevallen planten. Wat het hele jaar geldt: plaats steunen voordat ze nodig zijn en niet als reddingsactie achteraf. Bind hoge planten voorzichtig aan onopvallende steunen naarmate ze groeien. Op Longmeadow zijn dat veel grassen, zonnehoed, asters en zonnekruid. Dit moet je weliswaar een paar keer per week doen, maar dan zal je tuin er ook eind zomer nog fris uitzien.

Snoei moderne heesterrozen

Op Longmeadow kweek ik veel 'antieke' heesterrozen die van eind mei tot begin juli prachtig bloeien, maar daarna praktisch niet meer. Veel moderne heesterrozen bloeien echter bijna de hele zomer door, zolang je de verwelkte bloemen maar regelmatig verwijdert. Ikzelf kop deze rozen elke dag, vanaf begin juni tot in het najaar,

om de aanmaak van nieuwe bloemen te stimuleren. Sommige jaren, vooral in vochtige, bewolkte zomers, zwellen de knoppen wel, maar gaan ze niet open. Door het vocht kleven de buitenste bloemblaadjes aan elkaar, waardoor er een harde schil ontstaat die de gezonde binnenste bloemblaadjes als het ware gevangen houdt.

De remedie vergt een scherpe snoeischaar, want alleen de verwelkte bloemblaadjes verwijderen helpt niet.

Snoei altijd terug tot op een blad of bloemknop, zelfs als dat betekent dat je een groot deel van de tak moet verwijderen. Dit stimuleert nieuwe scheuten die weer bloemen produceren.

Knip oude bloemen onderaan de steel af om een zee aan lelijke stompjes te voorkomen.

FOTO'S: JONATHAN BUCKLEY, JASON INGRAM

Knip stekken langer af dan nodig en maak ze voor het planten op maat.

Perliet houdt genoeg water vast om te voorkomen dat stekken uitdrogen.

Neem halfrijpe stekken

In juli rijpt de nieuwe aanwas van houtige tuinkruiden, zoals salie, roze-marijn en lavendel. Neem dus deze maand halfrijpe stekken.

Halfrijpe stekken verschillen van de groene stekken die je vroeger in het jaar neemt. Hoewel je ze ook van nieuwe, buigzame scheuten neemt, is de onderkant van de stekken al stevig. Dit maakt ze gemakkelijker dan groene stekken, die wel snel wortelen, maar ook snel uitdrogen.

Kies rechte nieuwe scheuten en knip die in het rijpere hout af, meestal op een lengte van 8-10 cm. Doe de stekken meteen in een plastic zak om te voorkomen dat ze veel vocht verliezen en plant ze zodra je alle stekken hebt genomen.

Trek alle blaadjes van de stekken eraf, behalve de bovenste, en snijd de scheut in het rijpere (steviger) hout net onder een bladknop af. Zet de stekken langs de rand van een pot met een goed drainerend potgrondmengsel, hoewel ik heb gemerkt dat alleen perliet ook goed werkt.

Geef water en zet de pot op een warme plek waar geen middagzon komt. Een kweekkast met vernevelaar zou perfect zijn, maar een paar keer per dag benevelen met een plantensproeier voldoet ook. De stekken zouden binnen een paar weken moeten wortelen en zodra je nieuwe aanwas ziet, kun je ze in individuele potten zetten.

LATHYRUS

Om *Lathyrus* zo lang mogelijk in bloei te houden, moet je ze blijven plukken. Als het warmer wordt, zaaien ze zich snel uit en droogte versnelt het uitzaaien eveneens. Geef ze dus genoeg water. Pluk elke acht tot tien dagen alle bloemen om de pronkerwten zo mooi mogelijk te houden. En als je toch bezig bent, verwijder dan ook alle zaaddozen die je tegenkomt.

Lathyrus blijft langer mooi als je de bloemen plukt wanneer het koel is, dus 's morgens vroeg of 's avonds.

Checklist

- ☐ Begin met het zaaien van wintergroenten, zoals boerenkool en spinazie.
- ☐ Vermeerder aardbeienplanten door uitlopers in potten vast te pinnen.
- ☐ Wied handmatig het onkruid tussen uien zodat die goed blijven groeien.
- ☐ Verwijder de onderste bladeren van tomaten voor een betere luchtcirculatie en rijpere vruchten.

Verpot je vlinderorchidee elk tweede jaar om nieuwe bloemen te stimuleren.

Verpot vlinderorchideeën

Verpot je vlinderorchidee (*Phalaenopsis*) om de twee jaar, zelfs als de wortels de pot niet helemaal vullen. Dit zorgt voor verse potgrond en lucht rond de wortels. Speciale potgrond voor orchideeën bevat verteerde schors, schorsstukjes en andere voedingsarme materialen, zoals perliet.

Een transparante pot is ideaal om de vochtigheid van de potgrond en de wortels te kunnen controleren. Bovendien geeft zo'n pot sommige wortels de mogelijkheid tot fotosynthese, net als in hun natuurlijke habitat, waar ze op de schors van tropische bomen groeien.

Zet de verpotte orchidee bij een gelijkmatige temperatuur van 20 °C op een lichte vensterbank, maar houd hem 's zomers uit direct zonlicht. Geef eens per week water op de potgrond zonder de wortelhals te raken. Meng in de zomer een keer per maand orchideeën mest door het gietwater. Vlinderorchideeën produceren in de loop van het jaar bloemstengels. Gebruik een stokje om het gewicht van de stengels in volle bloei te ondersteunen.

STAP VOOR STAP Vlinderorchideeën verpotten

1 Pak de pot onderaan vast en houd de orchidee met twee vingers rond de wortelhals stabiel terwijl je de pot omkeert. Trek niet aan de plant zelf.

2 Knip alle bruine, papierachtige, dode, beschadigde en holle wortels af. Gezonde wortels zijn wit en hebben een groen puntje. Knip deze terug tot 10-12 cm.

3 Houd de plant recht en vul de pot rond de wortels met potgrond. Druk goed aan. Houd de wortels die boven de grond groeiden er ook nu boven.

4 Zet de verpotte orchidee een paar minuten in een bak met lauw regenwater. Haal hem eruit en laat de pot goed uitlekken voordat je hem op een schotel zet.

Jonge bonen zijn heerlijk en regelmatig plukken verlengt het oogstseizoen.

Oogst alle rijpe stokbonen

Zoek goed tussen het loof van klimmende bonen (stokbonen) naar oogstrijpe peulen. Vers geplukte jonge bonen zijn een ware delicatessen voor fijnproevers.

Van bloem tot oogstrijpe boon is in het hoogseizoen een kwestie van dagen, dus controleer elke paar dagen om de bonen op hun hoogtepunt te kunnen plukken. Door regelmatig plukken blijft

de plant ook bloeien en kun je langer oogsten. Ondersteun met een hand de stengel boven het trosje en trek de bonen met je andere hand er een voor een af.

Door een deel van de vruchten te verwijderen, groeit de rest beter.

Dun appels uit

Verminder het aantal vruchten in je appelboom om de vruchtkwaliteit te verbeteren. De boom laat 's zomers zelf al wat kleine vruchten vallen, maar er kunnen nog steeds vijf of zes appels in een tros zitten.

Verwijder eerst alle beschadigde en misvormde vruchten, en kies daarna een mooi exemplaar dat het meeste licht krijgt. Knip de rest weg. Gebruik voor het knippen een schone snoeischaar en raap de kleine, harde appeltjes op.

Eén appel op elke 10-15 cm levert je nog steeds een uitstekende oogst op, maar de boom zal meer energie overhouden om ook volgend jaar weer genoeg groeikracht hebben.

SNELLE OPLOSSINGEN

Leg stromulch onder de vruchtdragende stengels van aardbeienplanten. Zo houd je de vruchten van de grond en bescherm je ze tegen rot. Het helpt ook om onkruid rond de planten te onderdrukken.

Oogst doperwten

Geniet optimaal van doperwten door ze zo kort mogelijk voor de maaltijd te plukken. Hoe verser ze zijn, hoe beter het is, omdat ze dan de maximale voedingswaarde hebben én het malst zijn.

Houd de stengels vast wanneer je de peulen plukt, vooral onderaan, om schade te voorkomen. Oogst elke dag, dan blijven ze produceren.

Late doperwten hebben een oogstseizoen van ongeveer drie weken, dus blijf zaaien en planten opkweken. De oogstperiode voor peulgroenten zoals sugarsnaps en peultjes duurt twee keer zo lang.

Oogst doperwten kort voor de maaltijd voor de beste smaak.

TIP

Dek koolsoorten als savooie-kool en paarse winterbroccoli met fijnmazige netten af om te voorkomen dat koolwitjes hun eitjes op het blad afzetten.

20
MINUTEN
OVER

Plaats een 60 cm hoge barrière van vliesdoek rond rijen wortelzaailingen om te voorkomen dat de wortelvlieg eitjes legt. Steek bamboestokken in de grond, span het vliesdoek eromheen en zet het met knijpers op de stokken vast.

Checklist

- ☐ Oogst jonge aanwas van tuinkruiden om te drogen of in te vriezen.
- ☐ Blijf courgettes plukken zodra ze de goede lengte hebben.
- ☐ Haal de rupsen van koolwitjes van koolplanten.
- ☐ Zaai nieuwe partijen bladgroenten.
- ☐ Zaai nogmaals doperwtten, rechtstreeks in de vollegrond.

Rooi alle aardappelen zodat er volgend jaar geen ongewenste planten opkomen.

Rooi nieuwe aardappelen

Controleer of de nieuwe aardappelen klaar zijn om gegeten te worden. Ze hebben na het poten ongeveer twaalf weken nodig en de planten zouden dan moeten bloeien. Graaf met je hand in een rug om het formaat van de

aardappelen te controleren. Als ze de grootte van een kippenei hebben, zijn ze het rooien waard. Snoei de stengels terug en steek met een spade of vork onder de rug om de planten er met aardappelen en al uit te tillen.

STAP VOOR STAP

Oogst en bemest spinazie

Je kunt spinazie nogmaals oogsten door de planten helemaal terug te snoeien. Dat stimuleert de groei van nieuw blad. De spinazie schiet door wanneer de middenstengel omhoog komt. Knip de bloeistengel af en geef goed water om het doorschieten te vertragen en meer te oogsten.

1 Pak een bosje spinaziebladeren vast en snijd dat net onder je hand af. Haal ook meteen eventuele oude, verlepte en dode stengels ertussenuit.

2 Maak de grond rond de planten wat losser en geef water waaraan je vloeibare, stikstofrijke mest hebt toegevoegd om nieuwe bladgroei te stimuleren.

3 Oogst de jonge blaadjes zodra ze groot genoeg zijn. Pluk eerst de bladeren aan de buitenkant van de plant, zodat de binnenste verder kunnen groeien.

Bind nieuwe scheuten aan een horizontaal draadframe om te voorkomen dat ze van de steun af buigen.

Bind bramen-takken aan

Bind de nieuwe stengels van bramen en hybride bessen aan zodat je volgend jaar gemakkelijker kunt oogsten.

De takken groeien het ene jaar en dragen het jaar erna vrucht. Takken die vruchten hebben gedragen kun je dus het beste elk jaar na de oogst helemaal terugsnoeien. Ze worden dan vervangen door de nieuwe scheuten die het jaar erna weer vrucht dragen.

Kies sterke stengels en bind die met zacht bindtouw aan een horizontaal draadframe. Zo zullen ze in de juiste richting groeien en niet van de steunstructuur af buigen.

10
MINUTEN
OVER

Hang schaduwdoek in de kas om te voorkomen dat planten verschroeien in het hete directe zonlicht. Schaduwdoek is veel sneller aan te brengen (en te verwijderen) dan kassenwit.

Oogst je komkommers

In deze tijd van het jaar groeien komkommers snel en massaal. Dus je kunt je veroorloven om continu kleine exemplaren te oogsten in plaats van meerdere grote in één keer. Pak een komkommer vast en knip de steel met een snoeischaar door. Laat de steel aan de komkommer zo lang mogelijk om de houdbaarheid te verlengen.

Knip voorzichtig en gebruik een scherpe snoeischaar.

TIP

Nijp de toppen uit aubergineplanten zodra die 30 cm hoog zijn. Dit stimuleert de groei van meer bloeiende zijstelen en zorgt voor een stevige plant die niet buigt onder het gewicht van de vruchten.

Bind tomaten aan om de vruchten te ondersteunen en lucht en licht binnen te laten.

Beteugel tomatenplanten

Knip de toppen uit stamtomen zodra ze even hoog zijn als de bamboestokken waartegen je ze steunt of wanneer ze zes trossen met vruchten hebben. Je kunt ze

ook langer laten doorgroeien als de steunstructuur hoger is. Bind de top van de plant aan de bamboestok of draad om het gewicht van de trossen eronder te steunen.

Knoop zacht bindtouw losjes om de plant zodat je de hoofdstam niet beschadigt. Blijf ook tijdens de oogstperiode water geven, voldoende bemesten en dieven.

Controleer stekken

Haal elke ochtend de afdekking van kweekbakken. Het wordt erg vochtig in de bakken, wat de beworteling bevordert maar ook rot kan veroorzaken, dus dagelijks luchten houdt je planten gezond. Dit geeft je meteen de kans om te controleren of de potgrond nog vochtig is.

Turfvrrije potgrond ziet er aan het oppervlak vaak droog uit, maar kan daaronder nat zijn, dus controleer goed voordat je water geeft. Laat de bakken daarna nog uurtje openstaan, zodat overtollig vocht goed kan verdampen.

Lucht je stekken elke ochtend door de afdekking eraf te halen.

FOTO'S: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM; TIM SANDALL

STAP VOOR STAP Bewortelde stekken oppotten

Zet bewortelde stekken in individuele potten om ze op te kweken voordat je ze uitplant. Ze zullen deze zomer snel groeien en aan het eind van het seizoen behoorlijke planten vormen.

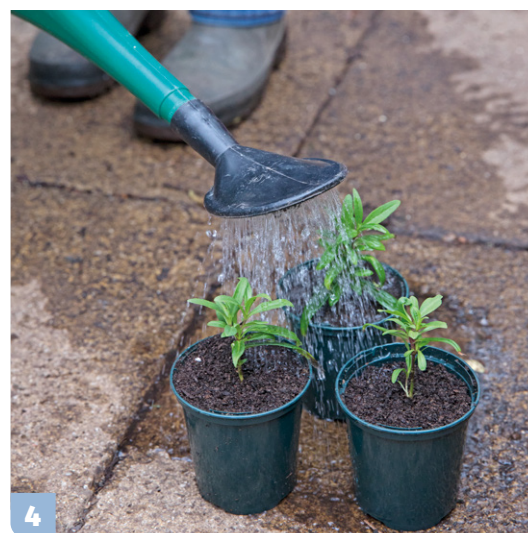
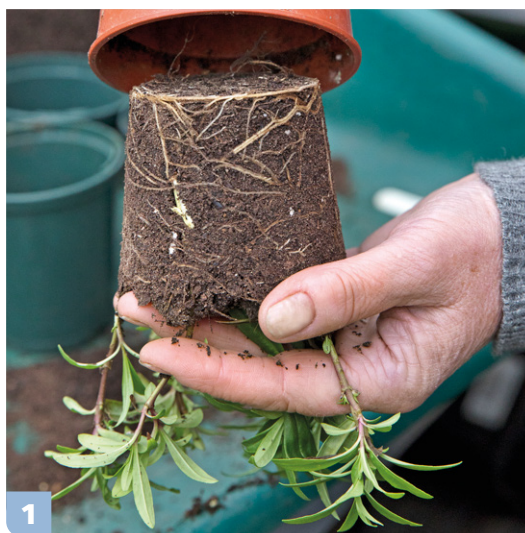
Geef de planten voor het verpotten water, dat vermindert de stress. Geef drie of vier weken na het verpotten vloeibare mest om de groei te stimuleren.

1 Haal de stekken uit de pot door die op zijn kop te houden terwijl je de stekken met een hand ondersteunt. Tik de pot eventueel zachtjes op de rand van de tafel. Controleer of ze genoeg wortels hebben.

2 Scheid de stekken door de wortels uit elkaar te trekken. Trek niet aan de stekken zelf om te voorkomen dat je de scheuten van hun nieuwe wortels trekt. Verwijder eventuele vergeelde en beschadigde bladeren.

3 Zet de stekken in individuele potjes. Vul de potten deels met turfrijke potgrond, zet de stek in het midden en vul de pot verder op met potgrond. Druk de grond aan en zorg ervoor dat alle bladeren boven de grond uit komen.

4 Geef voorzichtig water zodat de potgrond inklinkt. Gebruik water dat al een tijd in de gieter staat en dus op temperatuur is.

Plant een trompetbekerplant in voedingsarme potgrond en geef hem de vochtige omstandigheden die hij nodig heeft door de pot in een ondiepe schotel met regenwater te zetten.

Plant een trompetbekerplant

Kweek eens een vleesetende plant! Daarmee geef je je groene vingers niet alleen een nieuwe uitdaging, maar vang je in dezelfde klap ook een paar vliegen.

De trompetbekerplant (*Sarracenia*) is inheems in Noord-Amerika, vooral in de zuidelijke staten, waar ze in grond groeien die doorlopend vochtig is. Met hun felgekleurde bekertjes en hun geur trekken ze vliegen aan.

Plant de bekerplanten in speciale voedingsarme, kalkvrije potgrond. Kweek ze in een kas of serre op een plek met zoveel mogelijk licht. Houd ze vochtig met regenwater (geen kraanwater) en mos op de potgrond.

Checklist

- ☐ Controleer planten dagelijks op bladluizen en veeg die met een vochtige doek weg.
- ☐ Verspeen zaailingen van tweejarige planten die je vorige maand in bakken hebt gezaaid.
- ☐ Bemest tomaten regelmatig met vloeibare tomatenmest.
- ☐ Bestel speciale poot-aardappelen die je rond de kerst kunt rooien.
- ☐ Oogst groenten regelmatig om de productie op gang te houden.

Checklist

- Zaai nu steenraket om in het najaar uit te planten.
- Snoei planten in potten en plantenhangers en verwijder verwelkte bloemen.
- Nijp de groeitoppen uit fuchsia's.
- Plant najaarsbloeiende bollen in goed drainerende grond.
- Pluk *Lathyrus* elke twee dagen om meer bloemen te krijgen.

20
MINUTEN
OVER

Fatsoeneer vrouwenmantel door bladeren en verwelkte bloemen af te knippen. Deze planten kunnen woekeren, dus aarzel niet om ze tot de grond terug te snoeien. Geef daarna royaal water en er zal nieuw loof groeien dat de hele zomer mooi blijft.

Geef exotische planten voeding en water

Geef groeikrachtige, grootbladige exotische planten elke week een opkikker met vloeibare mest die je aan het gietwater toevoegt. Kies een voeding met zeewierextract om de planten stressbestendig te maken. Dit helpt ze ook om mooi te blijven wanneer het eind zomer koeler wordt.

Geef langzaam water, dan kan de grond zich goed volzuigen en voorkom je verspilling. Grootbladige planten vormen een soort paraplu, dus geef altijd water op de grond. Vertrouw niet op regen, want het meeste regenwater zal de grond rond de plant niet bereiken.

Geef exotische planten regelmatig water om uitdrogen te voorkomen.

STAP VOOR STAP Omgevallen vaste planten snoeien

Fatsoeneer uitgebloeide vaste planten door alle oude bloemhoofden eruit te knippen. De planten zullen nieuwe aanwas produceren en de border zal weer fris ogen. Als je jong groen in het midden van de planten ziet, dan weet je zeker dat deze techniek gaat werken.

1 Richt je op planten waarvan de bloemstelen onder het gewicht van de bloemen zijn bezweken, zoals deze centaurie. Er is een lelijk centrum te zien en de stelen verstikken omliggende planten.

2 Snoei met een snoeischaar alle stelen helemaal terug. Pak een paar stelen tegelijk vast en knip ze zo dicht mogelijk bij het centrum af. Werk zo de hele plant rond.

3 Laat de jonge scheuten in het midden zitten. Ze zullen snel uitlopen en over een paar weken weer nieuwe bloemstelen produceren. Geef water en mulch.

PAS OP VOOR Kaasjeskruidroest

Verwijder bladeren van stokrozen die tekenen van roest vertonen. Deze ziekte verspreidt zich over de hele plant, die daardoor lelijk wordt en verzwakt.

Controleer de bovenkant van de bladeren op oranje vlekken en de onderkant op oranje bultjes. Knip aangetaste bladeren af en gooi ze weg. Verwijder sterk aangetaste planten om verdere verspreiding voorkomen. Zie ook p.55.

TIP

Snijd bloemen voor in huis 's morgens vroeg en zet ze meteen in een emmer water voordat je ze binnen op vaas zet.

Kop hosta's

Snoei de verwelkte bloemstelen van hosta's: volg de steel zo diep mogelijk in de plant en knip hem daar af. Planten geven de voorrang aan bloemen boven bladeren als het gaat om energievoorziening, dus het loof lijdt vaak onder de bloei. Het afknippen van oude bloemstelen stimuleert nieuwe bloemen en verbetert de kwaliteit van de bladeren. Controleer tijdens dit klusje meteen of zich rond de voet van de planten slakken schuilhouden.

Uitgebloeide bloemstelen van hosta's worden na een paar dagen rommelig, dus knip ze af.

Werk heesterrozen elke week bij

Verwijder verwelkte rozenbloemen met een snoeischaar. Doe dit klusje elke week, zodat de plant de hele zomer rijk blijft bloeien.

Vaak ontspruiten er sterk groeiende stengels, die de roos een rommelige en misvormde aanblik geven. Deze stengels mag je afknippen om de plant weer in vorm te brengen. Snoei ze terug tot op een duidelijk oog onder het niveau van de omringende bladeren voor het mooiste effect. Geef bij droog weer royaal water op de grond rond de roos om hem te helpen te herstellen van deze snoeibeurt.

Snoei rozen terug tot op een duidelijk en naar buiten gericht oog, onder een hoek van 45°.

FOTO'S: SARAH GUTTLE; TIM SANDALL

22% KORTING
bij Pixum met code*:
TUINVOLKLEUR-22

SCAN MIJ VOOR
MEER INFO

BRENG HET ZONNETJE IN HUIS

Met jouw mooiste foto's maak je bij Pixum magische kunstwerken voor aan de muur.

Benieuwd? Bezoek [Pixum.nl](https://www.pixum.nl) of download de Pixum App.

pixum
JOUW ONLINE FOTOSERVICE

*Deze code berekent 22% korting op alle Pixum Wanddecoratie via de Pixum App en website. De korting wordt niet over de verzendkosten gerekend. De code is geldig t/m 01-11-2023. Kortingen kunnen niet gecombineerd worden met andere kortingen.

Geef gericht water op de grond rond de hoofdstengel om de kans op schimmelziekten en ontkiemend onkruid te verkleinen.

Geef buitentomaten water, mest en steun

Veel tomaten kun je zowel in potten buiten als in de kas kweken. De kerstomaat '42 Days' is een van de vroegste soorten en is vernoemd naar het aantal dagen tussen bloei en oogst. Zet ze begin juni buiten en geef ze regelmatig water en mest. Bewater ze liever niet 's avonds, om te voorkomen dat de wortels 's nachts in natte, koude grond staan. Belangrijk: geef tomaten in potten regelmatig vloeibare tomatenvoeding en lucht kastomaten overdag. Bind de stam losjes aan een bamboestok.

Checklist

- ☐ Dun je vorige maand gezaaide voorjaars-bloeiende tweejarige planten uit.
- ☐ Blijf camelia's in pot water geven, maar stop deze maand met bemesten.
- ☐ Vermeerder irissen door ze na de bloei te splitsen.
- ☐ Verwijder zo snel mogelijk plantmateriaal dat is aangetast door grauwe schimmel.
- ☐ Zorg er altijd voor dat de (pot)grond vochtig is voordat je mest geeft.

Maai stukjes weide

Maai stukken met weideplanten in je tuin midden zomer met een motor- of handzeis. Dit geeft wilde bloemen een opkikker en verzwakt de grassen, die anders mogelijk gaan overheersen.

Het loof van voorjaars bollen in het gras is nu afgestorven, dus je verstoort de bollen niet. Stimuleer de verspreiding van wildebloemenzaad door het maaisel een paar dagen te laten liggen voordat je alles bij elkaar harkt en op de composthoop gooit.

Maai nadat wilde bloemen zaad hebben gezet.

In droge perioden groeit gras langzaam, dus hoef je minder vaak te maaien.

Stel de maaier hoger in

Houd je gazon groen en gezond door de messen van je maaier deze maand hoger te zetten. Gazongras is sterk, maar na maanden kort houden geeft een hogere maaihoogte halverwege

het seizoen het gras nieuwe energie, zodat het beter bestand is tegen warm, droog zomerweer.

Als het gras hoog staat wanneer je terugkomt van de vakantie, maai het

dan niet meteen helemaal kort. Zet de messen van de maaier op de hoogste stand om te voorkomen dat je het gras laat 'schrikken'. Zet de messen daarna geleidelijk weer lager.

PAS OP VOOR Chrysantenvlieg

Controleer de bladeren van chrysanten en andere samengesteldbloemigen op de karakteristieke tunnels van de larven van deze bladmineerder. De volwassen vlieg legt eitjes in de bladeren. De larven eten zich een weg door het blad en verpoppen zich na verloop van tijd tot vlieg. Voorkom dat de larven vliegen worden en nieuwe eitjes leggen door de sterkst aangetaste bladeren te verwijderen en de poppen te pletten.

Checklist

- ☐ Controleer regelmatig het waterniveau in vogelbadjes en vijvers, en vul zo nodig bij.
- ☐ Geef pas geplante bomen en struiken regelmatig water, vooral in droge perioden.
- ☐ Verwijder vaste onkruidplanten uit borders wanneer ze nog jong zijn.
- ☐ Vul lege plekken in de border met potten met eenjarige of vaste planten die pas eind zomer bloeien.

Witte klaver doet het goed in zonnig gelegen, korte gazons.

Laat klaver bloeien voor de bijen

Laat witte klaver in je gazon bloeien om allerlei belangrijke bestuivers van voedsel te voorzien. Klaverbloemen zijn zeer nectarrijk en trekken verschillende bijensoorten aan, zoals honingbijen, hommels (aard- en weidehommels) en solitaire bijen.

Dankzij de kruipende groeiwijze houdt klaver ander onkruid onder de duim. Bovendien bindt klaver, net als andere vlinderbloemigen, stikstof uit de lucht en geeft dat via de wortels aan de grond af. Zo voedt klaver gratis je gazon.

Verwijder al het dode materiaal zodat andere planten weer volop groeien.

Verwijder zwakkelingen uit combinatiepotten

Controleer volle, gemengde potten op planten die het slecht doen of dood zijn. Neem een smal tuinschepje en til de plant met wortel en al voorzichtig uit de grond, zonder de omringende planten te verstoren. Als je de potgrond eerst

nat maakt, laten de plantenwortels gemakkelijker los.

Druk de potgrond rond de wortels van de overige planten in de pot goed aan. Verwijder ook dode bladeren en afval rond de andere planten en geef daarna royaal water.

Verzamel en bewaar alliumzaad

Je kunt volgend jaar gratis meer planten krijgen als je dit jaar zaad wint. Kies een warme, winderige dag in een periode zonder regen om er zeker van te zijn dat het zaad goed droog is. Knip een stengel af, houd die boven een witte schaal of stuk wit papier, en duw de zaden met je vingers uit hun schilletjes. Of laat de bloemstengel op zijn plek in de border en veeg de zaden in een papieren zak.

Doe de zaadjes daarna in een gelabelde papieren envelop en bewaar ze in een blik op een koele plek.

Blaas de schilletjes die met het zaad meekomen voorzichtig weg.

Volgende maand

- ☐ Snoei blauweregens.
- ☐ Neem stekken van hortensia.
- ☐ Win zelf zaad.
- ☐ Zaai groenbemesters om de bodem te verbeteren.
- ☐ Knip struiken perfect in vorm.

Gardeners' World

Klantenservice

Wil je abonnee worden of heb je vragen over je abonnement? Op onze website vind je antwoord op de meeste vragen.

www.gardenersworldmagazine.nl/contact

Telefoon

We zijn er maandag tot vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur om je vragen te beantwoorden.

+31 (0)24-2027827

E-mail

Stel je vraag eenvoudig per e-mail aan een van onze service medewerkers.

klantenservice@gardenersworldmagazine.nl

Wist je dat je tegenwoordig eenvoudig zelf je adres kan wijzigen?

Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/adreswijzigen om je nieuwe adres door te geven. Het nieuwe adres wordt vervolgens automatisch in ons systeem gewijzigd.

Abonnementsinformatie

Gardeners' World kost € 6,99 per nummer. De abonnementsprijs is in Nederland € 69,- en in België € 72,- (12 nummers). Deze prijs geldt bij betaling per automatische incasso. Voor betaling via een (digitale) factuur geldt een toeslag van € 2,50. Je kunt eenvoudig een machtiging afgeven via www.magazineshop.nl/machtigen. Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij anders vermeld. Het opzeggen van een abonnement kan eenvoudig telefonisch via +31 (0)24-2027827 of per mail via klantenservice@gardenersworldmagazine.nl.

Copyright

BBC Gardeners' World magazine is published by F&L Media B.V. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners' World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corporation. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

Gardeners' World

Managing Director – Catriona Bolger
Head of Content – Kevin Smith

BBC Studios, UK Publishing

Chair, Editorial Review Boards: Nicholas Brett
Managing Director, Consumer Products and Licensing - Stephen Davies
Director, Magazines and Consumer Products - Mandy Thwaites
Compliance Manager - Cameron McEwan
UK.publishing@bbc.com
www.bbcstudios.com

Immediate Media Co Ltd

Chairman – Martin Weiss
CEO – Tom Bureau
Director of International Licensing and Syndication – Tim Hudson
International Partners Manager – Molly Hope-Seton

Alle rechten van dit materiaal behoren toe aan Immediate Media Co. Limited en mogen niet worden herdrukt of hergebruikt, in welke vorm dan ook, zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming. Het auteursrecht op deze uitgave en op daarin verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden. Het verlenen van toestemming tot publicatie in de gedrukte uitgave houdt in dat de auteur de uitgever, met uitsluiting van ieder ander onherroepelijk machtigt de bij of krachtens de auteurswet door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren te innen en dat de auteur alle rechten overdraagt aan de uitgever, tenzij anders bepaald. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vermenigvuldigd of gekopieerd zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden die in deze uitgave zouden kunnen voorkomen.

Gardeners' World is een uitgave van F&L Media B.V.

in licentie van BBC Studios

Hoofdredactie

Anne Wiegers

Redactie

Iona van den Dries, Jos Heijmans,
Helga Kluiter en Linda Passies

Met medewerking van

Berthe Bogers, Milly Born,
Jaap Molenaar (De Bijenstichting),
Stichting NL Bloei! en redactie
Gardeners' World UK

Vormgeving

Nick Groenewold, Mylène Nales,
Tom Gerrits, Susan Gerbrands-Derksen,
Orlando Koper en Ellen Willemsen

Sales

Gavin Woesthoff
+31 (0)6 20 50 98 54
gwoesthoff@fnl.nl

Marketing

Anouk Tolboom
+31 (0)24 24 04 595
atolboom@fnl.nl

Drukkerij

Senefelder Misset Doetinchem B.V.

Vragen aan de redactie

Heb jij opmerkingen, suggesties
of vragen aan de redactie?
redactie@gardenersworldmagazine.nl

Nieuwsredactie / Pers

redactie@gardenersworldmagazine.nl
of adresgegevens zie hieronder o.v.v.
F&L Media, redactie Gardeners' World

Bezoekadres F&L Media

Jonkerbosplein 52, 6534 AB Nijmegen

juli Groeigids

Met ons handige overzicht kies je de beste eetbare gewassen om nu te zaaien en te planten.

Binnen zaaien Buiten planten/zaaien Oogsten

De beste keuzes voor juli		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
	Bieten Al net zo'n superfood als boerenkool. Hoe donkerder de kleur, hoe meer beschermende en gezonde voedingsstoffen. Eet dun geschaafd rauw, stoom, rooster of drink het sap.												
		Tips Verrijk de grond ruimschoots met compost voor het zaaien. Geef regelmatig water om de knollen goed te laten groeien. Zaaien ↓ 2,5 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 23-30 cm tussen rijen											
	Broccoli Broccoli groeit snel en zit vol gezonde fytonutriënten, zoals kaempferol en allerlei gezondheidsbevorderende antioxidanten.												
		Tips Span een fijnmazig net om koolwitjes weg te houden. Geef na de oogst water om een tweede (kleinere) oogst te stimuleren. Zaaien ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 45 cm uit elkaar ↗ 45 cm tussen rijen											
	Chinees kool Deze koolsoort biedt veel vezels en is goed voor de spijsvertering. Verder zijn de caloriearme bladeren een goede bron van gezonde fytonutriënten.												
		Tips Wortelt oppervlakkig, dus geef regelmatig water. Oogst de kop, maar laat de stonk staan. Er zal dan nog een klein kooltje groeien. Zaaien ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 30 cm uit elkaar ↗ 45 cm tussen rijen											
	Knolrapen Bron van flavonoiden. Deze beschermende plantenverbindingen, waaronder quercetine, beschermen tegen UV-schade en werken als natuurlijke antihistamines.												
		Tips Zaai in halfschaduw. Houd de grond vochtig tot het ontkiemen. Oogst babyknolletjes zodra ze 5 cm groot zijn. Zaaien ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 25 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen											
	Koriander Rijk aan kalium, foliumzuur en vitamine C. Koriander smaakt goed bij zowel vis, vlees als groenten. Kook pas op het laatst mee om zoveel mogelijk smaak te behouden.												
		Tips Koriander houdt van vochtige grond en een goede drainage. Zaai elke paar weken een kleine serie om de hele zomer te oogsten. Zaaien ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen											
	Snijbiet Vitamine C en magnesium zitten in het blad, terwijl de stengels rijk zijn aan kalium. Eet rauw in salades, licht gestoomd of gesauteerd.												
		Tips Zaai in vochtige, goed drainerende grond en geef voldoende water in de zomer. Oogst regelmatig om nieuwe groei te stimuleren. Zaaien ↓ 2,5 cm diep Afstand ↔ 30 cm uit elkaar ↗ 45 cm tussen rijen											
	Sperziebonen – stam Vol met carotenoiden zoals bètacaroteen, luteïne en zeaxanthine. Peulvruchten verlagen je LDL-cholesterol. Serveer de bonen met wat boter of olie.												
		Tips Steun de plant met twijgen. Leg een dikke laag compost rond de planten om vocht in de grond te houden. Zaaien ↓ 5 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 23 cm tussen dubbele rijen.											
	Spinazie Spinazie is rijk aan beschermende antioxidanten en polyfenolen. Nog gezonder als je de blaadjes rauw eet. Serveer als salade of bijgerecht.												
		Tips Geef planten bij warmte goed water om doorschieten te voorkomen. Bescherm met een fijnmazig net tegen insecten en vogels. Zaaien ↓ 2,5 cm diep Afstand ↔ 20 cm uit elkaar ↗ 45 cm tussen rijen											
	Veldsla In veldsla zit veel bètacaroteen, dat het immuunsysteem ondersteunt, belangrijk is voor het gezichtsvermogen en de weerstand van de huid verhoogt.												
		Tips Zaai om de paar weken om het hele seizoen te kunnen oogsten. Bedek 's winters met vliesdoek of cloches voor een winteroogst. Zaaien ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 10 cm uit elkaar ↗ 15 cm tussen rijen											
	Venkel Het blad, de knol en de stengels zijn eetbaar en voegen veel smaak toe aan je gerechten. Het zit vol met voedingsstoffen zoals kalium en calcium, die goed zijn voor de botten.												
		Tips Als je nu zaait in plaats van in de lente, schieten de planten minder snel door. Aard de grond aan rond de knollen tijdens de groei. Zaaien ↓ 3 cm diep Afstand ↔ 30 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen											

Volgende maand

Het augustusnummer ligt vanaf **25 juli** in de winkel.

Bestel hem vóór 7 juli met gratis verzending!

Ga naar gardenersworldmagazine.nl/voorverkoop

De beste maand voor de moestuin

Profiteer volop van augustus en haal het meeste uit je groentetuin.

Haal buiten naar binnen met onze tips voor plukbloemen.

Doorlopend kleur in je potten met de plantencombinaties van Arit.

Maak kennis met de beste planten voor een wilde tuin.

FOTO'S: JASON INGRAM; NEIL HEPWORTH; SARAH CUTTLE

Gardeners' World

Mis geen nummer meer!

Neem nu een abonnement en krijg voortaan elke uitgave van Gardeners' World automatisch in je brievenbus.

Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/abo of bel gratis naar **+31 (0)24 2027 827**

HENCHMAN®

DÉ ULTIEME TUINLADDER

Ongelijke grond, verschillende hoogtes en een combinatie van zachte en harde bodem: de tuin heeft verschillende uitdagingen waar een gewone ladder geen goede oplossing voor heeft.

Een **HENCHMAN Tripod Ladder** is ontworpen om je veilig, stabiel en zelfverzekerd te laten werken. De verhoogde stabiliteit geeft je het vertrouwen om op hoogte te werken en maakt het trimmen van heggen en het snoeien van bomen makkelijk. Als je hem eenmaal hebt, zou je willen dat je hem eerder had aangeschaft.

Door het lichtgewicht ontwerp van de **HENCHMAN Tripod Ladder** is het prettig om hem te tillen en te gebruiken – perfect voor de lastig bereikbare klusjes in je tuin en in huis.

1. VEILIG WERKEN

Elk van de drie poten kan individueel versteld worden voor complete stabiliteit op ongelijke ondergronden.

2. COMFORTABEL WERKEN

De ingebouwde platformtrede en hoge leuning zorgen ervoor dat je makkelijk handsfree kunt werken.

3. ZELFVERZEKERD WERKEN

De klauwvormige voeten van de ladder zorgen voor extra stabiliteit op zachte ondergronden. De gratis rubberen voetjes houden je stabiel op harde ondergronden, zowel binnen als buiten.

PRIJZEN V.A. € 349 • MATEN 1,8 - 4,8 M

GRATIS VERZENDING • 5 JAAR GARANTIE

"Kwalitatief hoogwaardige producten die ervoor zorgen dat je met vertrouwen werkt op hoogtes!" Daniel. G

2,4 M
3 VERSTELBARE
POTEN

DE ONGEËVENAARDE
VEILIGHEIDSKENMERKEN
VAN DE HENCHMAN
TRIPOD LADDER ZIJN
ONDER MEER:

PLATFORM VOOR
EXTRA STABILITEIT

BREDE KLAUWVORMIGE
VOETEN VOOR GRIP OP
ZACHTE GROND

SET VAN RUBBEREN
VOETJES VOOR VEILIGHEID
OP HARDE ONDERGROND

4,9 ★★★★★
Op basis van meer dan 3000 reviews in het VK

NEEM ZELF EEN KIJKJE!

Scan de QR-code om meer te weten te komen over alle HENCHMAN-ladders

BESTELLEN OF MEER INFORMATIE:

www.henchman.nl

www.magazine-actie.nl/zomer
of bel naar +31 (0)24 2027 820

Deze actie is geldig tot en met 23 juli 2023. Alle genoemde prijzen zijn onder voorbehoud. Kijk voor de meest actuele aanbiedingen en alle voorwaarden op www.magazine-actie.nl/zomer.